

**TÜRKİYE'DE VE AVRUPA'DA
TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI**

Rifat DOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

2012

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE VE AVRUPA'DA TARIM SİGORTALARI
UYGULAMALARI

Rifat DOĞAN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç.Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

TEKİRDAĞ-2012

Her hakkı saklıdır

Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU danışmanlığında, Rifat DOĞAN tarafından hazırlanan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Juri Başkanı : Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU *İmza :*

Üye : Yrd. Doç. Dr. Duygu BOYRAZ *İmza :*

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gökhan UNAKITAN *İmza :*

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

.....
Enstitü Müdürü

Doç Dr. Fatih KONUKCU

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’DE VE AVRUPA BİRLİĞİ’NDE TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI

Rifat DOĞAN

Namık Kemal Üniversitesi
Fen Birimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

Tarım, dünya nüfusu açısından önemli bir ekonomik faaliyet olmasının yanı sıra ekonomik, sosyal, toplumsal, siyasal, teknolojik ve doğa kaynaklı risklerin etkisi altında bulunan kendine özgü bir sektördür. Tarım, sosyal açıdan bakıldığında istihdam edilen işgücü ve geçimini sağlayan nüfus hacmi açısından önemlidir.

Tarımın insanlığın beslenmesindeki fonksiyonu ve gıdaya ulaşılabilirlik yani gıda güvencesi dikkate alındığında tarımsal üretimi tehdit eden risklerin yönetimi önem kazanmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler, uyguladıkları “Risk Yönetim Programları” ve uygulamalar içerisinde önemli bir yer alan “Tarım Sigortaları Uygulamaları” ile risk paylaşımını ve transferlerini gerçekleştirmektedirler.

AB ülkelerinde uzun yıllardır bitkisel ürünlerde dolu sigortası ve hayvan hayat sigortası uygulanmaktadır. Bitkisel ürünlerde don, sel, fırtına, kuraklık gibi risklerde sigorta edilmekte ve bu sigortalara devlet prim ve hasar desteği olmaktadır. Bu konudaki en başarılı sistem İspanya’da uygulanan Tarım Sigorta Sistemi’dir (Agroseguro).

2005 Yılında çıkarılan 5363 sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” ile 1957 yılından beri özel sektör sigorta şirketlerinin düzenlemiş oldukları tarım sigortalarına devlet prim ve hasar fazlası desteği ile destek olup %1 olan sigortalılık oranınının 2012 yılında %20’ye çıkmasını hedeflemektedir. Hedefe ulaşılmasında Tarım Sigortaları Havuzu’nun çalışma prensipleri, çiftçi tarafından talep edilen risklerin uygun fiyat ve koşullarla poliçe teminatlarına dahil edilmesi ve başarılı bir hasar organizasyonunun sağlanması, özel sigorta şirketlerinin ilgisi etkili olacaktır.

Bu araştırmanın amacı; ülkemizdeki mevcut tarım sigortaları uygulamaları, Tarım Sigortaları Kanunu ile oluşturulmuş Tarım Sigortaları Havuzu sistemini incelemek ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde uygulanan (ülkemizle benzerlik göstermesi nedeni ile özellikle İspanya sisteminin) tarım sigortalarının ülkemiz tarım sigortaları branşına neler sağlayabileceğini tespit etmektedir.

Anahtar kelimeler; Tarım Sigortaları, Risk Yönetimi, Avrupa Birliği, İspanyol Tarım Sigorta Sistemi (Agroseguro), Devlet Destekli Tarım Sigortaları, TARSİM, Geleneksel Tarım Sigortaları

2012, 114 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

AGRICULTURE INSURANCE PRACTISES IN TURKEY AND EUROPEAN UNION

Rifat DOĞAN

Namık Kemal University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Okan GAYTANCIOĞLU

Agriculture is an important economic activity in the world and is under the risks of economic, social, political, technological and natural risks. Agricultural is also important when you take into consideration the number of people working in this sector and volume of population making a living out of this.

The management of risks threatening agricultural production is very critical as it has an important role in nourishment of human population and accessibility to food is very important as well. This is why developed countries establish “Risk Management Programmes” and share and transfer their risks with “Agriculture Insurance Applications”.

In EU countries, hail insurance and livestock insurance have been in effect for long years. In agricultural products; risks, such as frost, flood, storm, drought are covered and state supports losses and Premium payments. The most successful system is applied in Spain-Agroseguro.

The Agriculture Law which was put into effect in 2005 aims at increasing the rate of insured Agricultural areas from 1% to 20% by the year 2020 by the support of the state in premium payments and losses. In order to achieve these goals; the working principles of Agriculture Insurance Pool, the coverage of risks required by farmers at acceptable rates and conditions and a successful claims handling organization and the interest of private insurance companies will play important roles.

The purpose of this study is; The study of current agriculture insurance practices, the analysis of Agriculture Insurance Pool System and the establishment of how the practices followed in EU Countries (Especially Spain since it has very many similarities to Turkey) can contribute to our country.

Keywords : Agriculture Insurance, Risk Management, EU, Spanish Insurance System (Agroseguro), State Supported, Agriculture Insurance, TARSİM, Tradional Agriculture Insurance

2012, 114 pages

KISALTMALAR

AACI	: Amerikan Tarım Birliği
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGROSEGURO	: Birleşik Tarım Sigorta Şirketi Grubu, İspanya
ARIP	: Tarımsal Reform Uygulama Projesi
CCS	: Sigorta Ödeme Konsorsiyumu (İspanya)
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
DGS	: Sigorta Denetleme Dairesi (İspanya)
ELGA	: Yunanistan Tarım Sigortaları Organizasyonu
ENESA	: Tarım Sigorta Birimi (İspanya)
GSMH	: Gayri Safı Milli Hasıla
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
FCIC	: Federal Tarım Sigortaları Kurumu
MPCI	: Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortası
OTP	: Ortak Tarım Politikası
SWOT	: Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TSV	: Tarım Sigortaları Vakfı
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİ	vii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. MATERYAL VE METOD	6
4. DÜNYADA SİGORTACILIK VE TÜRK SİGORTACILIĞININ YERİ	7
4.1. Sigorta Tanımı	7
4.1.1. Sigortanın Güvence ve Riziko Yönetimi İşlevleri ve Yararları	8
4.1.2. Sigortanın Ekonomik İşlevleri ve Yararları	8
4.2. Dünya’da ve Türkiye’de Sigortacılık Verileri	9
5. TARIM SİGORTALARININ GELİŞİMİ VE TARIM SİGORTALARININ SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YERİ	13
5.1. Tarım Sektörünün Gelişimi	13
5.2. Tarım Sigortası Çeşitleri	15
5.3. Tarım Sigortalarının Sigorta Sektöründeki Yeri	16
6. AVRUPA’DA TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI	19
6.1. Avrupa Topluluğu’nda Tarım Sigortalarına Genel Bakış	19
6.2. Avrupa Topluluğu’nda Tarım Sigortaları Uygulamalarına Ülke Örnekleri	20
6.2.1. İspanya	24
6.2.1.1. Genel Durum	24
6.2.1.2. Sistemin Başarılı Olmasının Nedenleri	24
6.2.1.3. Sistemin Avantajları	25
6.2.1.4. Sistemin Zorlukları	26
6.2.1.5. Sistemde Yer Alan Kurum ve Kuruluşlar	26
6.2.1.6. Sigorta Edilebilir Ürünler	35
6.2.1.7. Tarım Sisteminin Diğer Özellikleri	36
6.2.1.8 Tarım Sigortası Sisteminin Hedefleri	36
6.2.2. Diğer Avrupa Ülkeleri Uygulamaları	37

7. TÜRKİYE’DE TARIM SİGORTALARI	40
7.1. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişimi	40
7.2. Türkiye’de Tarım Sigortaları Kanunu Öncesi Tarım Sigortaları Uygulamaları	41
7.3. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişmemesinin Nedenleri	43
7.4. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Mevcut Durumu	43
7.5. Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulaması ile İlgili Çalışmalar	44
7.6. Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemine Geçiş	45
7.7. Devlet Destekli Tarım Sigortalarından Beklentiler	50
7.8. Tarım Sigortaları Havuzu’nun Temel Özellikleri	51
7.9. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Kapsamı	54
7.10. Türkiye’de Uygulanan Mevcut Tarım Sigortaları Çeşitleri	55
7.10.1. Geleneksel Tarım Sigortaları	58
7.10.1.1. Tarım Ürünleri Dolu Sigortası	58
7.10.1.2. Sera Sigortaları	59
7.10.1.3. Hayvan Hayat Sigortası	61
7.10.1.4. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası	62
7.10.1.5. Su Ürünleri Hayat Sigortası	63
7.10.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları	64
7.10.2.1. Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası	64
7.10.2.2. Devlet Destekli Sera Sigortası	69
7.10.2.3. Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası	73
7.10.2.4. Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası	79
7.10.2.5. Devlet Destekli Su Ürünleri Tarım Sigortaları	84
7.10.2.6. Devlet Destekli Tarım Sigortalarında Uygulanan Müşterek Sigorta ve Muafiyetler	89
7.10.2.7. Devlet Destekli Tarım Sigortası Üretim Rakamları	90
8. TÜRKİYE’DE VE AVRUPA BİRLİĞİ’NDE TARIM SİGORTALANIN KARŞILAŞTIRILMASI	99
8.1. Türkiye ve Avrupa Birliği’nde Tarım Destekleri ve Tarım Sigortaları Uygulamaları	99
8.2. Türkiye’de Tarım Sigortalarının SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi	105
9. SONUÇ VE ÖNERİLER	108
10. KAYNAKLAR	112
ÖZGEÇMİŞ	114

ŞEKİLLERİN DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 5.1. Tarım Sigortaları Primlerinin Alt Branşlara Göre Dağılımı	16
Şekil 5.2. Tarım Sigortaları Prim Üretiminin Kıtalara Göre Dağılımı	17
Şekil 6.1. İspanya Tarım Sigortaları Havuzu İlgili Kurumlar	27
Şekil 6.2. Agroseguro Organizasyon Şeması	28
Şekil 6.3. İspanya Risk Bazında Tarım Hasarları.....	33
Şekil 6.4. CCS, Agroseguro Havuzuna Yıllar İtibari ile Katılım Oranı	34
Şekil 7.1. Geleneksel Tarım Sigortası Organizasyon Şeması	46
Şekil 7.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu Organizasyon Şeması	47

ÇİZELGELERİN DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 4.1. Sigortacılık Sektörü Özet Bilgiler	10
Çizelge 4.2. Türkiye Branş Bazlı Prim Üretim Bilgileri	11
Çizelge 4.3. Türkiye’de faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri Sayıları.....	12
Çizelge 5.1. Tarımı Gelişmiş Bazı Ülkelerin Tarım Sigortaları Prim Üretimi	18
Çizelge 6.1. Avrupa’nın Önde Gelen Tarım Sigortası Kuruluşlarının Prim Üretimi.....	20
Çizelge 6.2. AB’de Tarımsal Risk Yönetim Araçları ve Sigorta Sistemleri.....	21
Çizelge 6.3. AB Tarım Sigortaları Uygulamaları Ayrıntıları	23
Çizelge 6.4. Agroseguro Prim ve Hasar Bilgileri	30
Çizelge 6.5. İspanya Sigortalanan ve Sigortalanan Alan Bilgileri.....	31
Çizelge 6.6. İspanya Sigortalanan ve Sigortalanan Hayvan Bilgileri	32
Çizelge 7.1. Tarım Sigortaları Üretim Hasar Değerlendirmesi	42
Çizelge 7.2. Türk Sigorta Sektörü Prim Üretimi	44
Çizelge 7.3. Geleneksel Tarım Sigortası ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları Kapsamları ...	57
Çizelge 7.4. Bitkisel Ürünlerde Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları	66
Çizelge 7.5. Bitkisel Ürün Örnek Hasar Hesabı (Buğday için).....	67
Çizelge 7.6. Bitkisel Ürün Örnek Hasar Hesabı (Elma için).....	67
Çizelge 7.7. Sera Sigortası Örnek Fiyatlandırma	70
Çizelge 7.8. Sera Sigortasında Uygulanan Muafiyet Oranları	71
Çizelge 7.9. Sera Sigortasında Uygulanan Müşterek Sigorta Oranları	71
Çizelge 7.10. Sera Sigortası Örnek Hasar (Cam / Fırtına)	72
Çizelge 7.11. Sera Sigortalarında Risk Kategorilerine Göre Uygulanan İndirim Oranları	72
Çizelge 7.12. Sera Sigortalarında Sel-Su Baskını Risk Kategorisine Göre Uygulanan İndirim Oranları	73
Çizelge 7.13. Hayvan Hayat Sigortası Prim Fiyat Tablosu.....	76
Çizelge 7.14. Hayvan Hayat Sigortası Prim Hesabı	76
Çizelge 7.15. Hayvan Hayat Sigortası Poliçe Yenilemelerinde Hasar Prim Dengesine Göre Prim Ayarlaması	78
Çizelge 7.16. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Prim Tablosu	82
Çizelge 7.17. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Muafiyet Tablosu.....	83
Çizelge 7.18. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Hasar	84
Çizelge 7.19. Su Ürünleri Sigortası Kafes Bazında Muafiyet Uygulanan Poliçeler (Tarife 1).	87
Çizelge 7.20. Su Ürünleri Sigortası Kafes Bazında Muafiyet Uygulanan Poliçeler (Tarife 2)	87

Çizelge 7.21. Su Ürünleri Sigortası Hasar (Tarife 1)	88
Çizelge 7.22. Su Ürünleri Sigortası Hasar (Tarife 2)	89
Çizelge 7.23. Temel Veriler	90
Çizelge 7.24. Poliçe Sayıları.....	91
Çizelge 7.25. Sigorta Bedelinin Branşlara Göre Dağılımı	91
Çizelge 7.26. Prim Üretiminin Branşlara Göre Dağılımı	92
Çizelge 7.27. Ödenen Hasar Tutarının Branşlara Göre Dağılımı.....	92
Çizelge 7.28. İl Bazında Üretim Değerleri	93
Çizelge 7.29. Bitkisel Ürünler Ürün Bazında Üretim Değerleri	94
Çizelge 7.30. Bitkisel Ürünler Ödenen Hasarların Hasar Nedenine Göre Dağılımları.....	95
Çizelge 7.31 Sera Sigortası Üretim Değerleri	95
Çizelge 7.32 Hayvan Hayat Sigortası Üretim Değerleri	96
Çizelge 7.33 İl Bazlı Hayvan Hayat Sigortası Üretim Değeri.....	96
Çizelge 7.34 Ödenen Hasarların Hasar Nedenine Göre Dağılımları (Hayvan Hayat)	97
Çizelge 7.35. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Üretim Değerleri	97
Çizelge 7.36. Su Ürünleri Sigortası Üretim Değerleri	97
Çizelge 7.37. Tarım Branşı Direkt – Endirekt Prim Üretimi.....	98
Çizelge 8.1. Tarsim (Devlet Destekli Tarım Sigortaları) Prim Üretimi	99
Çizelge 8.2. Avrupa Birliği Tarım Sigortaları Verileri (2006)	103

1. GİRİŞ

21. Yüzyılda artan nüfus, kısıtlı kaynaklar, ülkelerde ve bireylerde yaşam standardını artırma çabası enerji, genetik ve tarımın önemi 21. yüzyılda daha da artırmıştır. Özellikle gelişen teknoloji ile tarım, enerji ve genetiğe de kaynak olmuştur. Bitkisel ürünlerden biodizel yakıt elde edilmesi tükenmekte olan fosil yakıtlara alternatif olabilecektir. Artan nüfusun beslenmesi için tarım alanları genişletilemeyeceği için birim alandan/hayvandan alınabilecek verimin artırılması yönünde genetik çalışmalar gelişerek devam etmektedir. Tarım sektörü, daima risk ve belirsizliklerle karşı karşıyadır. Yapısı itibari ile doğal, ekonomik, sosyal ve politik riskler süreklilik arz eder. Son yıllarda doğal afetlerin sayısı ve şiddetindeki artış, ülke ve dünya ekonomisindeki belirsizlik, ülkedeki sosyal ve politik değişim tarım sektöründeki risk ve belirsizlikleri daha da artırmakta ve tarım işletmelerini istikrarsızlığa sevk etmekte ve ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

Tarım, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde nüfusun önemli bir kısmını oluşturan kitleye istihdam olanağı sağlaması ve insanların temel ihtiyaç maddelerini karşılaması nedeniyle sosyal ve ekonomik açıdan stratejik bir öneme sahiptir (Altınözlü ve İçer 2010). Türkiye nüfusunun yaklaşık %40'ı kırsal alanda yaşamaktadır. Sivil istihdamın %32'si ise tarımda çalışmaktadır. Buna karşın tarım sektörünün GSMH içindeki payı 1990-2000 yılları arasında ortalama %14 olarak gerçekleşmiştir (Yalçınkaya ve ark. 2006).

Dünya genelindeki doğal afetler ele alınınca, 31 çeşit doğal afetin 28 tanesini meteorolojik afetlerin oluşturduğu görülür (Kadıoğlu 2008). Reasürans Şirketi Swiss Re 2004 yılında 116 doğal afet tespit ederken, bu sayı 2005 yılında 149 olarak gerçekleşmiştir. Doğal afetlerin sigorta sektörüne maliyetinde ise daha büyük bir artış sağlanmış ve sigortalı kayıpları 49 milyar ABD dolarından 83 milyar ABD dolarına çıkmıştır (ACAR 2007).

Gelişmiş ülkeler yıllardır uyguladıkları tarımdaki korumacılık politikaları "Tarımda Risk Yönetim Programları" ile tarımsal üretimi tehdit eden doğal risklerin oluşturduğu "verim kayıplarından" sonra ekonomik risklerin oluşturduğu "gelir kayıplarını" da çiftçinin üzerinden alıp, sigorta sistemlerine transfer etmektedir (Dinler 2000).

Tarımda bahsedilen riskleri birey ve yönetim olarak bertaraf etmek mümkün olmayacağına göre riskleri paylaşmak ve transfer etmek gerekmektedir. Risk paylaşımı ve transferi, sigorta/tarım sigortaları ile gerçekleşmektedir. Tarım sigortaları, tarımda risk ve belirsizliklerden oluşacak hasarların ödenmesini esas almaktadır. Ayrıca, Tarım sigortası ile sigorta şirketi üreticinin riskini almakta, ulusal ve uluslar arası sigorta pazarına transfer ederek

paylaşmaktadır. Uluslar arası sigorta pazarı ile riski paylaştığı için riskin gerçekleşmesi durumunda ülke ekonomisinin zarar görmesini de önlemiş olmaktadır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, tarım sektörünün istikrarının sağlanması için tarım sigortaları sisteminin kurulmasını desteklemekte ve işleyişi devlet tarafından kontrol altında tutulmaktadır. Tarım sigortalarında başarının sağlanabilmesi ve sürekliliğinin olması için üretici, sigorta sektörü ve devletin uyum içerisinde çalışması gerekmektedir.

1957 Yılından 2005 yılına değin düzenlenen tarım sigortalarında sigortalılık oranı %1'in altında kalmıştır. Ancak, 14 Haziran 2005 tarihinde kabul edilen Tarım Sigortaları Kanunu (5363 sayılı) üretimde olan çiftçinin risklere karşı ekonomik olarak korunmasının yanında sosyal içeriğe de sahiptir. Kanunla; devlet, özel sektör ve üreticinin bir arada yer aldığı bir sistem kurulmuştur. Ayrıca, meteorolojik risklere karşı tarım ürünlerinin teminat altına alınması yanında tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ve daha sonra belirlenecek olan tarım sektörü tarafından önemli risklerde kanun kapsamında teminat altına alınabilecektir. Tarım Bakanlığının amacı 2020 yılında her beş çiftçiden birinin sigorta yaptırmasıdır (Anonim, 2010)

Araştırmanın amacı, ülkemizdeki mevcut tarım sigortaları uygulamaları, Tarım Sigortaları Kanunu ile oluşturulmuş Tarım Sigortaları Havuzu sistemini incelemek ve Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde uygulanan (ülkemizle benzerlik göstermesi nedeni ile özellikle İspanya sisteminin) tarım sigortaların ülkemiz tarım sigortaları branşına neler sağlayabileceğini tespit etmektedir.

Araştırma dokuz bölümden oluşmaktadır;

Birinci bölümde yer alan giriş kısmında, tarım sektörünün önemi, sahip olduğu risk ve belirsizlikler, risk ve belirsizlikten sigorta ile korunma, ülkemizde tarım sigortaları ele alınmıştır.

İkinci bölümde, konu hakkında daha önce yapılmış araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde, araştırmada kullanılan materyalin nereden ve nasıl elde edildiği ve konunun değerlendirilmesinde kullanılan metot belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde, dünyada sigortacılık ve Türk sigortacılığının yeri hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde, tarım sigortalarının gelişimi ve tarım sigortalarının sigorta sektörü içindeki yeri anlatılmıştır.

Altıncı bölümde, Avrupa Birliği ülkelerinde tarım sigortaları uygulamaları incelenmiştir.

Yedinci bölümde, Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları ve kapsamaları, Tarım Sigortaları Kanunu’nun incelenmesi, Tarım sigortalarında karşılaşılan sorunlar araştırılmıştır.

Sekizinci bölümde, Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde (AB) tarım sigortaları uygulamaları karşılaştırılmış. Türkiye’de uygulanan tarım sigortaları güçlü ve zayıf yönleri ile değerlendirilmiştir.

Dokuzuncu bölüm, konu hakkında genel değerlendirilmiş olup önerilerde bulunulmuştur.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Tez çalışmasında incelenen konularla ilgili olarak yapılan benzer çalışmalardan bazıları kronolojik sıraya göre aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

Dinler (2005), “Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları” adlı çalışmasında ABD, AB ve Türkiye’deki risk yönetim sistemleri ve transferini değerlendirmiştir. Türkiye’de kurulacak olan tarım sigortaları sistemi hakkında bilgi verilmiştir. Sistemin kurulacak olan şirket tarafından işletilmesi belirtilmiştir.

Kadioğlu (2005), “Sel ve Çığ İçin Risk Yönetimi” çalışmasında yağış şekilleri, hasarları, şehirleşme, problemleri, meteorolojik tahmin ve erken uyarı hizmetleri hakkında bilgi vermiştir. Küresel iklim değişimine bağlı olarak afetlere karşı koruma önlemleri afet risk yönetimi çalışmaları kısaca ele alınmıştır.

Barona (2005), İspanya tarım sistemi uygulamaları ve başarı unsurları hakkında bilgi vermiştir. Türkiye’de kurulacak sistemin başarılı olabilmesi için İspanya örneğinin iyi incelenmesi gerekmektedir.

Acar (2007), Gelişmiş ülkelerin sigorta sektörlerinde doğal afet risklerinin finansmanı ve katastrofik tahvillerin düzenlenmesi, doğal afet risklerinin transferi hakkında bilgi vermiştir. Risk transferlerinin özellikleri ortaya koymuştur.

Barış (2007), yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında “Türkiye’de ve AB Üyesi Ülkelerde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortalarının AB’ne Uyumu” hakkında bir çalışma yapmış ve Türkiye’de uygulanan tarım sigortaları hakkında bilgi vermiştir.

Çetin (2007), Tarım sigortaları yönetimi, farklı tarımsal sigorta uygulamaları, tarım sigortaları kanunu öncesi Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları hakkında bilgi verilmiştir.

Yalçınkaya (2007), Avrupa Birliği’ne yönelik düzenlemeler çerçevesinde Türk tarımının ekonomideki yeri, Türkiye’de uygulanan tarım politikaları, Türkiye’de tarımsal destekleme politikaları hakkında bilgi verilmiştir. AB üyeliği öncesi Türkiye’nin OTP açısından karşılaşması muhtemel problemleri çözmesi gerektiği, doğrudan gelir desteğinin başarısızlığı ve desteklemelerin neler olduğu belirtilmiştir.

Çağatay (2008). Dünya ve Türkiye’de tarım piyasaları, dünyada ve Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları, tarım ve tarım sigortalarının geleceğine dair bilgi vermiştir.

İçer (2008). Tarımda risk uygulama teknikleri, dünyada tarım sigortaları uygulamalar (değişik ülkelerden uygulama örnekleri) hakkında bilgi verilmiştir.

İçer (2008a). Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları, bugünkü durumu ve özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

Altınözlü ve İçer (2010), “Meteorolojik Kaynaklı Riskler ve Tarım Sigortası” çalışmasında, meteorolojik kaynaklı verilerin toplanması, tarım sigortalarında kullanılması ve kuruluşlarca paylaşılması değerlendirilmiştir. Tarım Sigortaları Havuzu’nun başarılı olmasının sigorta edilecek risklerin yapısı hakkında yeterli bilgiye sahip olunması gerektiği belirtilmiş doğru fiyatlandırmanın önemi anlatılmıştır.

3. MATERYAL VE METOD

Araştırma materyali, Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) çalışmaları ve faaliyet raporlarından, Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) çalışmalarından, sigorta şirketleri ve sektör yayınlarından, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) raporlarından, sektörde çalışanlar ve tarım sigortaları konusunda çalışmalar yapan şahıslarla yapılan kişisel görüşmelerden ve daha önce tarım sigortaları konusunda yapılan çalışmalardan elde edilen verilerdir.

Araştırma konusu olan tarım sigortaları, Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları, Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) yapısı ve uygulamaları, hasar organizasyonu, Avrupa Birliği’ndeki tarım sigortaları uygulamaları, tarım sigortalarında İspanya modeli olan AGROSEGURO hakkında bilgi verilmiş olup bu sistem TARSİM ile karşılaştırılmıştır. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) kurulur iken tümü ile İspanya tarım sisteminin örnek alındığı için AGROSEGURO özellikle incelenmiştir. Tez çalışmalarında sunulan veriler ve sigorta istatistikleri sektör yayınlarından özellikle Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) ve T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü yayınlarından alınmıştır. Ayrıca, tarım sigortalarında alt branş bazlı Genel Şartlar, Teknik Şartlar, Tarife ve Talimatlardan yararlanılmıştır.

Türkiye’de tarım sigortaları uygulamaları, sorunları, geliştirilmesi ve Avrupa Birliği tarım sigortaları ile karşılaştırılması yapılmış olup daha iyi daha çok çiftçiye hitap edebilecek bir sistem için öneriler getirilmeye çalışılmıştır. Sigorta sektörünün mevcut durumunu ortaya koymak ve sorunları çözmek amacıyla SWOT Analiz Tekniği’nden yararlanılmıştır. Türkiye’de tarım sigortalarının gelişimini etkileyen iç faktörler (güçlü ve zayıf yönler) ve dış faktörler (fırsatlar ve tehditler) belirlenmiştir.

4. DÜNYADA SİGORTACILIK VE TÜRK SİGORTACILIĞININ YERİ

4.1. Sigorta Tanımı

Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nisbeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar.

Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadırlar. Bu organizasyon, “sigorta şirketi”, “sigorta ettiren” ve “bir sigorta sözleşmesi”den oluşur (Anonim 2007a).

Türk Ticaret Kanunu'nun 1263. Maddesinde sigorta “bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır” şeklinde tanımlanmıştır.

Daha geniş bir tanım ile sigorta;

- ✓ Belirli bir prim karşılığında,
- ✓ Belirli bir süre için,
- ✓ Kişi hayatının yada organlarının veya kişi organlarının veya kişi ve kuruluşların para ile ölçülebilir değerlerinin,
- ✓ Sigorta kural, kanun ve yönetmeliklerince belirlenmiş raslantısal (tesadüfi) rizikoların gerçekleşmesinden doğacak maddi hasarlarını,
- ✓ Aynı riziko tehdidi altında bulunan kişileri yada kuruluşları bir araya getirerek,
- ✓ Ölçülen değer üzerinden ve gerçekleşen hasar oranında karşılayarak,
- ✓ Sosyoekonomik çöküntüleri dağıtan ve önleyen,
- ✓ Yatırımlara aktarılan fonları ve ikrazları ile ekonomiye kaynak yaratan işlemler bütünüdür.

Rizikonun önceden belirlenmemiş olması, hasarda kasıt olması, hasarın tek başına karşılanması, hasarın manevi nitelikte olması ve para ile ölçülememesi durumlarında sigortanın unsurları oluşmayacaktır.

Sigorta, ekonomik ve sosyal hayat açısından son derece önemlidir. Günümüzde sigortacılık işlevleri; insanlar, şirketler ve genel olarak ekonomiler için vazgeçilmez derecede önem kazanmıştır. Bu öneme yol açan sigortacılık işlevleri iki başlık altında toplanabilir;

4.1.1. Sigortanın Güvence ve Riziko Yönetimi İşlevleri ve Yararları

Sigorta işlemlerinin geleneksel işlevi, ekonomik zararı önleme ve telafi etme işlevidir. İnsanlar ölüm, kaza, hastalık, işsizlik gibi rizikolarla karşı karşıyadır. Şirketler de yangın, hırsızlık, patlama, kaza gibi nedenlerle, aktiflerini kaybetme, kayıtsız eylemleri ile üçüncü kişilere zarar verme, yanlış pazarlama ve üretim politikaları izleme gibi rizikolarla karşı karşıyadır. Öte yandan çağımızda yurt içi ve yurt dışı ekonomik faaliyetin son derece karmaşık niteliğe sahip olması riziko olasılığını artırmaktadır. Bu noktada sigorta, bir riziko yönetim aracı olarak devreye girmekte ve bir dizi işlev üstlenmektedir. Bu işlevler;

- ✓ Sigorta, bir dayanışma işlemleri organizasyonudur,
- ✓ Sigorta, güven sağlar,
- ✓ Sigorta, girişimcinin yatırım kararlarını olumlu etkiler,
- ✓ Sigorta, girişimcilerin daha ucuz fiyata yatırım sermayesi bulmasını sağlar,
- ✓ Riziko karşılığı atıl tutulan sermaye miktarını en aza indirir,
- ✓ Sigorta, fiyatların daha gerçekçi bir düzeyde oluşmasını sağlar,
- ✓ Sigorta güvencesi, girişimcinin kredi bulmasını kolaylaştırır,
- ✓ Sigorta, önleyici önlemlerini geliştirir,

4.1.2. Sigortanın Ekonomik İşlevleri ve Yararları

Güvence ve riziko yönetimi işlevleri yanında sigortacılığın ekonomik işlevleri de söz konusudur. Bu işlevler;

- ✓ Sigorta, önemli bir tasarruf kaynağıdır,
- ✓ Sigorta, kredi işlemlerinin gelişmesini sağlar,
- ✓ Sigorta, sosyoekonomik çöküntü ve kayıpları önler,
- ✓ Uluslar arası ekonomik ilişkilerin ve ticaretin genişlemesine yardım eder,
- ✓ Sigorta, ekonomi içinde önemli bir sektördür,
- ✓ Sigorta, önleyici önlemleri geliştirir.

Bu işlevleri nedeniyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen tamamında sigortacılık faaliyetlerine büyük önem verilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin hizmet sektörleri içinde en dinamik sektör sigorta sektörüdür (Anonim 2007a).

4.2. Dünyada ve Türkiye’de Sigortacılık Verileri

Dünyada sigortacılık sektöründe 2010 yılında toplam 4,3 trilyon ABD doları prim üretimi gerçekleştirilmiştir. Prim üretimi 2009 yılına göre hayat branşında % 3,2 hayat dışı branşlarda ise % 2,1 oranında artmış ve sırasıyla 2,5 trilyon ABD doları ve 1,8 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır.

Çizelge 4.1’ de 2010 yılı dünya ve Türkiye sigorta sektörü verileri yer almaktadır. 2010 Yılında dünya prim üretiminde sanayileşmiş ülkeler % 85,0 gelişmekte olan ülkeler ise % 15,0 oranında bir paya sahiptir. Gelişmekte olan ülkelerin payı bir önceki yıla göre 5 puan yükselmiştir. Kişi başı prim üretiminde hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hayat dalı üretimi daha yüksek bir paya sahiptir.

Türk sigortacılık sektörü 2010 yılında hayat dışı dallarda 11,9 milyon TL ve hayat dalında 2,2 milyon TL olmak üzere toplanda 14,1 milyon TL brüt prim üretimi gerçekleştirmiştir. Türk sigortacılık sektörü 2010 yılında 8,653 milyar TL hasar tazminatı ödemiştir. Türk sigorta sektörü, her yıl ortalama olarak ülke ekonomisinin iki katı hızla büyümektedir. Son yıllarda yabancı sigorta şirketlerinin yerli sigorta şirketlerine ortak olması veya şirket satın almaları rekabeti artırmıştır. Rekabet, fiyat rekabeti, hasar ödeme hızının artması ve ek hizmetlerin sağlanması ile sigortalıların lehine seyir izlemektedir.

Türkiye 2010 yılında dünya prim üretiminde % 0,21 paya sahiptir. Dünyada 627 ABD doları olan kişi başına prim üretimi ülkemizde 2010 yılında kişi başına 125 ABD dolarına yükselmiştir.

GSYİH, 2010 yılında cari fiyatlar ile 1,1 trilyon TL’ye ulaşmıştır. Sigortacılık sektörü GSYİH’nın %1,28’i kadar prim üretilmiş (gelişmiş ülkeler %8,6, gelişmekte olan ülkeler %3,0) ve GSYİH’nın 28 katı teminat verilmiştir. Bireysel emeklilik sisteminde biriken fonların tutarının GSYİH’ye oranı 2010 yılı sonunda %1,09’a ulaşmıştır.

Çizelge 4.1. Sigortacılık Sektörü Özet Bilgiler

PRİM	2006	2007	2008	2009	2010
Dünya Prim Üretimi (Milyar \$)	3.674,9	4.127,6	4.269,7	4.067,0	4.339,0
Hayat Dışı	1.549,1	1.685,8	1.779,3	1.725,0	1.819,0
Hayat	2.125,8	2.441,8	2.490,4	2.332,0	2.520,0
Türkiye Prim Üretimi (Milyar \$)	6,9	9,4	7,7	8,4	9,2
Hayat Dışı	5,9	8,3	6,7	7,1	7,8
Hayat	1,0	1,1	1,0	1,2	1,4
Dünya Prim Ür.Türkiye'nin Payı (%)	0,19	0,23	0,18	0,21	0,21
Hayat Dışı	0,38	0,50	0,38	0,41	0,43
Hayat	0,05	0,05	0,04	0,05	0,06
Türkiye Prim Üretimi (Milyar TL)	9,7	10,9	11,8	12,4	14,1
Hayat Dışı	8,3	9,6	10,2	10,6	11,9
Hayat	1,4	1,3	1,6	1,8	2,2
Prim Üretimi / GSYİH(%)					
Dünya	7,52	7,49	7,07	6,95	6,90
Türkiye	1,28	1,30	1,24	1,30	1,28
Reel Prim Artış Oranı (%)					
Hayat Dışı					
Dünya	1,50	0,70	-0,80	-0,10	2,09
Türkiye	12,22	6,86	-3,08	-2,60	5,76
Hayat					
Dünya	7,70	-2,00	-3,50	-2,00	3,21
Türkiye	1,68	-11,34	6,81	9,32	10,83
Kişi Başına Prim (\$)					
Dünya	554,8	607,7	625,0*	590	627
Türkiye	89,0	130,8	106,2	113	125

(*) Tahmini

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (2011), Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2010,

Çizelge 4.2.2'de de görüldüğü gibi hayat dışı prim üretimine bakıldığında kara araçları %25,17 pay ile ilk sırayı almaktadır. Kara araçları sorumluluk ile beraber 2 branş toplamı %46,36'lık prim üretimine denk gelmektedir.

Sağlık Sigortaları, Mali Sorumluluk Sigortaları, Ferdi Kaza Sigortaları ve Tarım Sigortaları mevcut potansiyelleri ile gelecekte prim üretimden daha fazla oranda paya sahip olacaktır.

12.436.064,36 TL prim üretiminin %84,56'sını hayat dışı prim üretimi, %15,44'ünü hayat branşı prim üretimi gerçekleştirmektedir.

Çizelge 4.2 Türkiye Branş Bazlı Prim Üretim Bilgileri

BRANŞLAR	2010-12 Prim Üretimi (TL)	PAY(%)	2009-12 Prim Üretimi (TL)	PAY(%)	DEĞİŞİM
KAZA	598.383.023	5,01	540.446.289	5,09	10,72%
HASTALIK-SAĞLIK	1.705.491.729	14,27	1.415.181.842	13,33	20,51%
KARA ARAÇLARI	3.116.553.873	26,08	2.671.260.772	25,17	16,67%
RAYLI ARAÇLAR	680.830	0,01	152.925	0,00	338,81%
HAVA ARAÇLARI	47.397.058	0,40	57.327.385	0,54	-17,32%
SU ARAÇLARI	107.866.780	0,90	112.590.114	1,06	-4,20%
NAKLİYAT	298.641.084	2,50	261.394.034	2,46	14,25%
YANGIN VE DOĞAL AFETLER	1.979.817.594	16,57	1.925.464.137	18,14	2,82%
GENEL ZARARLAR	993.472.682	8,31	934.627.948	8,81	6,30%
KARA ARAÇLARI SORUMLULUK	2.544.954.031	21,30	2.249.453.148	21,19	13,14%
HAVA ARAÇLARI SORUMLULUK	50.256.018	0,42	47.104.205	0,44	6,69%
SU ARAÇLARI SORUMLULUK	544.021	0,00	374.488	0,00	45,27%
GENEL SORUMLULUK	327.658.844	2,74	251.945.709	2,37	30,05%
KREDİ	31.775.341	0,27	27.711.707	0,26	14,66%
EMNİYETİ SUİSTİMAL	16.452.876	0,14	16.641.819	0,16	-1,14%
FİNANSAL KAYIPLAR	84.708.056	0,71	65.386.767	0,62	29,55%
HUKUKSAL KORUMA	43.349.341	0,36	36.693.364	0,35	18,14%
DESTEK	141.059	0,00	-	0,00	0,00%
HAYAT DIŞI TOPLAM	11.948.144.241	100,00	10.613.756.654	100,00	12,57%

TOPLAM PRİM ÜRETİMLERİ	2010-12 Prim Üretimi (TL)	PAY(%)	2009-12 Prim Üretimi (TL)	PAY(%)	DEĞİŞİM
HAYAT DIŞI TOPLAM	11.948.144.242	84,56	10.613.756.655	85,35	12,57%
HAYAT	2.181.250.027	15,44	1.822.307.381	14,65	19,70%
GENEL TOPLAM	14.129.394.269	100,00	12.436.064.036	100,00	13,62%

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (2011), Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2010,

Ülkemiz sigortacılık sektörü son yıllarda büyük bir değişim göstermektedir. 2010 Yılında 62 adet sigorta şirketi 1 adet reasürans şirketi faaliyet göstermektedir. Faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı hayat dışı 38, hayat 11, hayat/emeklilik 13 Yabancı sermayeli şirket sayısı 44'tür. Yabancı sermayenin sektöre ilgisi son yıllarda giderek artmış ve toplam ödenmiş sermaye (2010 yılı 5.703,6 milyon TL) içindeki payı 2006 yılında % 23 iken 2009 yılı sonunda % 58,78'e yükselmiştir.

Çizelge 4.3 Türkiye'de faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri Sayıları

ŞİRKET SAYISI	2006	2007	2008	2009	2010
Hayat Dışı	32	35	36	37	38
Hayat	10	14	12	10	11
Hayat / Emeklilik	10	9	11	13	13
Reasürans	2	2	2	1	1
Toplam	55	61	62	62	63

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (2011), Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2010,

Sigortacılık, bir taraftan risk transferi yoluyla sigortalıların maruz kalacakları zararları bertaraf etmekte, diğer taraftan fon birilimi yaratmak suretiyle ekonominin gelişmesine ve istikrarına katkıda bulunmaktadır. Sigortacılık bu özellikleri nedeniyle, gelişmiş ülkelerin milli ekonomileri ve mali piyasaları içinde çok önemli bir konuma sahip bulunmaktadır.

5. TARIM SİGORTALARININ GELİŞİMİ VE TARIM SİGORTALARININ SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YERİ

5.1. Tarım Sigortalarının Gelişimi

Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalara günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Babiller’ de rastlanmaktadır. Mevcut uygulamalar gelişerek 17. Yüzyıla değin süregelmiştir. Ancak, sigortacılığın gelişmesine 17. yüzyılda iki önemli olay neden olmuştur. 2 Eylül 1666 tarihinde Londra’da meydana gelen ve dört gün sürerek 13.000 evle 100 kilisenin kül olmasına yol açan büyük yangındır. Kara sigortalarının doğmasına neden olan bu olay, halk üzerinde büyük etki yaratıp böyle felaketlerin sonuçlarına karşı önlem alınması fikrini doğurdu. Gelişen bu fikirden hareketle 1667 yılında “ Fire Office “ (Yangın Bürosu) kurulmasından sonra 1684 yılında buna rakip bir ortaklık şeklinde ortaya çıkan ilk yangın sigorta şirketi “ Friendly Society “ faaliyete geçti. 1688 yılında İngiltere’de Lloyd’s’ un temellerinin atılmasıyla sigortacılıkta yeni bir dönem başladı.

Modern sigortacılığın doğuşuna deniz, kara sigortacılığına yangın, kaza sigortacılığına tren kazaları ile ilişkin bireysel kazalar öncülük ederken, sanayinin gelişmesiyle yaşanan büyük teknik hasarlar, mühendislik sigortalarının gelişimine yol açmıştır (Anonim 2010).

Dünyada modern anlamda tarım sigortalarına 18. yüzyılın ikinci yarısında İrlanda’da kooperatiflerce hayvan hayat sigortaları yapılması ile başlanmıştır. Hayvan hayat sigortaları kooperatiflerin yeterince deneyime sahip olmaması, sigortalı sayısının az ve prim oranlarının düşük tutulması başarı şansını azaltmıştır.

1920’lerde kurulan ve şimdiki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO’nun o zamanki biçimi olan “Uluslar arası Tarım Enstitüsü” tarım sigortaları üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Milletler Topluluğu’nun Genel Kurulu bütün dünyadaki tarım sigortaları üzerine bir araştırmanın başlatılmasına karar vererek kendine bağlı ekonomi ve maliye örgütlerine talimatla “Tarım kredi ve sigortaları sistemlerinin incelenmesini, bu etüt yapılırken iç ve dış kredi prensiplerinin geliştirilmesi ve ülkelerin onları benimseyip uygulayabilmesi için yasal mevzuatta ne gibi değişiklikler yapmaları gerektiğinin göz önüne alınmasını istemiştir.

Daha sonra Almanya, Fransa, İsviçre gibi Avrupa ülkelerinde dolu, yangın ve hayvan hayat sigortaları uygulamalarına başlanmıştır. Japonya’da tarım sigortaları, 1939 yılında çıkarılan tarım yasası ve bu yasadan sonra devlet sigorta kurumunun kurulması ile başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda Japonya’da bütün tehlikeler sigorta kapsamına alınmıştır.

ABD’de geniş kapsamlı tarım sigortaları 1938 yılında çıkarılan ürün sigortası yasası ile uygulamaya başlanmıştır. Bununla birlikte kurulan federal ürün sigortası şirketi; bitkisel ürünleri dolu, don, kuraklık, su baskını, fırtına, şiddetli rüzgar, kar, yıldırım, hastalık ve zararlıların oluşturduğu tehlikelere karşı sigortalamaktadır. 1980 Yılında yeni yasal düzenlemeler yapılarak Federal Tarım Sigortaları Kurumu (FCIC) ve özel sigorta şirketleri arasındaki anlaşmalar iyileştirilmiş ve çok yönlü tarım sigortalarının yürütülmesini düzenleyen Federal Sigorta Tarım Kanunu çıkarılmıştır.

Özel sigorta şirketlerini temsil etmek için Amerikan Tarım Sigortaları Birliği (AACI) kurulmuştur. Bu birlik bilgi ve deneyim aktarımı yapmakta ve ayrıca üyeler ile FCIC arasından iletişimi sağlamaktadır. Devletin sigortaya katılımı FCIC ile gerçekleşmektedir. Devlet çiftçi tarafından ödenen primin belli bir yüzdesini ve işletme masraflarını karşılamaktadır. Federal Hükümet, verim garantisi sigortası ile çiftçinin ürününün %75’ini sigortalamaktadır.

Multirisk (Çok Yönlü) ürün sigortası isteğe bağlı yapılmakta olup, yürürlükte olan dolu ve yangın sigortaları ile birleştirilebilir. Bu durumda primde %15-30’luk bir indirim yapılabilmektedir. Program reasüransı FCIC tarafından yapılmakta olup sadece özel reasürans şirketlerin katılımına izin verilmektedir.

DTÖ Tarım anlaşması ile devletin tarım sigortalarına mali katılımı uygulaması serbest bırakılan yeşil kutu politikalar içerisinde yer almıştır. Anlaşmada Ek-2’nin 7. maddesine göre, sigorta, gelirden referans döneme göre yaşanan azalmalarla ilişkilendirilmektedir. Ödemeler üretim hacmi ve fiyatlarla ilişkilendirilmeden yapılmaktadır. Sigorta ödemesine hak kazanmak için gelir kaybının referans dönem ortalamasının %30’undan fazla olması ve ödeme miktarının ise üretici gelir kaybının en fazla %70’ini karşılayacak şekilde oluşturulması şartı getirilmiştir. Fakir çiftçilere gelir telafi edici programlara devletin katkısı için aynı şartlar geçerlidir. Afet yardımı adı altında devletin mali katkısının bulunduğu ürün sigorta sistemlerinde de aynı şartlar geçerli olmakla birlikte ödemenin yapılması için resmi olarak afetin ilan edilmiş olması gerekmektedir. Bu ödemeler gelir veya üretim faktörleri kaybının tamamını karşılayabilmektedir. Birkaç sigorta programından bir arada faydalanan üreticilerin elde ettiği gelirin, toplam gelir kayıplarının altında olması gerekmektedir (Çağatay 2008).

5.2. Tarım Sigortası Çeşitleri

Dünyada uygulanan tarım sigortalarının çeşitleri ve sınırları, tarımsal işletme şekilleri ve kapsamaları, ülkelerin ekonomik gelişmişlikleri, ülke ekonomisi içinde tarımın yeri ve önemine bağlı olarak değişmektedir.

Sigortalanan tarım varlıklarına göre sigorta tarım sigortaları 6 grupta toplanabilir;

- Bitkisel Ürün Sigortaları,
- Sera Sigortaları,
- Çiftlik Hayvanları Hayat Sigortaları,
- Kümes Hayvanları Hayat Sigortaları,
- At Sigortaları,
- Diğer Tarımsal Varlıkların Sigortaları

Dünyada uygulanan tarım sigortalarını organizasyon olarak 3 grupta toplanabilir;

- Özel Sektör Sigortası,
- Devlet Sigortası (Fon) Sistemi
- Özel Sektör – Devlet İşbirliği,

Dünyada Uygulanan Tarım Sigortası Programları5 grupta toplanabilir;

1. Risk Sigortası;

- Tek Risk Sigortası; Tek bir riskin teminat altına alındığı sigortadır. Hasar tespitleri risk bazında yapılır. Örnek; Dolu Sigortası, Yağmur Sigortası v.b.
- Çoklu Risk Sigortası (MPCI); Birden fazla riskin teminat altına alındığı sigortadır. Dolu + Fırtına+ Yangın + Don gibi teminatlar tek poliçede teminat altına alınır. Örnek; Dolu Paket Sigortası / Tarsim uygulaması. Dolu, yangın, fırtına, hortum, heyelan, sel - su baskını, deprem risklerine teminat verilmektedir.

2. Verim Sigortası; Sigortalanabilir tüm risklerin teminat altına alındığı sigortadır. Baz alınan verim miktarına göre eksilmeyi garanti eder. Hasar tespitleri parsel veya işletme bazlı yapılır. ABD ve Kanada'da yaygın olarak yapılmakta olup genellikle ana teminat kuraklık olabilmektedir.

- Parsel Bazında Verim Sigortası,
- İşletme Bazında Verim Sigortası,

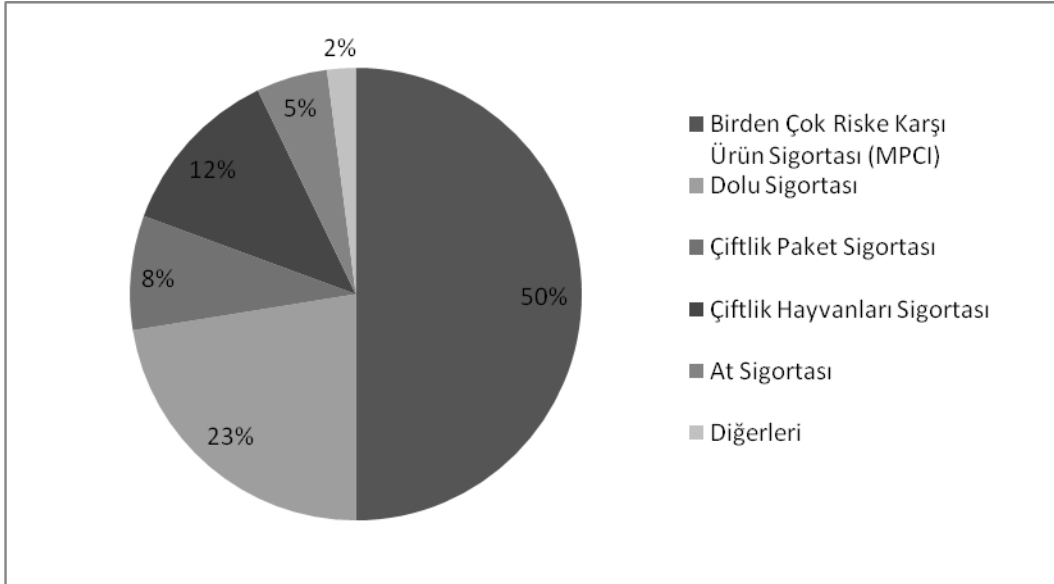
3. Gelir Sigortası; Yetiştirilen üründe, verim kaybı ve ürün birim fiyat değişikliği riskinin her ikisini de kapsar.

4. Parsel Bazında Gelir Sigortası; parsel bazında verim kaybı ve ürün birim fiyat değişikliği riskinin her ikisini de kapsar.
  - İşletme Bazında Gelir Sigortası, bitkisel ürünler ve çiftlik hayvanlarının dahil olduğu tüm işletme gelirinin sigortası söz konusudur.
5. İndeks Sigortası; Diğer sigorta programlarından farklı olup, tazminat işletme bazında belirlenmez, İşletme dışındaki bölge bazlı verim, iklimsel veya uzaktan algılamaya dayalı ölçümlerle belirlenen indeks değerlerine göre kamu kurumu veya üçüncü şahıslar tarafından hesaplanır.
  - Alan Bazlı Verim İstatistiklerine Dayalı İndeks Sigortası; Kanada, ABD,
  - Parametrik (İklimsel) Verime Dayalı İndeks Sigortası; Hindistan/yağmur sigortası,
  - Uzaktan Algılama Verilerine Dayalı İndeks Sigortası; Otlaklarda kuraklık / İspanya, Kanada (İçer 2008),

5.3. Tarım Sigortalarının Sigorta Sektöründeki Yeri

Dünya genelinde elde edilen primin %65'ine yakın kısmını bitkisel ürün sigortaları branşı gerçekleştirmektedir.

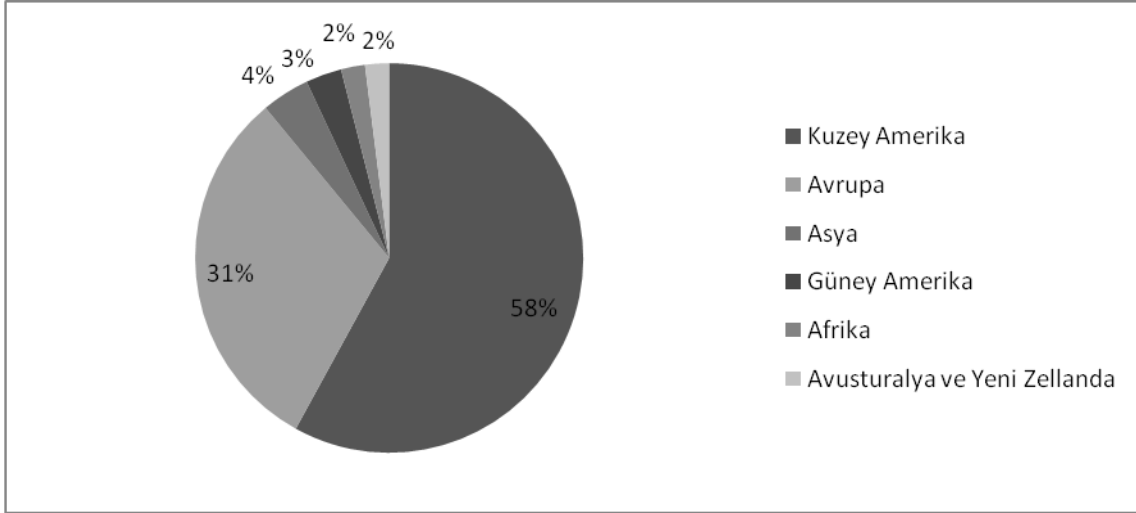
Şekil 5.1. Tarım Sigortaları Primlerinin Alt Branşlara Göre Dağılımı (%)

Kaynak: Mumcu İ (2009). Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye'de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri, Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Birimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.

Dünya genelinde elde edilen 7 milyar ABD doları tarım sigortaları primlerinin alt branşlara göre dağılımı Şekil 5.1'deki gibidir. Prim üretiminde birden çok riske karşı ürün sigortası prim üretiminin %50'sini oluşturmaktadır.

Şekil 5.2. Tarım Sigortaları Prim Üretimini Kıtalar Göre Dağılımı

Kaynak: Mumcu İ (2009). Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye'de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri, Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Birimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.

Tarım sigortaları prim üretiminin kıtalar bazında dağılımına bakıldığında prim üretiminin yarıdan fazlasının Kuzey Amerika'dan elde edildiği görülmektedir (Şekil 5.2.)

Tarım Sigortaları prim üretiminde uygulanan devlet desteğinin önemli bir yeri vardır. Dolu ve yangın gibi lokal hasarlarda sigorta şirketleri kendileri ve reasürans şirketleri vasıtası ile karşılayabilecek yapıdadırlar. Ancak, kuraklık, sel, don gibi katastrofik risklerin teminat altına alınması durumunda risklerin prim fiyatları çok yüksek olmakta. Çiftçinin sigorta yaptırma isteği azalmaktadır. Aynı zamanda katastrofik risklerde büyük hasarlar meydana geldiği/gelebileceği için de sigorta şirketleri tek başına üstlenmemektedir.. Bu sebeple birden çok riskin sigorta edildiği ülkelerde çiftçinin tarım sigortası yaptırabilmesi için devlet destek sağlamaktadır. Dünya genelinde tarım sigortaları konusunda gelişme göstermiş ve potansiyeli olan bazı ülkelerin prim üretimleri devlet desteği ve dolu sigorta ayrımlı olarak aşağıda yer almaktadır(Mumcu 2009).

Çizelge 5.1. Tarımı Gelişmiş Bazı Ülkelerin Tarım Sigortaları Prim Üretimi

Ülkeler	A (Milyon EUR)	B (Milyon EUR)	Toplam (Milyon EUR)
ABD	3.448	305	3.753
Kanada	525	108	633
İspanya	391	0	391
Japonya	305	0	305
İtalya	10	215	225
Fransa	70	140	210
Almanya	10	125	135
Hindistan	100	0	100
Meksika	80	5	85
Avusturalya	0	83	83
Arjantin	66	5	71
TOPLAM	5.005	986	5.991

Kaynak: Mumcu İ (2009). Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri, Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Birimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.

A: Devlet Destekli Tarım Ürünleri Sigortaları (Birden Çok Riske Karşı) Prim Üretimi

B: Dolu Sigortaları (Tek Riske Karşı)

Türkiye’de tarım sigortaları 203.291.194 TL’lik prim üretimi ile sigorta sektöründe %1.44’lük paya sahiptir. Prim üretiminin %15,6’sı Geleneksel Tarım Sigortaları, %84,31’i Devlet Destekli Tarım Sigortaları ürünlerinden oluşmaktadır. Endirekt prim üretimi ile beraber tarım prim üretimi 235.836.943 TL’dir.

6. AVRUPA'DA TARIM SİGORTALARI UYGULAMALARI

6.1. Avrupa Topluluğu'nda Tarım Sigortalarına Genel Bakış

Türkiye'nin AB ile müzakerelere hazırlandığı ve tarım politikalarının da gözden geçirilmesini gerektiren süreçte AB tarafından uygulanan ve uygulanması düşünülen sigortalara değin politikaların incelenmesi gelecek için yeni fikirler verebilir.

Bitkisel ve hayvansal ürünlerin olumsuz hava koşulları ile hastalıklardan etkilenmesi söz konusu olduğunda kayıpların karşılanması için AB'de bir dizi yönetmelikler bulunmaktadır. Bunlar, devlet yardımları mevzuatı içinde yer almaktadır ve tarıma özgüdür. Uygulama esasları doğal afetler ve istisna olaylar (don, dolu, kuraklık vb.) gibi olayların tanımlanması ve sınıflanmasını sağlar. Yardım hasarın tamamına yapılabilir. Kayıpların karşılanması için geri kalmış bölgelerde %20'sinin diğer yerlerde %30'unun zarar görmesi yeterlidir. AB ayrıca yukarıda belirtilen limitlerin üzerinde zarar, doğal afetler ve istisna olayların yol açtığı kayıpların karşılanması için yapılacak, sigortaların prim tutarlarının %80'ine kadar yardım öngörmüştür. Hastalık için yaptırılan sigortalarda katkı limiti %50'ye düşmektedir. Üye ülkelerde doğal afet yardımları sigorta yardımlarından fazla olmuştur. Sadece Avusturya ve İspanya'da sigorta yardımları ödemelerin üzerinde olabilmektedir.

AB'de tarım sigortası uygulamaları tıpkı tarım politikalarında kamu müdahalelerinde olduğu gibi hayli farklılık gösterir. Sigorta uygulamaları ülke şartlarına göre oluşturulmuştur. Uygulanan sigortaları genellikle bitkisel ürünleri kapsayan verim sigortalarıdır. AB'de gelir sigortası (üretim ve fiyat risklerini kapsayan) deneyimi bulunmamaktadır.

Öte yandan AB'de ortak bir sigorta sistemi olmamakla birlikte, gelire dayalı tarım sigortalarının oluşturulmasında bazı önemli noktaların dikkate alınması gerektiğine dair belirlemelerden bahsedilecektir. Bunlar; pazar kanallarında yaşanan aksaklıkların en alt düzeyde tutulması, DTÖ anlaşmalarının getirdiği kurallara uygunluk, Gelir sigortası sisteminin özel sektör tarafından yönetilebilecek şekilde kurulması ve prensip olarak kamu müdahalesinin bulunmaması, Gelir sigortasının uzun vadede gerileyerek bir sektörde kullanılmaması, Kuzey ve Güney Avrupa ülkelerinde birlikte uygulanabilmesi,

Diğer taraftan ele alınan risklerin sistemik olması nedeniyle, mevcut reasürans kapasitesinin üzerinde kaynak ihtiyacı bulunması, sermaye piyasaları yeterince gelişinceye kadar kamu katkısını gerektirebilecektir. Gelir sigortasında kamu müdahalesini gerektiren iki konudan bahsedilebilir. Bunlardan biri, tarımdaki sistemik risklerle asimetrik bilgilendirme dolayısıyla yüksek riski ancak düşük olasılıklı doğal afetlerin yol açtığı pazar aksaklıklarıdır. Bir diğeri ise, çiftçilerin risk sevmemesi nedeniyle kaynaklarını optimum kullanmaması

dolayısıyla uğranılan kayıpların azaltılarak kar maksimizasyonuna gidilebilmesi için kamu müdahalesinin uygun olabileceği düşünülmektedir (Meuwissen ve ark 1999).

AB’de tarım politikalarının gözden geçirilerek yeni uygulamaların yürürlüğe konduğu 2003 yılı sonrası süreçte risk yönetimi araçlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar da hız kazanmaktadır. OTP’nın reformu sonrasında dünya piyasa fiyatları doğru inmeye başlaması beklenen ürün fiyatları, dünya piyasasında yaşanabilecek dalgalanmalardan önemli ölçüde etkilenebileceğinden, üreticiler açısından yeni riskler doğuracaktır (Barış 2007).

Halen, Avrupa’da ürün veriminin azalması riskine karşı bir bölüm tarım sigortası seçeneği bulunmaktadır. Sigorta programları ile ürünler, verilen destekler ile kapsanan riskler temelinde ülke üretim şartları gözetilerek, ülkeden ülkeye değişkenlik göstermektedir. Kimi ülkelerde devlet destekli birçok üründe çok sayıda riski (multiple peril) bir arada içeren sigorta sistemleri mevcutken kimi ülkelerde ise dolu gibi sayılı riski kapsayan ve az sayıda üründe uygulanan özel sigorta sistemleri vardır (Çağatay 2008).

6.2. Avrupa Birliği’nde Tarım Sigortaları Uygulamalarına Ülke Örnekleri

Avrupa’da tarım sistemini kurmuş ve başarı sağlamış ülkelerin başında Çizelge 6.1’de görüldüğü gibi İspanya gelmektedir. İspanya, aşağıda ayrıntıları verilecek olan Agrosegura sistemi ile 580 milyon prim üretimine ulaşmıştır. İspanya’yı Fransa ve Almanya takip etmektedir. Belirtilen prim üretimlerine Avusturya %78, İsviçre %60, Almanya %43 İspanya %26, İtalya %8, Türkiye ise %3 sigortalananabilir tarım alanını sigorta ederek ulaşmıştır.

Çizelge 6.1. Avrupa’nın Önde Gelen Tarım Sigortası Kuruluşlarının Prim Üretimi (2008)

Ülke	Şirket	Prim Üretimi (Milyon EUR)
İSPANYA	Agrosegura	580
FRANSA	Groupama	165
ALMANYA	Vereinigte - Hagel	80
TÜRKİYE	Tarsim	67
İTALYA	Generali	60
AVUSTURYA	Österreichische Hagel	56
İSVİÇRE	Schweizer Hagel	37

Kaynak : Munich Re's Agricultural Divisional Unit SFR6 Agro

Avrupa ülkelerinde tarım sigortasının kategorilere ayrılmış uygulama örnekleri Çizelge 6.2. ve Çizelge 6.3.’de verilmiştir. Çizelgeler incelendiğinde Avrupa’da uygulanan tarım sigortaları, doğal afet fonları ve bütçesel yardımlarla beraber risk yönetim aracı olarak

kullanılmaktadır. Ülkelere göre değişmekle birlikte sigorta uygulamasına göre özel sektör, devlet, özel sektör – kamu uygulamaları görülmektedir.

Çizelge 6.2. AB'de Tarımsal Risk Yönetim Araçları ve Sigorta Sistemleri

Ülke	Tek Riskle Dayalı	Birleşik Risklere Dayalı	Verime Dayalı Sigorta	Hasılat Sigortası	Tüm Çiftlik Verim Sigortası	Dolaylı Endeks Sigortası	İstikrar Hesapları	Doğal Afet Fonları	Bütçesel Yardımlar	Bilgi Tarihi
Avusturya	PS	PS	PS	-	-	##	-	GF	GF	2006
Belçika	P	-	-	-	-	-	-	GF&	-	2006
Bulgaristan	P	P	-	-	-	-	-	GF	GF	2006
G. Kıbrıs	GC	GC	-	-	-	-	-	-	GF	2006
Çek Cum.	PS	PS	-	-	-	-	-	-	GS?	2006
Danimarka	P	-	-	-	-	-	-	P + GC	GF	2006
Estonya	P*	-	-	-	-	-	-	-	-	2006
Finlandiya	P*	P*	-	-	-	-	PS	-	GF	2006
Fransa	P	P	PS	#	PS	##	-	GS	-	2006
Almanya	P	-	-	-	-	-	-	GS?	GF	2006
Yunanistan	G	GC+GS+G	-	-	-	-	-	-	GF	2006
Macaristan	P	P	-	-	-	-	-	-	GF	2006
İrlanda	P	-	-	-	-	-	-	-	GF*	2006
İtalya	PS	PS	PS	-	-	-	-	GF	-	2006
Letonya	PS	-	-	-	-	-	-	GF?	GF	2006
Litvanya	PS	-	-	-	-	-	-	GF	GF	2006
Lüksemburg	PS	PS	PS	##*	-	-	-	-	GF*	2006
Hollanda	P	-	-	-	-	-	-	GC	-	2006
Polonya	P (S#)	-	-	-	-	-	-	GF	GF	2006
Portekiz	PS	PS	-	-	-	-	-	GS	-	2006
Romanya	PS	PS	-	-	-	-	-	-	GF	2006
Slovakya	PS	PS	-	-	-	-	-	?	?	2006
Slovenya	PS**	P	-	-	-	-	-	-	GF	2006
İspanya	PS	PS	PS	☼	-	PS	S	-	GF	2006
İsveç	P	P	-	-	-	-	S	-	GF	2006
İngiltere	P	-	-	-	-	☼	-	-	*	2006

Kaynak: Çağatay S. (2008) Tarım ve Tarım Sigortalarının Geleceği, Sigorta ve İnceleme Yayınları: 15, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, İstanbul.

Kısaltmalar

- : Bilgi bulunmuyor

S : Desteklenmekte

P : Özel, desteklenmiyor

PS: Özel, kısmen destekleniyor

G : Kamu, desteklenmiyor

GS: Kamu, kısmen destekleniyor

**): Slovenya'da bir ulusal uygulama, ilk defa 2006 yılında destek verilen (30-50%) sigorta uygulaması

Not: Çiftlik gelir sigortası ve alan bazlı endeks sigortası Avrupa'da uygulanmamaktadır.

GC: Kamu, zorunlu ve kısmen destekleniyor

GF: Kamu, serbest

: Pilot uygulama

##: Proje aşamasında

☼: Başarısız uygulama

*): Sadece hayvancılık

Verilen devlet destekleri incelendiğinde Portekiz %68, İtalya %67, G, Kıbrıs, Letonya, Lüksemburg, Romanya, Slovakya %50, Avusturya %46, Slovenya %45, İspanya %41, Çek Cumhuriyeti %30, Fransa %24 destekleme yapmaktadır. Diğer ülkelerde destek bulunmamaktadır.

Çizelge 6.3.'de de belirtildiği gibi AB ülkelerinin önemli bir kısmında tarım sigortaları Devlet tarafından kısmen veya tamamen desteklenmektedir. Avusturya, G.Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Portekiz, Romanya, Slovakya, İspanya, sigorta türlerine göre değişiklik göstermekle birlikte ortalama olarak %50 destek vermektedir.

Tek riske dayalı sigorta türü tüm ülkelerde uygulanmakta olup devlet desteği farklılık göstermektedir. Kısmen desteklenmekte veya desteklenmemektedir. Birleşik risklere dayalı sigorta türü uygulama alanı genişlemektedir.

Çizelge 6.3. AB Tarım Sigortaları Uygulamaları Ayrıntıları

Ülke	Tek Riske Dayalı	Birleşik Risklere Dayalı	Verime Dayalı Sigorta	Sigortalanan Alan/ Sigorta Edilebilen Alan (%)	Sigortalanan Alan (ha)	Prim Miktarı (M EUR)	Prim / Sigorta Değeri (%)	Ortalama Ödeme (M EUR)	Hasar Prim Oranı (%)	Sigorta Desteği (M EUR)	Sigorta Desteği (%)
Avusturya	PS	PS	PS	78%	1,054	52,0	2.6%	32	72%	24	46%
Belçika	P	-	-	n.d.	n.d.	49,0	n.d.	n.d.	65%	0	0%
Bulgaristan	P	P	-	52%	1,276	6,6	4.8%	4,5	65%	0	0%
G. Kıbrıs	GC	GC	-	(100%)	112	8,7	7.2%	4,5	95%	4,4	50%
Çek Cum.	PS	PS	-	35%	1,074	32,0	1.8%	24	73%	7	30%
Danimarka	P	-	-	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	0	0%
Estonya	P*	-	-	<1%	n.d.	0,1	n.d.	n.d.	n.d.	0	0%
Finlandiya	P*	P*	-	<1%	n.d.	1,8	n.d.	1,1	67%	0	0%
Fransa	P	P	PS	n.d.	3,507	211,0	1.7%	n.d.	n.d.	5	2,40%
Almanya	P	-	-	43%	7,265	129,2	1.2%	104,5	83%	0	0%
Yunanistan	G	GC+GS+G	-	(100%)	n.d.	n.d.	2.5%	218	n.d.	n.d.	n.d.
Macaristan	P	P	-	52%	n.d.	43,5	n.d.	30,7	73%	0	0%
İrlanda	P	-	-	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	0	0%
İtalya	PS	PS	PS	8%	976	271,2	7.4%	166,2	63%	180	67%
Letonya	PS	-	-	<1%	n.d.	0,1	n.d.	n.d.	n.d.	0,05	50%
Litvanya	PS	-	-	1%	9	1,1	4.3%	1,1	100%	0,55	50%
Lüksemburg	PS	PS	PS	45%	26	1,3	2.3%	0,4	29%	0,65	50%
Hollanda	P	-	-	n.d.	n.d.	75,0	n.d.	30,7	41%	0	0%
Polonya	P (S#)	-	-	7%	n.d.	9,9	n.d.	6,3	64%	0	0%
Portekiz	PS	PS	-	22%	298	46,9	8.4%	30,2	60%	32	68%
Romanya	PS	PS	-	12%	812	14,0	n.d.	4,4	32%	7	50%
Slovakya	PS	PS	-	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.		50%
Slovenya	PS**	P	-	17%	n.d.	9,5	7.6%	13,8	148%	4,3	45%
İspanya	PS	PS	PS	26%	5,852	564,7	6.3%	388,3	69%	232	41%
İsveç	P	P	-	60%	1,500	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	0	0%
İngiltere	P	-	-	7%	370	11,1	0.8%	n.d.	n.d.	0	0%
TOPLAM						1,537.7		1,061		497	

Kaynak: Çağatay S. (2008) Tarım ve Tarım Sigortalarının Geleceği, Sigorta ve İnceleme Yayınları: 15, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, İstanbul.

Kısaltmalar

- : Bilgi bulunmuyor

n.d. : veri bulunmuyor

S : Desteklenmekte

P : Özel, desteklenmiyor

PS: Özel, kısmen destekleniyor

**): Slovenya'da bir ulusal uygulama, ilk defa 2006 yılında destek verilen (30-50%) sigorta uygulaması

G : Kamu, desteklenmiyor

GS: Kamu, kısmen destekleniyor

GC: Kamu, zorunlu ve kısmen destekleniyor

: Pilot uygulama

*): Sadece hayvancılık

Ayrıca, İspanya tarım sistemi uygulamaları ayrıntılı olmak üzere diğer dokuz üye ülkeden uygulama ayrıntılarına yer verilmesinin sistemlerin algılanmasında yararlı olacaktır.

6.2.1. İspanya

İspanya tarım sigortaları sisteminin ayrıntılı bir şekilde ele alınmasının nedeni sistemin, Türkiye’de kurulan Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemi’ne örnek olarak alınmasıdır. Ayrıca, sistem Avrupa ve dünyada uygulanan Devlet – özel sektör tarım sigortası sistemlerinden başarılı olan uygulamalarından biridir.

6.2.1.1. Genel Durum

İspanya, tarım sigortası konusunda önemli deneyime sahiptir. Ülkede 1920’lerle 1970’ler arasında değişik sistemler denenmiştir. 1978 Yılında kurulan ve çok sayıda riski bir arada içeren mevcut sigorta sistemi devlet ve özel sektör tarafından ortak yürütülmektedir.

2007 Yılı sonuçlarına göre İspanya’da sigortalanabilir alanların yaklaşık %31’i 5.850.000 ha sigortalanmıştır. 10.004 Milyon Eur’luk sigorta varlığı sigorta edilmiş olup 723 milyon EUR prim elde edilmiş olup %80 hasar prim oranına sahiptir. Ortalama fiyat %7,2’dir. Devletin prim desteği %59 ile 426 milyon EUR’dur. Sistemde hasar tespitlerinde 300 eksper görev almaktadır (Anonim 2009).

Sistemin en önemli özelliği Devlet yardımının olmasıdır. Devlet yardımı, en üstte sübvansiyonlar, en altta ise kaynakların tamamının tazminat taleplerini karşılamaya yeterli olmaması halinde verilen devlet güvencesi şeklinde uygulanır.

6.2.1.2. Sistemin Başarılı Olmasının Nedenleri

Sistemin başarı olmasındaki bazı unsurlar;

- Yasal Düzenleme; Gerekli yasal düzenlemeler zamanında yapılması ve devletin yasaya uygun olarak tarım sigortalarına tam destek vermesi,
- Devlet Sübvansiyonu; Çiftçi primlerine yapılacak olan sübvansiyon kriterlerinin, tarımsal üretimin ve sigorta sisteminin gelişmesini teşvik edecek şekilde belirlenmesi ve uygulanması,
- Başlangıçta %50’nin üzerinde olan sübvansiyon oranı bugün en fazla %49 ile sınırlandırılmıştır. 2001 Yılı itibari ile belirlenmiş olan sübvansiyon oranları aşağıdaki gibidir;
  - ✓ Temel sübvansiyon; %5-10,
  - ✓ Grup poliçeleri için; %5,
  - ✓ Poliçe yenilemelerinde; %5 - %7,
  - ✓ Profesyonel çiftçiler için %8-14,
- Kamunun finans gücü; gerekli sübvansiyon için tarım sigortası ile ilgili tarım kurumunun, finans gereksinimlerini sağlayabilecek durumda olması (devletin çiftçi primlerine yaptığı sübvansiyonun 22 yıllık ortalaması %50 civarındadır).

- Devletin reasüransa katılımı; havuza koasürör olarak katılan konsorsiyum aynı zamanda devlet adına reasürans kurumu olarak görev yapması, zaman içinde sigorta şirketlerinin sisteme daha fazla katılması ile başlangıçta %50 civarında olan devletin koasürans havuzuna katılım payı, sistemin gelişmesi sonucu şimdi %12,5 olmuştur. Özel şirketlerin payı ise %87,5'e ulaşmıştır.
- Teminatın çeşitlendirilmesi; edinilen deneyimler ışığında dolu ve yangın dışındaki diğer riskler ile ilgili teminat çeşitlerinin zaman içerisinde giderek artırılması,
- Çiftçi örgütlerinin katılımı; sigorta ile ilgili çiftçi ihtiyaçlarının belirlenmesi ve yeni sigorta ürünlerinin tasarımı konusunda çiftçi örgütlerinin katılımı sağlanarak görüşlerinin alınması,
- Doğal afet yardımının yapılmaması; doğal afetlerde, zarar görecekt çiftçilere kesinlikle yardım edilmeyeceği çıkarılan kanun ile taahhüt edilerek sigorta teşvik edilmiş ve hasarlarda devletten yardım beklentisi tamamen ortadan kaldırılmıştır.
- Sektörler arası işbirliği; amaçlanan hedeflere ulaşılması amacıyla farklı sektörlerde yer alan çeşitli kurum ve kuruluşların katılımı ve katkısının sağlanması için gerekli koordinasyonun sağlanmış olması,
- Sigorta prensiplerinin uygulanması; sigorta uygulamalarında, risklerin ürünlerin ve coğrafi bölgelerin özelliklerinin dikkate alınarak kurulan havuz tarafından alınan kararlarda sadece teknik verilen esas alınması, sigorta prensiplerinin taviz verilmeden uygulanması ve şirketler arasında fiyat rekabetine izin verilmemesi,
- Primlerin peşin toplanması,
- Hasar tespit sisteminin bağımsız olarak yürütülmesi,
- Özel sigorta şirketlerinin etkin çalışması,
-

6.2.1.3. Sistemin Avantajları

Sistem, sisteme temel katılımcı olan devlet, çiftçi ve sigorta şirketleri için yararlar ortaya koymaktadır.

- Devlet, bütçeden sisteme bütçeden her yıl ayıracağı destek tutarını çok iyi bilmektedir. Her yıl hükümet yıllık bütçede belirlenen primleri sübvansede etmektedir. İspanya ürün sigortası sigorta sistemi, hükümet açısından bir tarım politika planlama aracı görülmektedir. Ayrıca, kaynakların tamamının tazminat taleplerini karşılamaya yeterli olmaması halinde devlet güvencesi bulunmaktadır. Farklı katastrofik hasarlar için hükümetin bütçe ayırması. Hükümet

hem ekonomik desteğini hem de politik müdahalesini azaltmaktadır. Tazminat Hasarla orantılıdır. Sadece poliçe sahipleri gelir elde edecektir.

- Çiftçiler, ödemeleri gereken prim tutarının yalnızca bir bölümünü ödemektedirler. Prim tutarının geri kalan kısmı devlet tarafından sübvansede edilmektedir. Sistem, serbest ve ihtiyaridir. Ürün veya hayvanların sigortalanıp sigortalanmayacağına çiftçi kendisi karar vermektedir. Çiftçi, ürün ve hayvanlarını sigortalatmaya karar verir ise bu sigorta Tarım Bakanlığı'nın belirleyeceği kurallar dahilinde yapılmaktadır. Hasarla orantısal olarak tazminat elde edebilir. Beklenmeyen olumsuz hava şartlarına karşı daha iyi korunduğundan fazla yatırım yapabilir.

- Sigorta Şirketleri, sigorta piyasasında, ürün sigortası sonuçlar itibari ile iyi bir yerde bulunmaktadır. Reasürans sistemi tarafından da desteklenmektedir. Reasürans sistemi özel sigorta şirketleri tarafından zararların kabul edilebilir bir düzeyde tutulmasını sağlamaktadır (Barona 2005).

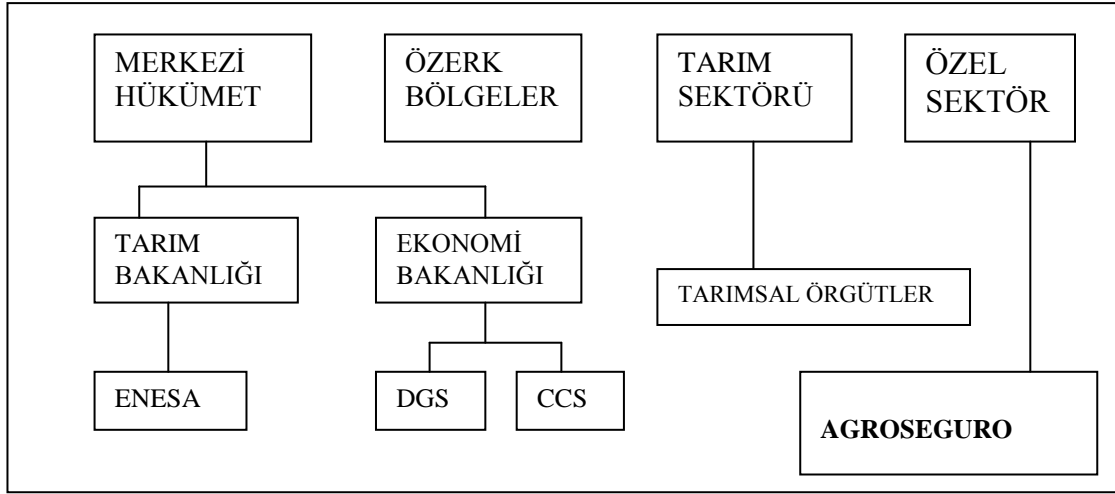
6.2.1.4. Sistemin zorlukları;

- Özel sigorta şirketlerinin havuz sistemini benimsemesi ve katılımının kalıcı olması,
- Çiftçi, aynı ürün yetişen tüm tarım alanlarını sigorta ettirmeli risksiz gördükleri de sistemde sigortalı olmalı,
- Geniş portföy, ürün çeşidinin çok olması,
- Bitkilerin ürünlerde gelişim ve özelliklerinin farklı olması,
- Homojen olmayan iklim ve alanlar,
- Dağılım ve çeşitlendirme, riskli bölgelerde yoğunluk yaşanabilmesi (Anonim 2007)

6.2.1.5. Sistemde Yer Alan Kurum ve Kuruluşlar;

Sistem, kamu ve özel sektörün bir araya gelerek beraber oluşturdukları bir organizasyondur. Kamu tarafında, Tarım Bakanlığı ve Ekonomi – Maliye Bakanlığı bulunmaktadır. Özel sektör tarafında, sigorta şirketleri, çiftçiler, tarımsal örgütler, birlikler, yerli ve yabancı reasürans şirketleri bulunmaktadır. Sistemin başarılı olmasının en büyük nedenlerinden biri tarım sigortaları ile ilgili tüm kuruluşların sistem içerisinde yer alması ve görüş alış verişinde bulunulmasıdır (Anonim, 2007).

Şekil 6.1. İspanya Tarım Sigortaları Havuzu İlgili Kurumlar

Kaynak The Spanish Agricultural Insurance System, Agroseguro, Spain.

- Tarım Bakanlığı;

Sistemde ENESA ile temsil edilir. İdareye bağlı bir tarım sigortası ve kamu kuruluşudur. Agroseguro ile yıllık planı hazırlar. ENESA'nın ana işlevlerinden biri prim sübvansiyonlarının, ürün sigortası yüzdelerinin belirlenmesidir. Bu yüzdeler, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı ile Tarım Bakanlığı'nın ortak politikası ile tespit edilir. Sübvansiyon bütçesi kısıtlıdır. Sübvansiyon miktarı, yıllık devlet bütçesinde belirlenir. Sigorta poliçesi, sübvansiyon talebi olarak değerlendirilir. Bu sistemin önemli bir yönünü oluşturur.

Primlere yönelik genel devlet sübvansiyonlarını, ürün sigortasına ilişkin önemli kuralları belirleyen İspanya Denetleme Kurumu'na teklif eder. Ayrıca, tarım sigortası konusundaki özerk bölgelerle işbirliği içinde çalışır. Ayrıca, İspanya Sigorta Şirketleri Denetleme Kurumu ile işbirliği içinde yayma, hakkaniyete dayalı tahkim ve resmi ayarlama kurallarının belirlenmesi görevlerini üstlenir. Hükümetin yıllık politikasını belirler. Sigortalanacak tarım ürünleri ile diğer ürünlerin neler olduğunu ve bunların hangi risklere karşı sigortalanacağını tespit eder. Sigorta koşullarını, verim ve fiyatı belirler.

ENESA genel toplantısında, ürün sigortasında yer alan kuruluşların tümünün temsil edildiği bir genel komisyon oluşturulur. ENESA Genel Komisyonu bütün kuruluşları gruplandırır.

1. Grup; sistem üzerinde etkinliği bulunan bakanlıklar, Denetleme Kurulu aracılığı ile temsil edilen Maliye Bakanlığı ile Consorcio Compensacion de Seguros (CCS) aracılığı ile temsil edilen Ekonomi Bakanlığı yer almaktadır.

2. Grup; Tarım konusunun ele alınması dolayısıyla çok önemli bir yere sahip olan tarım birliklerinden oluşur.

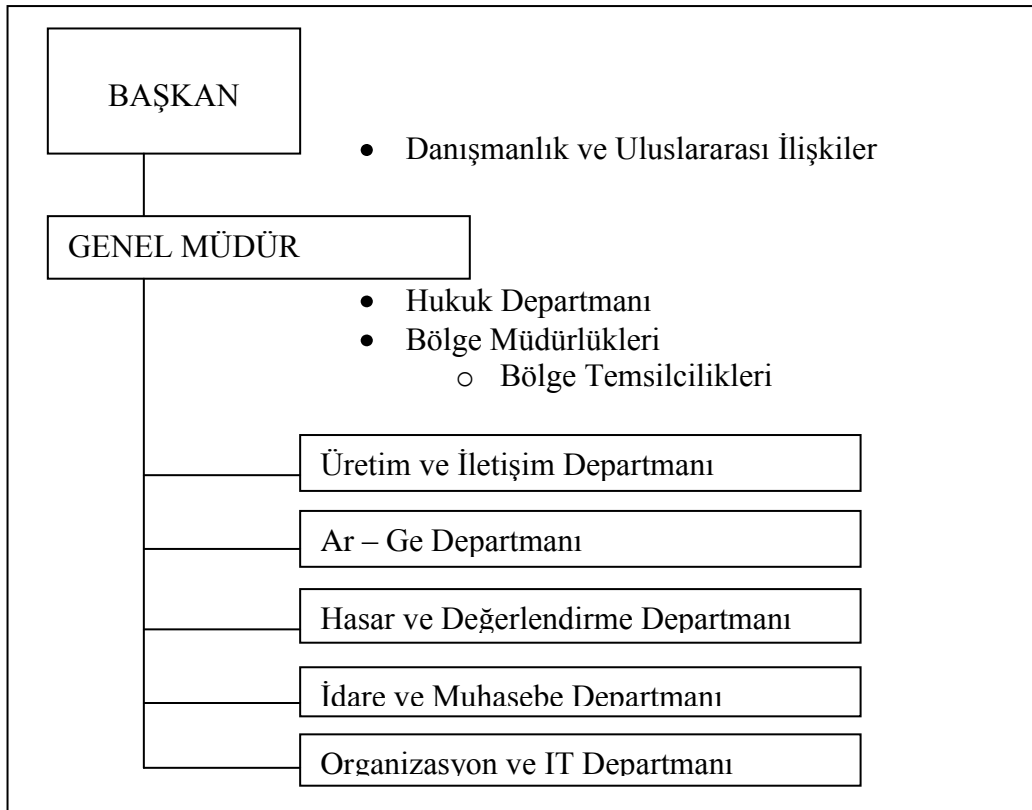
3. Grup; Agroseguero ve Özerk Kurum temsilcisi katılır.

Genel Komisyon'un asıl işlevi, yıllık planın Bakanlar Kurulu'na sunulmadan komisyondan geçirilmesidir.

- Agroseguero; bir sigorta şirketi değildir. Sigorta şirketi havuzudur. Tarım sigortaları yönetimini sigorta şirketleri ile hissedarlar adına üstlenen bir şirkettir.

Yıllık Tarım Programı'na katılmak isteyen sigorta şirketleri Agroseguero'ya hissedar olur. Sigorta şirketlerinin sisteme dahil olması gönüllülük esasına dayanır. Sistemde çeşitli paylarda 36 firma bulunmaktadır. Şirketlerin çoğu %1'in altında iştirak payına sahipken %12,5 paya sahip şirketler de bulunmaktadır. İştirak payı, şirketlerin prim üretimleri temel alınarak oluşturulmaktadır. Her sigorta şirketi büyümek istiyorsa iştirak payını yükseltmek için Agroseguero bünyesinde daha çok sigorta poliçesi düzenlemek durumundadır. Sigorta şirketinde Üretim Departmanı, İletişim Departmanı, Hasar ve Hasar Yönetim Departmanı, Muhasebe Departmanı, Bilgi İşlem Departmanı organizasyon şemasında bulunmaktadır.

Şekil 6.2. Agroseguero Organizasyon Şeması

Kaynak The Spanish Agricultural Insurance System, Agroseguero, Spain.

Agroseguro'nun, Güney Kıbrıs, Uruguay, Peru, Dominik Halk Cumhuriyeti, Cezayir, Fas, Ukrayna ve Rusya'da temsilcilikleri bulunmaktadır. Ayrıca, Agroseguro'nun uluslararası kuruluşlara üyeliği bulunmaktadır

Agroseguro'nun ilk işlevi sigorta yönetimidir. Poliçe satışı yapılır. Ancak, sigorta şirketi network ağı Agroseguro'ya bağlı kalır. Ürünler satıldıktan sonra primler doğrudan Agroseguro'ya gönderilir ve Agroseguro tarafından toplanır. Poliçeleri Agroseguro düzenler, Hasar tespiti, hasar tazmini ile tazminat taleplerinin sigorta şirketleri adına karşılanmasından sorumludur. Sistem yönetimi her yönü ile Agroseguro tarafından gerçekleştirilmektedir.

Tarım Bakanlığı ile beraber yıllık planı hazırlar. Agroseguro, yapılan anlaşmalar aracılığıyla bu planın uygulanmasını sağlar. Yine Tarım Bakanlığı ile beraber Ürün Sigortası Kanunu sigortanın zorunlu kılınmasına ilişkin bir takım düzenlemeler getirmiş olsa da Tarım Bakanlığı şu ana değin bu düzenlemelere başvurmamıştır. Ürün sigortası tamamen ihtiyaridir. Agroseguro, Consorcio (CCS) adına sürşarj yoluyla reasürans toplanması ve CCS ödenmesidir. Ayrıca, Agroseguro'nun üstlendiği rizikonun bir bölümü, CCS için kapsama alınmıyor. Uluslararası reasürans piyasasında, sigorta havuzundaki sigorta şirketlerine reasürans sağlama zorunluluğu da Agroseguro'ya aittir.

Sistemin en önemli özelliklerinden biri de Agroseguro'nun doğrudan ENESA tarafından sübvansiyon edilmesidir. Sübvansiyon talebinde poliçeler dikkate alınmaktadır. Her tazminat talebi Tarım Bakanlığı tarafından işlenmez (300.000'den fazla poliçe bulunmaktadır). Sigorta şirketleri, Agroseguro'ya bilgileri iletmekte, Agroseguro bilgileri Tarım Bakanlığı'na gönderir, bu bilgiler alındıktan sonra ENESA, Agroseguro'ya sübvansiyon ödemelerini yapar.2006 yılında 239,87 milyon EUR sübvansiyon ödenmesi planlanmış (Borana 2005), 232 milyon EUR sübvansiyon ödemesi yapılmıştır (Çağatay 2008).

Çizelge 6.4. Agroseguro Prim ve Hasar Bilgileri

Yıllar	Net Kazanılmış Prim (MilyonEUR)	Hasar (Milyon EUR)	Hasar/Kazanılmış Prim (Milyon EUR)
1980-1990	537,6	737,5	137,18%
1991	124,7	161,2	129,28%
1992	147,9	262,1	177,21%
1993	140,7	137,4	97,63%
1994	161,1	157,8	97,95%
1995	157,1	230,6	146,76%
1996	206,5	86,4	41,86%
1997	203,4	189,3	93,08%
1998	228,5	151,6	66,36%
1999	235,8	313,0	132,71%
2000	280,9	164,2	58,44%
2001	273,4	294,3	107,63%
2002	357,3	345,4	96,66%
2003	408,2	272,4	66,74%
2004	438,4	379,3	86,52%
2005	499,6	597,0	119,50%
2006	590,9	440,8	74,59%
TOPLAM	4.992,1	4.920,29	98,56%

Kaynak The Spanish Agricultural Insurance System, Agroseguro, Spain.

2001 Yılında belirtilen ürünlerde, sigortalanabilen alan 89.426.181 ha iken 2005 yılında 104.776.951 ha olmuştur. Aynı dönemde, sigortalanan alan 24.409.894 ha'dan 26.117.581 ha'a yükselmesine rağmen sigortalılık oranı %27,30'dan %24,93'e düşmüştür.

Cizelge 6.5. İspanya Sigortalanan ve Sigortalanan Alan Bilgileri (ha)

Ürünler	Yıllar							
	2001		2002		2003		2004	
	Sigorta Edilebilir Alan (ha)	Sigortalı Alan (ha)	Sigorta Edilebilir Alan (ha)	Sigortalı Alan (ha)	Sigorta Edilebilir Alan (ha)	Sigortalı Alan (ha)	Sigorta Edilebilir Alan (ha)	Sigortalı Alan (ha)
Sofralık Zeytin	6.780.200	161.288	4.278.500	109.990	6.858.500	178.777	5.016.100	171.784
Pamuk	315.900	67.401	300.000	57.514	289.700	77.811	342.900	74.400
Pirinç	887.600	611.329	815.700	602.448	855.000	656.749	912.000	667.855
Kışlık Tahıllar	12.023.900	4.963.063	16.295.000	5.512.955	16.133.900	5.991.363	19.005.000	6.996.123
İlkbaharlık Tahıllar	5.000.600	1.276.516	4.496.800	976.693	4.330.000	1.041.299	4.705.900	1.074.101
Turunçgiller	5.537.500	2.141.902	5.750.000	2.440.085	6.261.800	2.731.873	6.119.100	2.610.946
Ayçiçeği	870.800	126.406	757.200	82.445	769.300	72.617	803.000	65.992
Bakliyat	302.700	41.766	485.200	52.473	533.200	59.497	588.800	70.791
Muz	400.200	400.200	501.681	501.681	496.220	496.220	396.500	396.500
Tütün	42.300	37.114	41.746	38.533	42.300	37.263	40.978	38.197
Sofralık Üzüm	342.400	154.207	331.800	146.205	315.400	146.781	331.600	132.865
Şaraplık Üzüm	4.768.900	2.009.962	5.542.700	1.942.397	6.165.000	2.074.840	6.749.000	2.161.618
Badem	83.024	8.078	185.355	7.614	185.355	7.707	160.184	11.613
Khaki	-	-	41.000	31.419	53.064	37.118	44.200	32.897
Kiraz	98.400	25.218	114.900	27.018	95.400	26.075	75.000	22.858
Sebzeler	10.497.100	2.693.070	10.363.900	2.130.882	10.423.900	2.487.773	11.474.000	3.389.477
Kışlık Tahıllar (Geniş Teminat)	28.644.544	7.499.380	37.098.054	7.487.512	33.981.533	5.957.517	36.770.900	5.996.404
Bakliyat (Geniş Teminat)	258.720	29.430	323.612	25.068	318.272	20.860	319.439	21.216
Pancar Şekeri	885.111	83.223	1.289.422	93.300	570.325	50.135	717.602	46.778
Zeytin Verimi	6.780.200	99.641	4.278.500	75.501	6.858.500	75.740	5.016.100	43.004
Kayısı	159.400	129.773	119.200	109.529	142.300	88.354	125.700	78.635
Erik	143.400	81.786	186.500	76.243	196.400	65.608	178.700	55.510
Meyve Çiftlikleri	1.952.582	110.074	2.601.900	262.386	2.829.200	429.605	2.648.248	529.635
Elma	900.400	453.751	626.300	337.266	741.500	355.047	603.000	287.906
Şeftali	1.030.800	769.444	1.247.400	770.361	1.248.800	769.945	973.100	770.977
Armut	719.500	435.872	603.200	384.856	681.800	379.790	659.900	369.499

Kaynak: Barona (2005). Tarımsal Doğal Afet Risk Yönetiminde İspanyol Modeli, Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans, I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul,

2001 Yılında, sığır üretimi yapılan çiftliklerde sigortalılık oranı %19,72 iken 2004 yılında %22,33'e çıkmıştır. Aynı dönemde yetiştiricilerdeki sığırlarda %8,2'den %5,27'ye düşmüştür. Ölü hayvanların imha masrafları, aynı dönem için sığırlarda %27,5'den %89,9'a, sığır dışı hayvanlarda sıfırdan %53,78'e çıkmıştır.

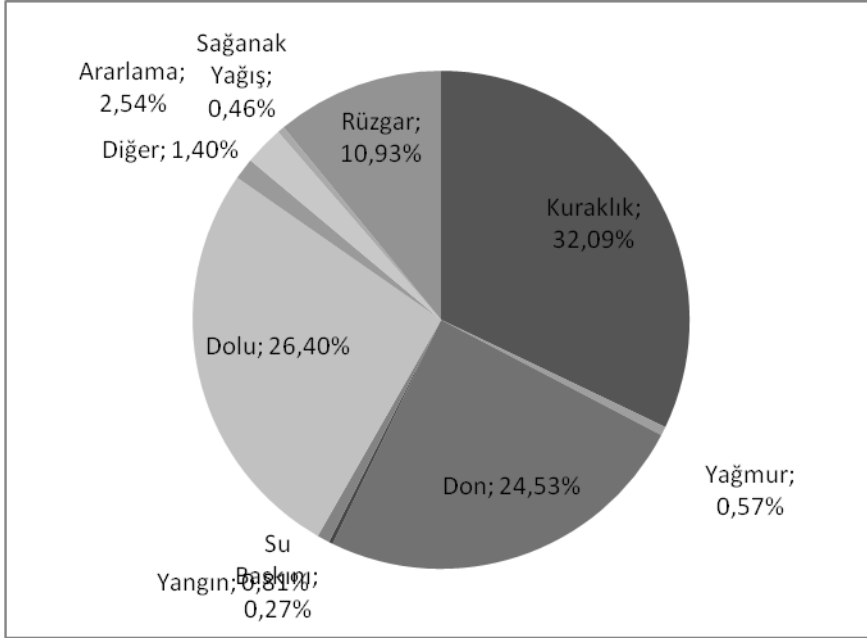
Çizelge 6.6. İspanya Sigortalanabilir ve Sigortalanan Hayvan Bilgileri (Adet)

Ürünler	Yıllar							
	2001		2002		2003		2004	
	Sigorta Edilebilir Hayvan (Adet)	Sigortalı Hayvan (Adet)	Sigorta Edilebilir Hayvan (Adet)	Sigortalı Hayvan (Adet)	Sigorta Edilebilir Hayvan (Adet)	Sigortalı Hayvan (Adet)	Sigorta Edilebilir Hayvan (Adet)	Sigortalı Hayvan (Adet)
Sığırlar (Genç Hayvanlar/ Üretim)	4.611.220	909.349	4.611.220	1.037.024	4.611.220	1.053.834	4.730.372	1.056.295
Sığırlar (Yetiştiriciler)	1.215.200	99.658	1.215.200	72.084	1.215.200	69.064	1.221.920	64.426
Balık Çiftlikleri çipura, sargos, deniz levregi ve kalkan (ton)	15.732	8.065	15.732	12.578	19.000	13.700	22.800	13.183
Deli Dana Hastalığı (BSE)	4.611.200	611.516	4.611.200	816.726	4.611.220	764.117	4.730.472	583.558
Koyun ve Keçiler	27.415.000	724.131	27.315.000	1.298.635	27.415.000	1.656.565	26.860.000	2.250.190
Ölü Hayvanların Yakılması Gideri (Sığırlar İçin)	563.794	155.119	5.711.307	5.290.429	5.711.307	5.369.927	6.359.482	5.404.722
Ölü Hayvanların Yakılması Gideri (Sığırlar Dışındakiler)	0	0	58.510.918	11.774.102	73.452.143	43.439.404	129.973.496	69.900.335

Kaynak: Barona (2005). *Tarımsal Doğal Afet Risk Yönetiminde İspanyol Modeli, Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans, I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul,*

Bitkisel Üretim hasarları incelendiğinde %32 kuraklık, %26,40 dolu, %24,53 don hasarları ödenen hasarın %83,03'üne tekabül etmektedir. Diğer tarım hasarları, %2,54 ayarlama, %1,40 diğer, %0,81 yangın, %0,57 yağmur, %0,46 sağanak yağış, %0,27 su baskını oranları ile sıralanmaktadır.

Şekil 6.3. İspanya Risk Bazında Tarım Hasarları (%)

Kaynak The Spanish Agricultural Insurance System, Agroseguro, Spain.

- CCS (Consortio Compensacion de Seguros) Sigorta Ödeme Konsorsiyumu; İspanya Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'na bağlı bir kamu işletmesi. Ancak, yapısı itibari ile özerk ve faaliyetlerinde tam yetki ile hareket etmektedir. Faaliyetleri özel şirket hukukuna tabidir. Kamudan bağımsız kendi aktifine sahiptir. CCS Başkanı, aynı zamanda Sigorta Denetleme Kurulu'nun da müdürüdür. Ayrıca, CCS'nin, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı tarafından atanan Yönetim Kurulu'na da başkanlık yapar.

CCS, sistemi denetleme görevine sahiptir. Tarım Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığı'nın belirlediği resmi ayarlama kuralları Sigorta Denetleme Kurulu (DGS) vasıtasıyla CCS'ye aktarılır ve CCS bu kurallara göre denetleme görevini yapar.

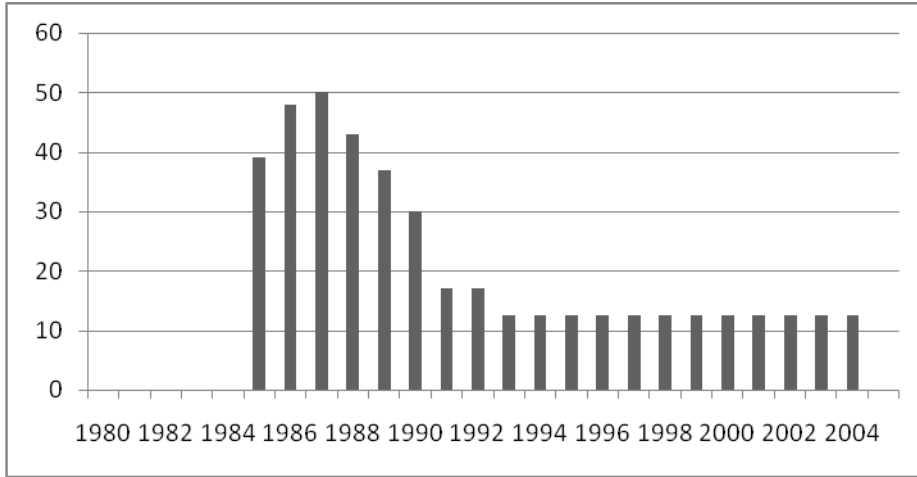
Ayarlama Kuralları Türleri;

- Genel Tarım Mahsulleri,
- Özellikli Ürünler,
- Genel Hayvancılık,
- Endüstri Bazında Tarım (Üründe kalite güvencesi),
- Endüstri Bazında Hayvancılık,

CCS, bir koasürör ve Agroseguro havuzuna dahil bir sigorta şirketi olarak hareket eder. Ancak, sigorta dahilinde poliçe üretmez. Koasürör olarak, sistemin farklı sonuçlarını dikkate almak suretiyle farklı iştirakler üstlenir. Sistem kötü sonuç verdiğinde CCS'den

sistemde daha çok iştirak üstlenmesi istenir. Sistem düzgün işliyorsa CCS iştirak sayısını azaltır. CCS'nin, 2005 yılında Agroseguro havuzuna iştirak payı %12,5'dir. CCS'nin katılım payının %50'lerden %12,5'e düşmesi sigorta şirketlerinin ve reasörlerin sistemden risk almaya niyetli olduklarının göstergesidir.

Şekil 6.4. CCS, Agroseguro Havuzu'na Yıllar İtibari İle Katılım Oranı (%)

Kaynak: Barona (2005). Tarımsal Doğal Afet Risk Yönetiminde İspanyol Modeli, Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans, I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul,

)

CCS, Agroseguro'nun reasürans koşullarını belirlemektedir. Sistem, iki ürün grubunun farkına dayanmaktadır. Bu gruplar; deneysel ve yaşayabilir ürün grupları olarak adlandırılmaktadır. Her iki grupta da hasar olması durumunda tazminat söz konusu olmaktadır. CCS her iki grupta da zararı tazmin etmektedir. Bu gruplardan birinin kar, diğerinin zarar etmesi halinde kar ve zarara ilişkin kısmi hasar ödemesi yapılmaktadır. Her iki üründe de kar edilmişse CCS, kar iştirakinde bulunur.

CCS, elde edilen kar ile masraf dengeleme fonu oluşturmuştur. 2005 Yılında geçmiş yıllarda oluşturulmuş fonun büyük bir kısmı kullanılmıştır. CCS, uluslararası bir reasürans programı geliştirmiştir. Bu programla, zarar azaltılacak, Devlet müdahalesinin önüne geçilecektir.

- DGS: Ekonomi Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermekte olup sigorta faaliyetlerini denetler. Yıllık koasürans programını onaylar, Reasürans konularında Konsorsiyum'un uygulayacağı kuralları Ekonomi Bakanlığı'na önerir, ENESA ile birlikte hasar tespit düzenlemelerini ve sübvansiyon kriterlerini belirler.

- Otonom (Özerk) Bölgeler; Otonom yönetimlerinin tarım temsilcileri, tarım sigorta sisteminin geliştirilmesi ile ilgili olarak Tarım Bakanlığı ile işbirliği yaparak yıllık tarım sigortası planlarının hazırlanmasına ve sübvansiyonlara katılırlar.
- Tarımsal Örgütler; Ziraat Odaları Birliği, Tarım Kooperatifleri, sigortanın geliştirilmesinde aktif rol alarak önerilerde bulunurlar.
- Sigorta Şirketleri; Sigorta şirketlerinin rolü ürünün satışı ile sınırlıdır. Pazarlama işlemlerini gerçekleştirmektedirler.
- Çiftçiler; Sigortalı çiftçiler, sigorta poliçelerini kendi adlarına veya toplu olarak düzenleyebilir. Toplu düzenlenen poliçelerde, çiftçilere daha fazla sübvansiyon verilmektedir.
- Uluslar arası Reasürans Şirketleri; uluslararası özel bir reasürans şirketi. Agroseguro havuz sisteminden yıllık olarak belirlenmiş olan şart ve koşullarda risk almaktadır.

6.2.1.6 Sigorta Edilebilir Ürünler

İspanya Tarım Sigortaları sisteminde sigorta edilebilir ürünler dört ana başlık altında toplanmıştır;

- Bitkisel Ürünler
- Hayvancılık
- Balıkçılık (Su Ürünleri)
- Ormancılık
- Bitkisel Ürünler; don, dolu, su baskını, yangın, sağanak yağış ve kuraklık riskleri teminat altına alınmaktadır. Teminatların tümü tek poliçede paket olarak alınmaktadır. Tek teminat alınmamaktadır. Tüm ürünler; dolu, su baskını, sağanak yağış ve aşırı rüzgara karşı sigortalıdır.

Riskler; ürün branşına göre tanımlama yapılmaktadır. Ürün verimleri çeşit ve türe göre Agroseguro tarafından belirlenmiştir. Prim, her bir alan için (tarla, bağ, bahçe) ve ürün grubu için sabitlenmiştir. Hasarlar, hasar yüzdesine göre değerlendirilmektedir. Hasar prim oranının düşük olduğu yerlerde bonus sistemi uygulanmaktadır.

Entegre riskler; İklimsel riskler. Toplam ürün ile hasatta alınan ürün farkı hasar olarak ödenmektedir. Primler, alan, ürün ve ürün çeşidine göre belirlenmektedir. Bonus - manus sistemi uygulanmaktadır.

Verim (ürün verimi); İklimsel riskler. Toplam garanti ürün ile hasat edilen ürün miktarı farkı hasar olarak ödenmektedir. Primler bireysel olarak belirlenmiştir.

Diğer Sigortalar; Poliçe, bir kooperatifin sabit maliyetlerini karşılamaktadır. Teknik değerlendirmenin yapmanın zor olduğu ürünlerde endeks kullanılmaktadır. Örnek, uydu ile tespit edilen kuraklık. Geniş bir alanı etkilediği için daha önce belirlenmiş olan endekse göre hasar oranı belirlenmektedir. Aynı ayrı her sigortalı alan için hasar ekspertizi yapılmamaktadır. Hasar tespit edilmiş olandaki tüm sigortalı alanlar için aynı hasar oranı ödenmektedir.

- Hayvancılık; Ölüm, mecburi kesim, hayvanın özelliğini kaybetmesi, kaza, hastalık, salgın hastalık, ölü hayvanların kaldırılması, otlak arazide kuraklık gibi riskler teminat altına alınmaktadır. Hayvan sayısı ve işletme moralitesi fiyatı etkilemektedir.

6.2.1.7 Tarım Sigorta Sisteminin Diğer Özellikleri

- Devlet ve özel sektör kurumları belirlenen prosedüre göre sisteme katılır,
- Çiftçiler isteğe bağlı olarak sisteme katılırlar,
- Koasürans panelini oluşturan sigorta şirketleri serbestçe kendi istekleriyle sisteme katılırlar,
- Sigorta, bireysel veya grup olarak uygulanır (tarım kooperatifleri gibi),
- Primler çiftçiden peşin tahsil edilir,
- Sigorta yaptıran çiftçilerin aynı ürünle ilgili tüm arazilerini sigorta ettirmesi zorunludur,
- Hasar tespitleri resmi düzenlemeler çerçevesinde her ürün için özel olarak belirlenmiş yöntem ve esaslara göre yürütülür,
- Tazminat ödemesi, hasar gören ürünün hasadından itibaren 60 gün içerisinde “pool” tarafından yapılmaktadır,
- Sigorta poliçeleri genel şartlar çerçevesinde her sigorta tipi için tamamlayıcı özel şartlara göre düzenlenir (İÇER 2008).

6.2.1.8. Tarım Sigortası Sisteminin Hedefleri

Sistemin bundan sonraki hedefleri kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Tüm ürünler için bölge ve risk ayrımı yapılmadan teminatın genişletilmesi. Örnek, Orman yangını, tropik ürünler, hayvanlarda salgın hastalıklar v.b.
- Sigortayı gelir garantisi sağlayacak bir enstrüman haline getirmek ve tarım politikaları içinde AB standartlarında güçlendirmek.
- Yeni tarım oluşumları sağlamak. Organik tarım ve daha etkin üretim teknikleri.
- Uydu teknolojisinin genişletilmesini sağlamak.
- Yönetim sistemlerinin genişletilmesi.

- MPCI, Devlet müdahale prosedürlerinin bir bileşeni veya yedeği olarak görülmektedir (Barona 2005).

6.2.2 Diğer Avrupa Birliği Ülkeleri Uygulamalarına Örnekler

ALMANYA; Özel sigorta çerçevesinde dolu, don (bağcılık), kaliteye yönelik sigorta, şeker içeriği (şeker pancarı), nişasta içeriği (patates), spesifik hastalıklar (patates), fırtına, şiddetli yağmur (Doğu bölgelerdeki büyük çiftlikler için), yangın, epidemik hastalıklar, hayvanlara yönelik kaza sigortası bulunmaktadır. Doğal afetlere yönelik olarak bütçeden yapılan yardımlar ise federal mevzuatla düzenlenmiş olan özel programlar ile epidemik hayvan hastalıkları için hayvan kaybının değerini karşılamak üzere yapılan ödemeleri karşılamaktadır.

AVUSTURYA; Don ve dolu için sigorta prim ödemeleri kısmen kamu tarafından desteklenmektedir. Özel sigortalar çiftlik ya da belli ürün içeriği bazında dolu ve zararlıların verdiği hasarları, mısırdaki kuraklık, don, sel ve fırtınayı, hububatta zararlı ve gelişme bozukluğunu, bağcılıkta don ve dolu, sebzeçilikte dolu, fırtına ve kar yağışı için geliştirilmiştir. Kamu kaynaklarından don ve dolu dışındaki hasarlar için devlet yardımı ödemeleri yapılabilmektedir. Çiftçinin ödediği primlerin %25'i doğal afet fonu tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca, buna ilave olarak primin %25'i yerel hükümetlerin tarım bütçesinden karşılanmaktadır. Devletin %50'yi bulan prim katkıları doğrudan "Ösrerreische Hagelversicherung"a ödenmektedir.

DANİMARKA; Bitkisel Ürünler dolu riskine karşı isteğe bağlı olarak sigortalanmakta. Serada yetiştirilen ürünler ise bütün risklere karşı sigortalanmaktadır. Sigorta işlemleri özel sigorta şirketlerince yapılmaktadır. Devlet desteği bulunmamaktadır.

İRLANDA; Sigorta işlemleri özel şirketlerce yapılmakta ve ürün sadece yangın riskine karşı sigortalanmaktadır. Ancak, ülkede kötü hava koşulları bütünüyle etkili olduğundan, Tarım Bakanlığı çiftçilerin zararlarını karşılayabilmek için doğrudan mali yardım yapmaktadır.

İTALYA;Kapsamı yıldan yıla değişmekle birlikte, dolu, çeşitli risklere (don, rüzgar, kuruma, bazı ürünlerde güneş yanması gibi riskler ile meyve ağaçlarında hastalık ve zararlılara) yönelik sigorta yapılabilmektedir. Reform halindeki sigorta sistemine yönelik kısmi kamu destekleri aktarılmakta ve sigortalanabilir olmayan belli bölgelerdeki büyük çaplı yağmur, sel, fırtına, don, dolu ve kuraklık riskleri için devlet yardımı uygulanmaktadır.

Devletin tarım ürünlerine doğrudan afet yardımı ve ürün sigortalarında prim desteği şeklinde ikili sistemle yürütülmektedir. Devletin doğal afet yardımı ve ürün sigortası desteği

1970, 1981 yıllarında çıkarılan ve 1992’de revize edilen Ulusal Tarım Dayanışma Fonu kanunu ile gerçekleştirilmektedir. Fon kaynaklarının %60’ı doğal afet yardımı, %40’ı ise tarım ürünleri dolu ve diğer risklerin sigortasını destek olarak ayrılmıştır.

Doğrudan afet yardımı, aşırı yağmur, sel, fırtına, don, kırağı, dolu ve kuraklık nedeniyle meydana gelen hasarlar fonun kapsamı içerisinde. Deprem, bitki ve hayvan hastalıkları, haşere zararları, ani fiyat düşmeleri ve orman yangınları gibi durumlar fonun kapsamı dışındadır. Fondan yararlanabilmek için tarım işletmesinin afet bölgesinde olması, çiftçinin pazarlanabilir ürününün en az %35’inin zarar görmesi gerekmektedir. Hayvansal ürünler ve sigortalanabilir ürünler dikkate alınmaz,

Dolu sigortası ve diğer risklerin sigortasında prim yardımı; üye çiftçilere daha ucuza uygun sigortanın sağlanması ve devletin prim yardımının toplanması, çiftçilerden prim paylarının toplanması görevi “Defence Syndicates” e aittir. Prim yardımı yapılan başlıca riskler; dolu, don, fırtına ve kuraklıktır. Prim yardımı yapılmayan sigortalanabilen riskler; meyvelerdeki güneş yanıkları, hastalıklar ve zararlılardır. Sigortalı parselin %10’u oranında muafiyet uygulanır.

Doğal afet yardım sistemi yetersiz fon kaynakları nedeniyle eleştirilmektedir. Afet yardımları düzensiz ve belirli bir esasa bağlı olmadan belirlenmektedir. Bu konuda bir yasal hak bulunmamakta ve kural olarak yardım için en az 100 hektarlık bir alanın zarar görmesi gerekmektedir. Don gibi tehlikeler nedeniyle oluşan bireysel lokal hasarlar dikkate alınmamaktadır. Ayrıca, afet yardımları kanunu bölgesel yorumlara bağlı olduğu için tüm bölgelerdeki çiftçilerin eşit muamele görmemesine yol açmaktadır (İçer 2008).

FRANSA; Meyve ve sebze yetiştiriciliği için dolu sigortasına kamu desteği sağlanmakta, önceden tanımlanmamış bazı doğal afetler ve yem ve dolayısıyla hayvancılık üzerinde etkili olan kuraklık için yine kamu kaynakları aktarılabilir. Tütünde çoklu riskler belli bir bölgede bağcılıkta yaşanabilecek don ile tüm ürünlerde dolu ve bazı ürünlerde fırtına, hayvan varlığı kaybına yönelik bazı isteğe bağlı özel sigorta çeşitleri bulunmaktadır.

PORTEKİZ; Hasat sigortası yaptıran üreticiler için devlet yardımı yapılmakta, bu sigortanın kapsamadığı riskler için bir afet fonu bulunmaktadır. Buna ek olarak, özel şirketler tarafından yapılan sigortalarda devlet desteği sağlanmakta, bu sigortalar ise yangın, yıldırım düşmesi, dolu, don, kasırga ve kar zararı için düzenlenmektedir.

MACARİSTAN; Macaristan’da uygulanan tarım sigortaları tüm ürünlerde dolu ve sel sigortaları, tahıllarda fırtına ve don sigortası, sera sigortasıdır. Hayvan sigortası ile yangın, yıldırım ve depremin sebep olduğu kayıplar, hastalık ve zararların sebep olduğu kayıplar için

yapılan inek, domuz, koyun ve kümes hayvanları sigortalarıdır. Yüksek değerli hayvanlar için özel sigorta yapılmaktadır.

YUNANİSTAN; Hakim olan sistem kamu tarafından yürütülmektedir. Özel şirketler ise sadece kamu tarafından kapsanmayan riskleri sigortalayabilmektedir. Yeniden yapılandırılacak olan sistemde, prim ödemeleri risklere özgü olmayan sabit bir oran (bitkisel ürünün toplam değerinin %3'ü ve hayvan varlığı değerinin %0,5'i) olarak tahsil edilmektedir.

7. TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARI

7.1. Türkiye'de Tarım Sigortaları Gelişimi

Türkiye'de tarım sigortaları uygulamalarında devlet desteği ve devletin tarım sigortaları uygulamasına yönelik bir sistem oluşturması düşüncesi sürekli olmuş ancak 2005 yılında Tarım Sigortaları Kanunu çıkana değin faaliyete geçmemiştir. 2005 Yılına değin çiftçilerin doğal afetlerden dolayı uğradıkları zararlar 5254 Sayılı Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi hakkındaki kanun (1948) ile 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar hakkındaki kanun (1977), 3285 Hayvan Sağlığı ve Zabıtası hakkındaki kanun ile tazmin edilmeye çalışılmıştır. Ancak, 3285 sayılı kanun ile belirtilen hastalıklardan hayvanı ölen çiftçilere doğrudan yardımda bulunmaktadır. 2090 sayılı kanun 1995 yılına değin hiç uygulanmamış daha sonraki uygulamaları ise yetersiz kalmıştır. 5254 Sayılı kanun 2001 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Kanunun uygulanması için ürünlerde yüksek oranlı hasar (>%40) gerekmektedir. 5254 Sayılı kanuna istinaden doğal afet hasarları için karşılıksız devlet yardımı yapılması tercih edilmiştir. Bu durum sorunu çözmediği gibi ertelenen çiftçi borçları görev zararı olarak geri dönmüştür. Sonuç olarak, çiftçiler ve devlet zarara uğramıştır.

Türkiye'de tarım sigortaları 1926 yılında Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) sigorta ile ilgili hükümlerde 4. kısımda zirai sigortalar (madde 1316, 1317, 1318, 1319) olarak yer almıştır. İlk tarım sigortası poliçesi bitkisel ürün sigortası poliçesi olarak 1957 yılında Şeker Sigorta tarafından şeker pancarı üreticilerine yapılmıştır. 1960 yılında Başak Sigorta, dolu bitkisel ürün (dolu) ve hayvan hayat sigortası faaliyetlerine başlamıştır (Çetin 2007).

1995 Yılında tarım branşında faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin bir araya gelmesi ile Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. TSV, 2006 yılına değin ülkede hasar tespit organizasyonunu ve risk inceleme işlemlerini (sera, hayvan hayat sigortaları) tekelden sağlamıştır. Tarım poliçesi düzenleyen sigorta şirketleri kendi poliçelerine ait hasar ihbarlarını TSV'ye göndermiş, TSV mevcut eksperleri ile bağımsız ekspertiz yapmış ve ekspertiz raporlarını ilgili sigorta şirketlerine iletmiştir. TSV, Tarım Sigortaları Havuzu'nun kurulması ile beraber 2006 yılında tüm veri ve sistemlerini işletici şirkete (TARSİM) devretmiştir.

2000 Yılında, IMF ve Dünya Bankası'nın hazırladığı Tarım Reform Uygulama Projesi (ARIP – Agriculture Reform Implementation Project) uygulamaya başlanmıştır. Projenin tarımsal destekleme araçları ile ilgili bölümünde tarım sigortaları "Tarım üreticilerinin üretim, fiyat ve gelir risklerine karşı korunmasında tarımsal sigorta ve risk yönetim araçlarının geliştirilmesi esas alınacaktır. Ürün sigorta destek programı, gerekli teşviklerin sağlanması

için başlangıç aşamasında sigorta priminin belirli bir oranının desteklenmesini içermektedir. Tarımsal sigorta sisteminde devlet tarafından karşılanacak prim destek oranı azami % 50 ile sınırlandırılacaktır” şeklinde yer almış ve ürün sigortası ödemelerine %5 bütçe payı ayrılmıştır (Agah 2007).

2003 Yılında, 58. Hükümet Acil Eylem Planı’nda Tarım Sigortaları sisteminin esaslarının ve planının belirlenmesi ve 2090 sayılı yasanın tekrar düzenlenmesi ön görülmektedir (Anonim 2003). Acil Eylem Planı’nda çalışmanın 12 ayda tamamlanması planlanmıştır. Çalışmada Hazine müsteşarlığı sorumlu tutulmuş, DPT, Maliye Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, TSV, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Ziraat Odaları Birliği ve Ziraat Bankası işbirliği yapacak kuruluşlar olarak belirtilmiştir.

2004 Yılında Başbakanlık tarafından Tarım Sigortaları Kanun Tasarısı TBMM’ne gönderilmiştir. Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu’nda görüşüldükten sonra 20.04.2005 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonu’nda da görüşülerek TBMM Genel Kurulu’na gönderilerek görüşmelerden sonra tüm siyasi partilerin ortak oyları ile 14.06.2005 tarihinde Tarım Sigortası Kanunu kabul edilmiştir.

7.2. Türkiye’de Tarım Sigortaları Kanunu Öncesi Tarım Sigortaları Uygulamaları

Tarım sigortaları uygulamalarının sonuçları 1963 – 2005 döneminde birkaç yıl hariç, hasar prim oranları %50 – 75 seviyesindedir. Toplam ekili alanların %1’i, sığır varlığının %0,2’si, ve seraların %2-3’ü sigorta kapsamına alınmıştır. Belirtilen dönemde toplam sigorta primlerinin GSMH içindeki payı %0,55 ve daha düşük iken, tarım sigortası primlerinin tarım sektörü GSMH’sı içindeki payı %0,047’nin altında kalmıştır (Tanrıvermiş 2005).

Bu süre zarfında uygulanan tarım sigortaları türleri ve verilen teminatlar;

Bitkisel Ürün Sigortaları; dolu, ana teminat ve tüm bitkisel ürünlerde verilmek üzere, yangın (tüm ürünler için), don (üzüm ve kayısı için İzmir, Manisa ve Malatya pilot proje), kalite kaybı (dolu riskinin sahip olduğu) ve ek ürün (ana ürün sigorta bedelinin maksimum %20 oranında) teminatları ek teminat olarak verilebilmekte idi.

Sera Sigortaları; cam ve plastik seralara dolu ana teminat olmak üzere yangın, fırtına, hortum, heyelan, sel, deprem, araç çarpması, kar ağırlığı ve enkaz kaldırma (sigorta bedelinin maksimum %10’u ile sınırlı) ek teminatları verilmiştir.

Hayvan Hayat Sigortaları; büyükbaş (yavru atma teminatı anne hayvan sigorta bedelini %10’u ile sınırlı), küçükbaş hayvanlar, kümes hayvanları ve balık çiftlikleri, teminat altına alınmıştır. Sigorta edilen hayvanlar için ölüm teminatı verilmiştir.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları başlamadan önce 2004 yılı itibari ile Geleneksel Tarım Sigortaları poliçe sayısı 142.049 adet, prim üretimi 27.502.000,00 TL, ödenen tazminat 16.552.000,00 TL olup %60,19 hasar prim oranına sahipti.

Çizelge 7.1. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Öncesi Tarım Sigortaları Üretim Hasar Değerlendirmesi (2004)

Ürünler	Poliçe Sayısı (Adet)	Prim Üretim (Bin TL)	Ödenen Tazminat (Bin TL)	Hasar / Prim Oranı (%)
Bitkisel Ürün Sigortaları				
Dolu	108.767	14.196	6.909	48,67
Sera	6.879	2.339	351	15,01
Don (Plot Proje)	2.090	962	4.637	482,02
TOPLAM	117.736	17.497	11.897	68,00
Çiftlik Hayvanları Sigortası				
Büyükbaş - Küçükbaş	23.918	6.978	3.805	54,53
Kümes	375	707	664	93,92
Diğer	20	2.320	186	8,02
TOPLAM	24.313	10.005	4.655	46,53
GENEL TOPLAM	142.049	27.502	16.552	60,19

Kaynak: Utkueri O (2005). Tarım Sigortalarında Yeni Başlangıçlara Doğru. Birlikten Dergisi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları

2005 Yılında Türkiye’de faaliyet gösteren 55 sigorta şirketinden 17’sinin tarım sigortaları branşında çalışmaları için ruhsatları bulunmaktaydı. 17 Sigorta şirketinin 9 tanesi aktif olarak tarım sigortaları branşında prim üretimi gerçekleştirmekteydi. Tarım sigortaları özel sigorta şirketleri tarafından yapılmakta ve devletin herhangi bir desteği ve müdahalesi bulunmamaktaydı. Çiftçi, tarım sigortasını gönüllü olarak düzenlenmekteydi. Bankalar, kullandırmış oldukları tarım kredilerine karşılık sigorta zorunluluğu getirmekteydi. Sigorta şirketleri, dağıtım kanalları vasıtası ile tarım sigortaları tanıtım ve pazarlamasını yapmakta, poliçe düzenlemekte, prim tahsil etmekte, hasar ödemelerini yapmakta idi. Tarım Sigortaları fiyatlandırmasında lider reasürörün belirlemiş olduğu minimum fiyat tarifesi kullanılmakta idi. Ürünler doluya karşı hassasiyetlerine göre 10 gruba, sigortalı alanın bulunmuş olduğu köy dolu yağışı sıklığı ve şiddetine göre 23 tehlike bölgesine ayrılmış ve %0,1- %28,8 fiyat aralığında fiyatlandırılmakta idi. Hasar tespit organizasyonu TSV tarafından yürütülmüştür. Hasar ihbarı alan sigorta şirketleri ihbarları toparlayıp TSV’ye bildirmekte, TSV aynı köydeki tüm hasarlara aynı eksperleri göndermekte hasar ekspertizinde yeknesaklık sağlanmakta idi.

Aynı zamanda sera sigortaları ve hayvan hayat sigortalarında risk kabulünde de ön ekspertizi TSV yapmakta, TSV'nın düzenlemiş olduğu ön ekspertiz rapor sonucuna göre sigorta şirketleri poliçe düzenlemekte veya teklifi reddetmekteydi.

Sigorta şirketleri için hayati önem taşıyan risklerin transfer edilmesinde (reasüransında) problem yaşanmamış, Milli Reasürans yanında dünyada tarım sigortaları konusunda uzman ve dünyanın lider reasürörleri özel şirketlerin tarım sigortası reasürans programında yer almıştır (. Utkueri 2005)

7.3. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişmemesinin Nedenleri

Ülkemizde tarım sigortalarının gelişmemesinin başlıca nedenleri;

- Doğal afetlerde devlet yardımına güvenme,
- Tarım sigortası kanununun olmaması,
- Sigorta için devlet desteğinin olmaması,
- Sigorta şirketlerinin sınırlı mali kapasiteleri, reasürans desteğinin olmaması, karlı bir branş olarak görülmemesi, primlerin toplanmasında karşılaşılan güçlükler, özel sigorta şirketlerinde sermayedar ve yönetimlerin branşa önem vermemesi. Tanzim edilen poliçelerin genelde riskli alanlarda düzenlenmesi,
- Tarım sektörünün yapısından kaynaklanan problemler; çiftçilerin gelirinin düşük olması, ödenecek olan primi büyük bir gider olarak görmesi ve hasar oluncaya değin riski tehdit olarak algılamaması, tarım işletmelerinin küçük ve parsellerin dağınık olması (primi artırmakta), arazi ve çiftçi kayıt sisteminin tümü ile yapılamaması, sigorta kültürünün henüz yerleşmemesi ve primlerin yüksek olması

7.4. Türkiye’de Tarım Sigortalarının Mevcut Durumu

1963 Yılında 35 sigorta şirketi içerisinde tarım branşında prim üretimi yapan sigorta şirketlerinin 2’si, 1993 yılında 38 sigorta şirketinden 14’ü , 2010 yılında ise 61 sigorta şirketinden 23’ü tarım sigortası poliçesi düzenlemektedir.

2005 – 2010 Yılları arasında prim üretimi artış göstermiştir. 2010 Yılında 14.130.276.182 TL prim üretiminde hayat dışı prim üretimi %84,56, hayat prim üretimi %15,46’lık paya sahiptir. Tarım sigortaları Genel Zararlar branşı altında olup 185.481.989 TL prim üretimi gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 7.2. Türk Sigorta Sektörü Prim Üretimi

Branşlar	2008		2009		2010	
	Prim (TL)	Pay	Prim (TL)	Pay	Prim (TL)	Pay
Kaza	50.490.679	4,29%	534.836.843	4,35%	598.441.610	4,24%
Hastalık/Sağlık	1.326.125.506	11,26%	1.415.166.400	11,52%	1.705.425.201	12,07%
Kara Araçları	2.850.270.696	24,20%	2.632.269.343	21,43%	3.116.701.275	22,06%
Raylı Araçlar	0	0,00%	152.925	0,00%	680.829	0,00%
Hava Araçları	31.018.936	0,26%	51.327.385	0,42%	47.498.033	0,34%
Su Araçları	100.680.829	0,85%	112.531.352	0,92%	107.863.975	0,76%
Nakliyat	312.919.936	2,66%	258.431.178	2,10%	298.603.361	2,11%
Yangın ve Doğal Afetler	1.827.782.304	15,52%	1.911.150.462	15,56%	1.980.079.977	14,01%
Genel Zararlar	807.424.625	6,85%	904.312.573	7,36%	993.253.148	7,03%
Kara Araçları Sorumluluk	2.062.285.307	17,51%	2.203.110.187	17,94%	2.546.068.102	18,02%
Hava Araçları Sorumluluk	31.610.240	0,27%	47.104.205	0,38%	50.256.018	0,36%
Su Araçları Sorumluluk	0	0,00%	374.488	0,00%	544.021	0,00%
Genel Sorumluluk	233.385.509	1,98%	251.164.772	2,05%	327.470.531	2,32%
Kredi	40.944.611	0,35%	27.711.707	0,23%	31.847.583	0,23%
Emniyeti Suistimal	0	0,00%	16.641.819	0,14%	16.441.179	0,12%
Finansal Kayıplar	41.821.506	0,36%	65.386.768	0,53%	84.708.038	0,60%
Hukuksal Koruma	32.412.600	0,28%	36.693.364	0,30%	43.162.335	0,31%
Destek	0	0,00%	0	0,00%	141.059	0,00%
Hayat Dışı Toplam	10.203.673.199	86,62%	10.474.365.771	85,29%	11.949.186.276	84,56%
Hayat	1.576.208.875	13,38%	1.807.022.698	14,71%	2.181.089.906	15,44%
Toplam	11.779.882.075	100,00%	12.281.388.469	100,00%	14.130.276.182	100,00%

Kaynak : Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Faaliyet Raporu 2010
http://www.tsrsb.org.tr/sites/default/files/documents/tsrsb_2010.pdf

7.5. Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulaması ile İlgili Çalışmalar

Dünya Bankası, az gelişmiş ve gelişmiş ülkelerde tarım sigortaları uygulamalarında Endeks Sigortası projeleri uygulamaktadır. Moğolistan’da hayvan hayat sigortası, hayvan sayısı (takibi) bilinmediği için endeks sigortası uygulanmakta, Hindistan’da alan mahsul sigortası, hava durumu endeksi ve mahsul endeksine dayalı uygulamalar geliştirmektedir. Meksika’da Dünya Bankası destekli, devlete bağlı bir sigorta şirketi endeks sigortası uygulamaktadır. Dünya Bankası, ARIP Projesi kapsamında Türkiye’de endeks sigortası uygulanması tavsiyesinde bulunmuştur.

23-24 Ocak 2003 tarihinde, Hazine Müsteşarlığı ve Dünya Bankası’nın İstanbul’da düzenlediği “Tarım Politikalarında Sigorta Sektörünün Yeri” konulu toplantıda Türkiye için ön görülen “tarım sigortası modeli” ve “Endekse Dayalı Sigorta” konuları ayrıntılı olarak

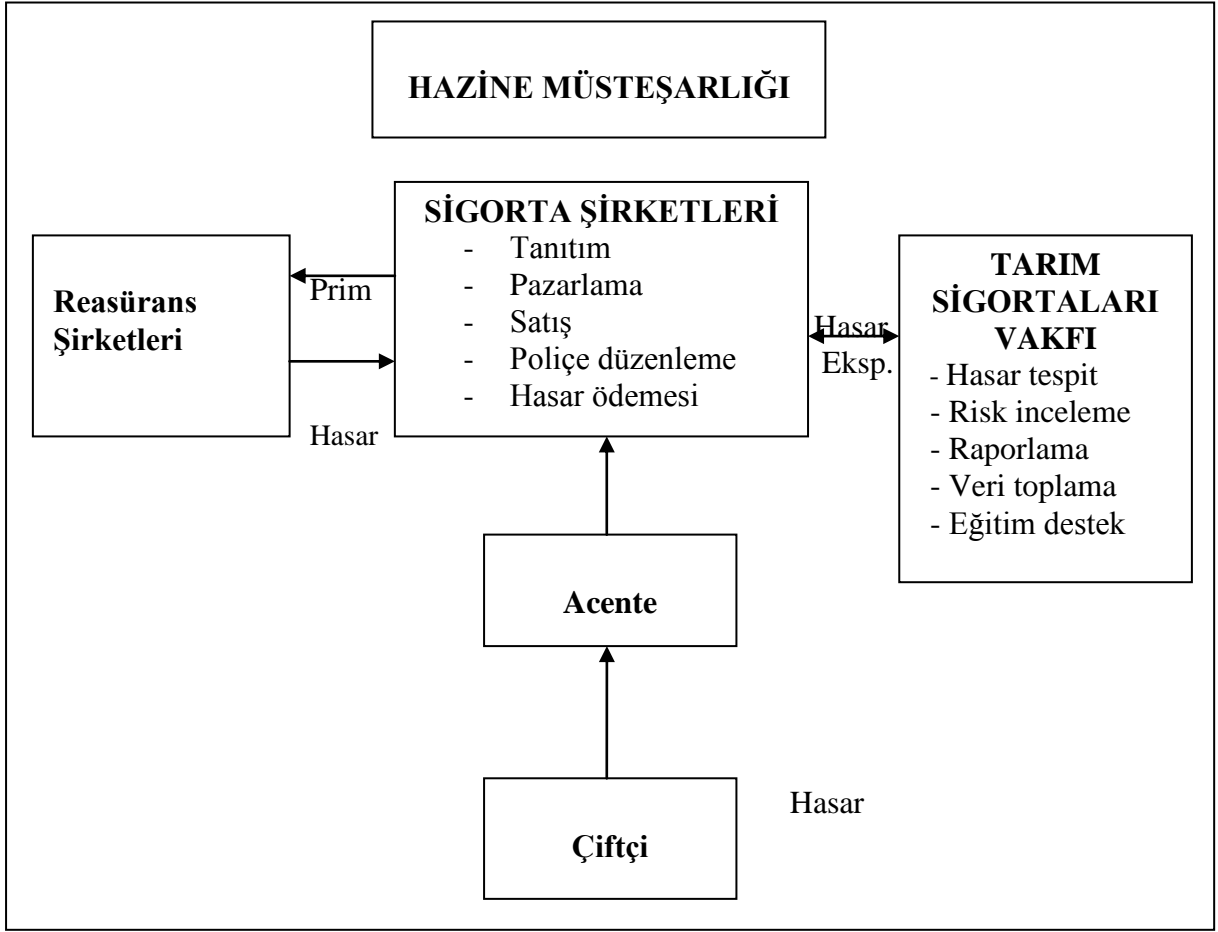
görülmüştür. Tarım sigortası modelinde ABD, Meksika ve İspanya modeli incelenmiş İspanya modelinin uygun olduğu belirtilmiştir. Geleneksel tarım sigortaları uygulamaları ile katastrofik riskler için “endekse dayalı sigorta” karşılaştırılması yapılmıştır. Ayrıca, oluşturulacak sistemde düzenlenecek olan tarım sigortaları programlarının zorunlu mu, isteğe bağlı mı yoksa kısmen zorunlu mu olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca, kuruluşların tümünün yer alacağı “Tarım Sigortaları Geliştirme ve Yönlendirme Kurulu”nun oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

7.6. Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortaları Sistemine Geçiş

14 Haziran 2005 tarihinde TBMM’nde kabul edilen 5363 Sayılı tarım Sigortaları Kanunu ile mevcut tarım sigortaları uygulaması değiştirilmiştir. Mevcut sistemde devlet sigorta sektörü düzenleyicisi olarak sadece Hazine Müsteşarlığı ile bulunmakta idi. Özel sigorta şirketleri; tanıtım, pazarlama, satış, poliçe düzenleme, hasar ödemesi işlemlerini yapmaktaydı. TSV; hasar tespit işlemleri, risk inceleme işlemleri (hayvan hayat ve sera sigortaları), veri toplanması, raporlama ve eğitim destek işlemlerini gerçekleştirmekteydi. Acente, bağlı olduğu sigorta şirketi adına poliçe düzenlemekteydi.

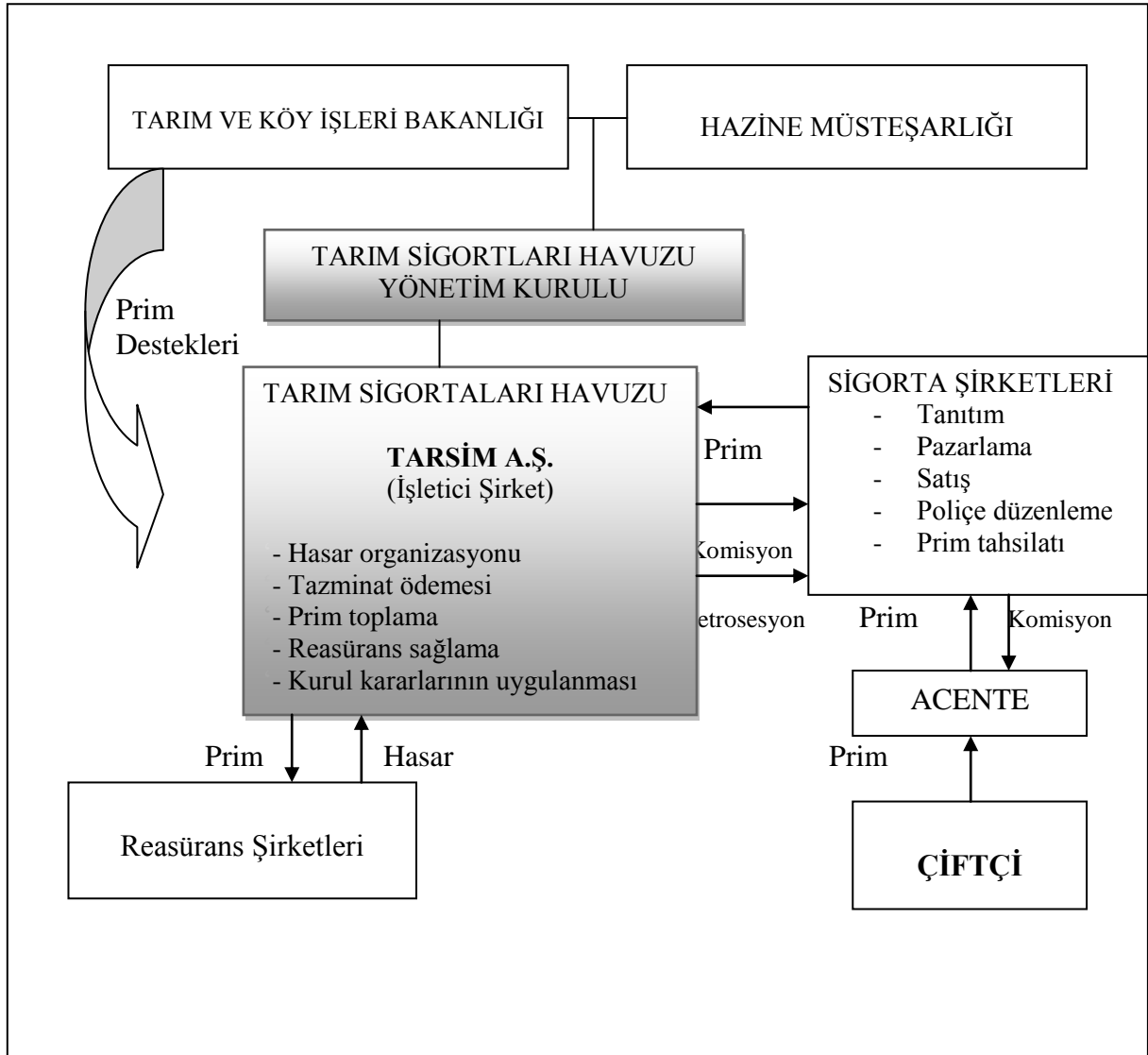
Şekil 7.1. Geleneksel Tarım Sigortası Organizasyon Şeması (2005)

5363 Sayılı kanunla oluşturulan sistemde Devlet-özel sektör birlikte yer almaktadır. Tümü ile devletin hakim olduğu yeni bir kit oluşturulmamıştır. Ayrıca, kurulan Tarım Sigortaları İşletici Şirketi tarım sigortaları branşında ruhsatı bulunan sigorta şirketlerinin eşit hisseli katılımı ile kurulmuştur. Mevcut tarım sigortaları uygulamalardaki farklılıklar giderilmiş olup birliktelik sağlanması amaçlanmış, sağlanan/sağlanacak ek teminatlar (don, sel, kuraklık v.b.) ile çiftçinin uğrayabileceği daha büyük hasarlar teminat altına alınması hedeflenmiştir. Çiftçinin ödediği prime devlet desteği sağlanmıştır. Ayrıca, Devletin sisteme hasar fazlası desteği bulunmaktadır. Tarım sigortalarını ülke sathında yaygınlaştırmayı amaçlayan bir sistem kurulmuştur.

Sistemde Devleti, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı, özel sektörü, yerli ve yabancı sigorta şirketleri temsil etmekte. Ayrıca, sistemde sivil toplum kuruluşları olan Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, sigorta şirketlerinin dağıtım kanalları (acente, banka, broker v.b.) ve de çiftçiler bulunmaktadır.

Şekil 7.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu Sistemi (2006)

Sistemde yer alan kurum ve kuruluşların görev ve işlevleri kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Çiftçi: Çiftçi Kayıt Sistemi'nde (ÇKS) bulunan tarla, bağ-bahçe, sera, süt sığırları, kümes, balık çiftliğini sigorta ettirmek için sigorta şirketi acentesine gelir.

Acente: İnternet üzerinden www.tarsim.org.tr adresinde Tarsim sisteminden sigorta poliçesini düzenler ve prim tahsilatı ve hasar ihbarı yapar.

Sigorta Şirketi: Acenteleri vasıtası ile poliçe düzenlenmesini sağlar, pazarlama, satış işlemlerini gerçekleştirir. Sigorta şirketleri isteğe bağlı olarak Tarım Sigortaları Havuzunda toplanmış olan risklerin tamamı üzerinden belirlemiş olduğu oranda retrosesyon (retrosesyon talebi yıllık olarak yapılmaktadır. Bir sonraki yıl için en geç 1 Kasım ayına değin Tarsim'e

iletmelidir). 2010 Yılı itibari ile sigorta şirketleri Tarım Sigortaları Havuzu'nda toplanan risklerden %10 oranında retrosesyon yapmıştır. Tüm sigorta şirketleri katılmayıp 4 sigorta şirketi değişik oranlarda pay almıştır.

Sigorta şirketi çiftçinin prim borcunu tahsil edip Tarsim'e ödediğinde Devlet desteği (%50 prim desteği) aynı anda Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından Tarım Sigortaları Havuzu'na aktarılmaktadır.

Tarım Sigortaları Havuzu: Kanunda belirlenmiş risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla Havuz kurulmuştur.

İşletici Şirket: Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi olacağı anonim şirket statüsünde kurulmuş şirkettir. Havuzun işletilmesine ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesini sağlar.

2010 Yılı itibari ile Ankara, Adana, Antalya, Manisa, Giresun ve Malatya illerinde bölge koordinatörlükleri bulunmaktadır. Bölge Koordinatörlükleri, bölgelerine bağlı illerdeki hasarlarda eksper atamaları, hasar ekspertizi, ön ekspertizlerin yapılmasından sorumludurlar. 2010 Yılında 1.000 kadar eksper bulunmaktadır.

Görevleri;

- a)Tazminat ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerine ilişkin her türlü çalışma ve organizasyonları yapmak suretiyle, tazminat ödemelerinin en kısa sürede yapılmasını sağlamak. Bitkisel ürün sigortalarının hasar tespitleri ziraat mühendisi, ziraat teknikeri ve ziraat teknisyenleri; çiftlik hayvanları sigortalarının risk inceleme işlemleri veteriner hekimler ve zootechnist, ziraat mühendisleri, hasar tespitleri ise veteriner hekimler tarafından yapılır. Hasar tespit işlemlerinde öncelikle ziraat mühendisleri ve veteriner hekimlerden yararlanılır.
- b) Risk paylaşımı ve transferi ile reasürans planının uygulanmasına ilişkin işleri yürütmek, risk paylaşımı ve reasürans programını Kurulun onayına sunmak.
- c) Kurulca alınan kararları uygulanması ve Kurulun görevlerine ilişkin sekretarya hizmetlerini yürütmek.
- d) Primlerin tahsili, tazminat ödemelerinin yapılması ve benzeri işleri yürütmek.

- e) Üreticileri tarım sigortaları hakkında bilgilendirmek, halkla ilişkiler ve tanıtım kampanyalarını yürütmek.
- f) Genel hükümler çerçevesinde tarım sigortalarına ilişkin istatistik üretmek, bu konuda Kurula rapor hazırlamak.
- g) Havuz kaynaklarını, belirlenen ilke ve kurallar çerçevesinde yatırıma yönlendirmek.
- h) Havuz işlerinin sağlıklı yürütülmesi bakımından, gerekli gördüğü hususlarda Havuz Yönetim Kuruluna öneride bulunmak.
- ı) Havuzun işletilmesiyle ilgili diğer her türlü iş ve işlemleri yapmak.

Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu: Tarım Bakanlığı'ndan 2 üye, Hazine Müsteşarlığı'ndan 2 üye, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nden 1 üye, işletici şirketten (Tarsim A.Ş.) 1 üye, Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nden 1 üye olmak üzere 7 üyeden oluşmaktadır.

Görevleri;

- a) Havuzun işleyişine ilişkin uygulama esaslarını belirlemek.
- b) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları için verilecek, Devlet prim desteği toplam tutarını aşmamak kaydıyla ürün, risk ve bölge bazında prim desteği oranını belirlemek üzere çalışmalar yapmak ve Bakanlığa sunmak.
- c) Uygulamada karşılaşılan sorunları tespit etmek, bunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmak, yaptırmak.
- d) Hizmet alınmasına karar vermek.
- e) Hasar tespit işlemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemek.
- f) Bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapmak.
- g) Havuz işleticisi şirketle çalışma usul ve esaslarının belirleyen sözleşme yapmak.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı; Tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, ürünler, riskler ve bölgeler itibariyle sağlanacak prim desteğine ilişkin teklifleri Bakanlar Kurulunun onayına sunmak,tazminat ödemelerinin doğru ve düzenli bir şekilde yapılmasını izlemek,bu Kanunla verilen diğer görevleri yürütmek,

Hazine Müsteşarlığı: Sistemin işleyişini sigortacılık mevzuatına göre uygunluğunu denetlemek.

Reasürans Şirketleri: Tarım Sigortaları Havuzu'nda belirlenen risklerin tamamı üzerinden istediği/İletici Şirketin uygun gördüğü oranda risk satın almak için talepte bulunur.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları Havuzu'nun oluşturulması ile beraber Havuz İşletici

Şirket, tarım branşında ruhsatı bulunan sigorta şirketlerinin (2010 Ağustos ayı itibari ile 23 sigorta şirketi) eşit hisse katılımı ile TARSİM A.Ş. adı altında kurulmuştur. Havuz Yönetim Kurulu oluşturulmuş ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı sisteme dahil olmuştur. TSV, eğitim dışındaki tüm görev ve birikimlerini Tarım Sigortaları Havuzu İşletici Şirketi'ne devretmiştir.

Tarım Sigortaları Havuzu sisteminde sorumlu kuruluş Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı olup Hazine Müsteşarlığı'na denetlenmektedir. Sigorta işlemleri ve işleyiş Tarım Sigortaları Havuzu İşletici Şirketi (Tarsim) tarafından yürütülmektedir. Sigorta primlerinin toplanması (sigorta şirketleri vasıtası ile) ve hasar organizasyonu ve tazminat ödemelerinin İşletici Şirket tarafından yapılmasını ön görmektedir. Sigorta şirketleri, kendilerine ait logo ve işletici şirket logolarını düzenlemiş oldukları poliçelerde bulundurmamak durumundadır.

Tarım sigortaları sistemi yasal düzenlemeler;

- 14.06.2005 / 5363 Sayılı Tarım Sigortaları Kanunu
- 18.05.2006 Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik
- 18.05.2006 Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği
- 20.02.2006 / 10105 sayılı Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı (Her yıl yenilenmektedir)
- 11.08.2006 / 11070 sayılı Tarım Sigortaları Havuzuna Devlet Tarafından Taahhüt Edilecek Hasar Fazlası Desteğine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı (İçer 2008a)

7.7. Devlet Destekli Tarım Sigortalarından Beklentiler

Devlet bu destekle üreticinin tarımsal varlıklarını sigorta etmesini teşvik etmekte, bazı doğal afetler ve fiziki riskler gerçekleşmesi halinde uğranılan zararın bu yolla telafi edilmesini istemektedir.

Devletin sistemden beklentisi, orta vadede sigortalanma alışkanlığının yaygınlaşarak yerleşmesi sonucunda sigorta sisteminin tarımsal üretimin istikrara katkıda bulunması ve devlet bütçesi üzerindeki sürpriz yüklerin azaltılmasıdır.

Sigorta şirketlerinin sistemden beklentisi çok uzun vadede bir beklentidir. Uzun süredir sürdürülen çabalara rağmen bir türlü tatmin edici bir büyüklüğe ulaşamayan tarım branşı prim üretiminin bu sistem sayesinde artacağı daha önce sigorta ile tanışmamış kitlelerin sigortalanma alışkanlığına kavuşacağı ve bu sayede yeni bir müşteri segmenti oluşacağı

varsayılmaktadır. Sektörün diğer bir beklentisi ise kanun kapsamında olsun olmasın tüm tarım sigortalarının Tarsim tarafından yapılmasıdır. Bu gerçekleştiği takdirde hem sistemin sağlıklı yürütülmesi için gerekli bütünlük sağlanmış olacak hem de kaynakların rasyonel kullanımı gerçekleşmiş olacaktır.

Çiftçilerin sistemden beklentisi ise düşük ve rahat ödenebilir primlerle ürünlerini ve çiftlik hayvanlarını mümkün olan en geniş teminatla sigortalatabilmek, gerçekleşen bir hasar durumunda oluşan zarar bedelini zamanında tahsil edebilmektedir (Bora 2006).

7.8. Tarım Sigortaları Havuzunun Temel Özellikleri

5363 Sayılı Sigortaları Kanunu ile oluşturulan sistemin temel özellikleri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir;

- Tarım Sigortaları Havuzu;
  - Bütünsellik; Poliçe düzenleme, prim tahsilatı, hasar tespitleri, tazminat ödemeleri ve diğer tüm sigorta işlemleri tüm ilgili tarafların görüşleri çerçevesinde alınan ortak kararlarla tek bir organizasyon altında sistemin bir bütünsellik içinde işlemesi sağlanmaktadır.
  - Standardizasyon; Teminat çeşitleri, genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlar, hasar tespitleri, tazminat ödemeleri ve tüm diğer sigorta işlemlerinde standart bir uygulama sağlanarak sistemin bir bütün olarak güvenilir olması temel esas alınmıştır.
  - Verimlilik ve ölçek ekonomisi; Yeni sistemin merkezi bir organizasyon ile ve büyük sayılarla çalışması sonucu teknik ve mali kaynaklar daha verimli kullanılacaktır. Ayrıca sağlanan teminat çeşitliliği ve devlet desteği sayesinde poliçe sayısının artması ile risklerin ürünler ve coğrafi bölgeler arasında daha dengeli bir dağılımı sağlanacak ve böylece üreticilerin daha düşük prim fiyatları ile sigorta yaptırması mümkün olabilecek ve sonuç olarak tarım sigortalarının hızlı ve sağlıklı bir şekilde gelişmesi sağlanacaktır.
  - Yüksek güvence; Yeni sistem tarım üretiminde karşılaşılan don, fırtına, sel gibi geniş coğrafi alanlarda büyük hasarlara neden olan fakat bugüne kadar sigortalanamayan risklerin sigorta kapsamına alınmasına imkan verdiğinden çiftçilerin ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılayacak yüksek güvence sağlamaktadır.
  - Sürdürülebilirlik; Bir sigorta sisteminde en önemli unsur, devamlılık olduğundan yeni sistem tamamen sigorta prensiplerine ve teknik esaslara göre çalışmakta ve dolayısıyla sürdürülebilir bir özelliğe sahiptir.

- Devletin Prim ve Hasar Desteği;
  - Prim Desteği; Üreticiler tarafından ödenmesi gereken sigorta priminin bir kısmı devlet tarafından karşılanır. Ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları her yıl bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Amaç, üreticileri sigorta yaptırmaya teşvik etmektedir.
  - Hasar Desteği; Sigorta şirketleri tarafından yapılan sigortalara ait riskin tamamı havuza devredilir. Havuz, üstlendiği bu risklerle ilgili olarak koruma satın almak üzere ulusal ve uluslararası şirketlerle reasürans anlaşmaları yapmak için gerekli çalışmaları yapar. Ulusal ve uluslararası piyasadan sağlanan korumanın yeterli olmaması halinde Bakanlar Kurulu'na belirlenecek kısım, devlet tarafından taahhüt edilir. Uzun vadede hedef, Havuz'da toplanan primlerin meydana gelecek hasarları karşılamaya yeterli olmasıdır. Ancak, beklenenden fazla hasar olduğu takdirde bu kısım yukarıda belirtilen çerçevede devlet tarafından Havuz'a aktarılarak karşılanır.
- Gönüllülük Esası; Çiftçilerin sigorta sistemine katılımı isteğe bağlıdır. Riski en iyi değerlendirecek kişi üreticinin kendisidir. İsterse ihtiyacına uygun olan sigortayı satın alır veya sigorta yaptırmaz. Sonuçlarına katlanır.
- Çiftçi Kayıt Sistemi; Sadece Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı üreticilere prim desteği sağlanır. Üreticilerin gerek tarım sigortaları prim desteğinden gerekse diğer tarımsal desteklerden yararlanabilmesi için ÇKS sistemine kayıt olması ve her yıl güncellemeleri gerekmektedir (İçer 2008a)

Kayıtlar sigorta türüne göre;

- Bitkisel ürünler için Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS),
  - Seralar için Örtü Altı Kayıt Sistemi (ÇKS ile entegre),
  - Süt sığırları ve kümes hayvanları için soy kütüğü, önsoy kütüğü ve Hayvan Kayıt Sistemi (Türkvet / ÇKS ile entegre),
  - Su ürünleri için Su Ürünleri Kayıt Sistemi (ÇKS ile entegre)
- Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlar Tarım İl Müdürlükleri ve/veya Tarım İlçe Müdürlüklerinden yapılabilmektedir.
- Tüm İlgili Tarafların İşbirliği; Oluşturulan tarım sigortaları sisteminde devlet, sigorta şirketleri, sivil toplum kuruluşları, yerli ve yabancı reasürans şirketleri bir arada bulunmaktadır. Üretici talepleri sigorta şirketleri ve sivil toplum kuruluşları (TZOB) vasıtası ile Kurul'a iletilebilir.

- Denetim; Hazine Müsteşarlığı vasıtası ile sigortacılık işlemleri, Kurul tarafından da işleyiş gözetim altındadır.
- İşletici Şirket; İşletici Şirket, anonim şirket statüsünde sigorta şirketlerinin eşit hisse ile bir araya gelip kurmuş oldukları, Tarım Sigortaları Havuzu Yönetim Kurulu'na karşı sorumlu olup Kurul kararlarını uygular, hasar organizasyonu ve hasar ödeme, veri toplama ve sigorta koşul ve şartlarını sağlama işlemlerini gerçekleştirir. 2010 yılı itibari ile 23 sigorta şirketi eşit oranda ortaktır. İşletici Şirket Ortakları;
  - Aksigorta A.Ş.
  - Allianz Sigorta A.Ş.
  - Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi
  - Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi
  - Aviva Sigorta A.Ş.
  - Axa Sigorta A.Ş.
  - Halk Sigorta A.Ş.
  - Ergo Sigorta A.Ş.
  - Eureka Sigorta A.Ş.
  - Sompo Japan Sigorta
  - Generali Sigorta A.Ş.
  - Groupama Sigorta A.Ş.
  - Güneş Sigorta A.Ş.
  - HDI Sigorta A.Ş.
  - Hür Sigorta A.Ş.
  - Işık Sigorta A.Ş.
  - Liberty Sigorta A.Ş.
  - Mapfre Genel Sigorta
  - Ray Sigorta
  - SBN Sigorta A.Ş.
  - Yapı Kredi Sigorta A.Ş.
  - Ziraat Sigorta A.Ş.
  - Zurich Sigorta

7.9. Devlet Destekli Tarım Sigortası Kapsamı

Tarım Sigortası Havuzu, tarafından kapsama alınacak ürünler, riskler, bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle, devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarları, her yıl Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.

2010 Yılı, Tarım Sigortaları Havuzu uygulamalarına yönelik “ Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler, ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar” 2009/ 15688 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 29 Aralık 2009 tarih ve 27447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu Kararı ile 2010 yılı uygulamaları ekteki aşağıdaki gibidir.

Havuz tarafından teminat altına alınacak ürünler ve riskler

MADDE 1 – (1) Bitkisel ürünler için dolu ana riski ile birlikte; fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını ek riskleri paket halinde; ayrıca, açık alanda yetiştirilen meyveler için yukarıda belirtilen risklere ilave olarak, isteğe bağlı olmak üzere, don riski; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatları kapsamında; Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı çiftçilerin; mevcut arazi ve ürün bilgileri dikkate alınarak, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınır.

(2) Seralar için dolu ana riski ile birlikte; fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, taşıt çarpması, kar ve dolu ağırlığı ile sel ve su baskını ek riskleri paket halinde; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatları kapsamında; Çiftçi Kayıt Sistemine entegre edilmiş, Örtü Altı Kayıt Sistemine kayıtlı çiftçilerin; mevcut arazi, sera ve ürün bilgileri dikkate alınarak, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınır.

(3) Kapalı sistemde üretim yapan, bio-güvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde yetiştirilen kümes hayvanları ile Çiftçi Kayıt Sistemine entegre edilmiş, soy kütüğü, önsoy kütüğü ve Hayvan Kayıt Sistemine (Türkvat) kayıtlı olan süt hayvanı sığırlar için ölüm riski; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatları kapsamında; mevcut tesis, işletme ve süt sığırlarına ait yetiştiricilik bilgileri dikkate alınarak, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınır.

(4) Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünleri için ölüm riski; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatları kapsamında; Çiftçi Kayıt Sistemine entegre edilmiş, Su Ürünleri Kayıt Sistemine kayıtlı işletmelerin; mevcut işletme ve su ürünleri yetiştiricilik bilgileri dikkate alınarak, Tarım Sigortaları Havuzu tarafından teminat altına alınır.

(5) Risk incelemesi sonucunda, Havuz tarafından sigortalanması uygun görülmeyen ürün ve riskler sigorta edilmez.

(6) Havuz tarafından sigorta edilmeyen ürünler ve riskler ile; ilgili genel şartlar, teknik şartlar, tarife ve talimatlarla kapsam dışı bırakılmış haller ve kayıplar, 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun 17 nci maddesindeki uygulama yılında yer alan riskler arasında sayılmaz.

Prim desteği

MADDE 2 – (1) Bu Karar kapsamında belirlenen riskler için 2010 yılında, sigorta priminin % 50'si oranında prim desteği, Tarım Sigortaları Havuzuna bütçenin ilgili tertibinden aktarılarak karşılanır.

Cezai hükümler

MADDE 3 – (1) Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranları dikkate alınarak hesaplanan kanunî faizi ile birlikte geri alınır. Haksız ödemenin yapılmasında, ödemeyi sağlayan belge veya belgeleri düzenleyen gerçek ve tüzel kişiler, geri alınacak tutarların tahsilinde müştereken sorumlu tutulurlar.

(2) 5363 sayılı Kanunla belirlenen sigorta primi destekleme ödemelerinden, idari hata sonucu düzenlenen belgelerle yapılan ödemeler hariç, haksız yere yararlandığı tespit edilen üreticiler, beş yıl süreyle hiçbir destekleme programından yararlandırılmazlar.

Sonuç olarak, 2010 yılı için Çiftçi Kayıt Sistemi kayıtları baz alınacak olup %50 prim desteği sağlanacaktır.

7.10. Türkiye’de Uygulanan Mevcut Tarım Sigortaları Çeşitleri

Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının 2006 yılı haziran ayında başlamasından sonra ülkemizde;

Çiftçi Kayıt Sistemi’ne kayıtlı olmayan tarla, bağ, bahçeler (parseller), seralar, süt sığırları, kümes hayvanları, su ürünleri Geleneksel Tarım Sigortası ile prim desteği olmadan (prim ödemesi %100 çiftçi tarafından yapılmakta), Çiftçi Kayıt Sistemine Kayıtlı tarla, bağ, bahçeler (parseller), seralar, süt sığırları, kümes hayvanları, su ürünleri Devlet Destekli Tarım Sigortası ürünleri prim desteği (%50 devlet desteği) ile teminat altına alınmaktadır.

Geleneksel Tarım Sigortası ürünleri özel sigorta şirketleri risk kabul şartları, reasürans anlaşmaları, şart ve koşulları ile düzenlenmektedir. 2009 yılında 9 sigorta şirketi üretmiş olmakla birlikte prim üretiminin %93,83'lük kısmını Groupama Sigorta ve Güneş Sigorta

üretmiştir. Kayıtlı alanların Devlet Destekli Tarım Sigortası ile teminat altına alınması zorunluluğu ve sigortalatılmak istenilen parsel, süt sığırı, kümes hayvanları, su ürünleri ve seraların geçmişte kayıtlı olup olmadığı sorgusunun yapılması ve kayıtlı olması durumunda Geleneksel Tarım Sigortası yaptırılmasının cezai hükümlerinin (tespiti esnasında birinci kez uyarı, ikinci kez para cezası, üçüncü kez tarım ruhsatının iptali) uygulanacak olması sigorta oranını düşürmüştür. Sigorta şirketleri acenteleri vasıtası ile düzenlemiş oldukları Geleneksel Tarım Sigortaları poliçesindeki sigortalı parsel veya hayvanların ÇKS'de kayıtlı olmadığını www.tarsim.org.tr adresinden kayıt alarak ispatlamak durumundadırlar. Ülkemizde, kira ve ortak verilen tarlalarda tarla sahibi ile genelde resmi bir anlaşma yapılmadı için kiralayan veya ortakçı sigorta yaptırmak istese de ÇKS kayıt sorgulamasında parsel kayıtlı çıktığı için Geleneksel Tarım Sigortası yapılamamaktadır. Ayrıca, B2 arazileri, satışı yapılmış fakat mülkiyeti değişmemiş, miras kalmış arazilerde mirasçılarının anlaşamamaları da sigorta yapılamamasına neden olmaktadır. Üretimin yetersiz olması nedeni ile Geleneksel Tarım Sigortası reasürans anlaşması olan şirketlerin reasürörlerinin anlaşmaları yenilememe riski bulunmaktadır. Şansız birkaç yıl geçirip hasar prim oranının %100 üzerinde olması durumu bu süreci hızlandıracaktır. Özel sigorta şirketlerinin yönetim ve tarım sigortalarına bakışı itibari ile reasürans anlaşması olmadan riskin %100'ünü konservasyonda (üzerinde) tutarak poliçe düzenleme ihtimali bir iki şirket dışında görülmemektedir.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları'nda Devlet desteği bulunmakta olup Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olan tarla, bağ, bahçeler (parseller), seralar, süt sığırları, kümes hayvanları, su ürünleri teminat altına alınmaktadır.

He iki sistemin ürün çeşitleri, teminatları ve diğer özellikleri aşağıdaki çizelgede belirtilmiştir.

Çizelge 7.3. Geleneksel Tarım Sigortası ve Devlet Destekli Tarım Sigortaları Kapsamları

Ürün Türleri	Geleneksel Tarım Sigortaları	Devlet Destekli Tarım Sigortaları
Bitkisel Ürünler	Dolu, yangın, kalite kaybı (meyvelerde dolu nedeni ile)	Dolu, yangın, fırtına, hortum, heyelan, deprem, sel ve su baskını paket halinde, meyveler için don ek teminatı, kalite kaybı meyve ve sebzeler için ek teminatı
Seralar	Dolu, yangın, fırtına, hortum, sel, taşıt çarpması, kar ağırlığı	Dolu, yangın, heyelan, deprem, paket halinde, sel ve su baskını, fırtına, hortum, kar ve dolu ağırlığı ek teminat
Büyükbaş Hayvanlar	Ölüm, zorunlu kesim, Yavru Atma ve Yavru Ölümü	Ölüm, zorunlu kesim, Yavru Atma ve Yavru Ölümü (Süt Sığırları için)
Küçükbaş Hayvanlar	Ölüm, zorunlu kesim	YOK (Kayıt işlemlerinin tamamlanması ile beraber sisteme alınacak-Tahmini olarak 2011)
Kümes Hayvanları	Ölüm, zorunlu kesim	Ölüm, zorunlu kesim
Su Ürünleri	Ölüm, zorunlu kesim	Ölüm, zorunlu kesim
At Sigortaları	Ölüm, uyutulma	YOK
Diğer	Sigorta şirketlerinin risk kabul politikalarına bağlı olarak diğer tarım ürünleri sigorta edilebilir (arılar, devekuşu, evcil hayvanlar, v.b.)	YOK
Destek	Yok	Var
Çiftçi Kayıt Sistemi	Yok	Var
Uygulama	Tarım ruhsatı bulunan bazı sigorta şirketleri	Tarım ruhsatı bulunan tüm sigorta şirketleri

7.10.1 Geleneksel Tarım Sigortaları

Çiftçi Kayıt Sisteminde (ÇKS) kaydı olmayan çiftçilerin bağ-bahçe ve tarlaları, seraları büyükbaş ve küçükbaş hayvanları, kümes hayvanları, su ürünleri için teminat verilebilir.

Poliçe düzenlenmeden önce www.tarsim.org.tr adresinden sigortalanacak alanın (ada, parsel numarası ile) ÇKS' de kayıtlı olmadığını gösterir 'ÇKS Kayıt Sorgu Belgesi' alınmalıdır.

7.10.1.1 Tarım Ürünleri Dolu Sigortası

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olmamak.

Poliçe Süresi: Ürün gelişim süresine göre kısa süreli.

Sigorta Kapsamı: Tüm bitkisel ürünler (meyve, sebze ve tarla ürünleri)

Verilen Teminatlar: Dolu ana teminat olmak üzere Yangın, meyveler için dolu nedeni ile üründe meydana gelen kalite kaybı, yan ürün (örnek: buğday ürünü için yan ürün sap)

Prim Ödemesi: %25 peşin kalan prim tutarı hasat döneminde.

Hasar İhbarı: En geç 5 işgününde acenteye ihbar yapılmalıdır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ihbarını alan acente sigorta şirketine sigorta şirketi de poliçe ve hasar bilgileri ile beraber TARSİM'e bildirir. Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır.

Poliçe düzenlenmeden önce www.tarsim.org.tr adresinden çiftçinin ÇKS' de kayıtlı olmadığını gösterir 'ÇKS Kayıt Sorgu Belgesi' alınmalıdır.

Dolu Sigortası, dolu taneleri vuruşunun doğrudan doğruya tarım ürünlerinin miktarında meydana getirdiği eksilmeyi teminat altına alır. Yani bu sigorta ile sadece *miktar azalmasına (ürün kaybı) neden olan zararlar sigorta teminatı altına alınır.*

Yağmur, sel, don, soğuk, fırtına, kuraklık, aşırı sulama ve hatalı kültürel uygulamaların, üründe meydana getirdiği hasarlar, böcek ve çekirgelerin verdiği zararlar, bitki hastalıkları, mantari hastalıklar, haşere tahribatı, hayvan ve bitkisel zararlar, insanların kasten veya bilmeden verdiği zararlar, hasattan sonra tarlada bırakılmış tarım ürünlerinde meydana gelen hasarlar teminat kapsamı dışındadır.

Poliçede dolu teminatının alınması zorunludur. Çiftçinin talep etmesi durumunda yangın, yan ürün, kalite kaybı (meyvelerde dolu nedeni ile) ek teminatları verilebilir.

Sigorta Bedelinin Hesaplanması

Ürünün Sigorta Bedeli = Alan (da) x Verim (Kg/da) x Ürünün beklenen Satış Fiyatı (Kg/TL)

Ürünün sigorta bedeli hesaplanırken verim ve satış fiyatı olarak ana ürünün verim ve tahmini satış fiyatı (sigorta edilen yıl tahmini satış fiyatı) esas alınır.

Örnek Olarak; 100 dekarlık buğday tarlasında dekar başı verim 400 kg, ve satış fiyatı 0,50 TL ise sigorta bedeli 20.000TL'dir.

Fiyatlandırma; ürünler doluya karşı hassasiyetlerine göre 10 gruba ayrılmıştır. İl, ilçe ve köyler dolu yağış sıklığına göre risk bölgelerine ayrılmıştır. Yetiştirilen ürünün ne olduğu ve ürünün hangi köyde yetiştiği fiyatlandırmada temel unsurdur.

Poliçe Kabul Tarihi: Bitkisel ürün sigortası ürünü kısa dönemli poliçedir (sigorta süresi 1 yıldan küçüktür). Sigorta şirketleri, Dolu Sigortası ürününde risk kabul şartlarına göre son poliçe kabul tarihi belirlemektedir. Ürünün gelişme dönemine göre sigorta edilmektedir. Örneğin buğday için genellikle 30 Mayıs tarihine değin çeltik ürünü için 30 Ağustos tarihine değin poliçe düzenlenebilmektedir.

Muafiyet: Sigorta şirketlerine göre farklılık göstermekle beraber genel olarak sektörde;

Kısmi Hasar (Hasarlı Alanın Hasar Oranı (< %100) : Dolu ve yangın (yangın ek teminatı verilmiş ise) hasarında, hasarlı alanın sigorta bedeli üzerinden %10 oranında tenzili muafiyet uygulanır.

Tam Hasar (Hasarlı Alanın Hasar Oranı (= %100) : Dolu ve yangın (yangın ek teminatı verilmiş ise) hasarında, hasarlı alanın sigorta bedeli üzerinden %20 oranında tenzili muafiyet uygulanır.

7.10.1.2. Sera Sigortaları

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) entegre edilmiş Kontrollü Örtüaltı Kayıt Sistemine kayıtlı olmamak.

Poliçe Süresi: Bir yıllık.

Sigorta Kapsamı: Cam ve plastik seralar, Sera yetişen ürün, sera örtüsü, konstrüksiyon, teknik donanım unsurları.

Verilen Teminatlar: Dolu ana teminat olmak üzere, Fırtına, Yangın, yıldırım, infilak, taşıt çarpması, Sel - su baskını, Deprem, yer kayması ve yanardağ püskürmesi, Enkaz kaldırma teminatı, Grev, lokavt kargaşalık, halk hareketleri, kötü niyetli hareketler, terör, Kar ağırlığı (Sadece Antalya, Adana, Osmaniye, İçel, Hatay ve Muğla İllerinde denizden itibaren 15 km. mesafe içinde ve denizden yüksekliği 300 metre'nin altında olan yerler)

Prim Ödemesi: %25 peşin kalan 5 eşit taksitte.

Hasar İhbarı: En geç 5 işgününde acenteye ihbar yapılmalıdır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ihbarını alan acente sigorta şirketine sigorta şirketi de poliçe ve hasar bilgileri ile beraber TARSİM'e bildirir. Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır.

Poliçe düzenlenmeden önce sigorta şirketi tarafından sigortalanacak olan serada ön ekspertiz yaptırılmaktadır. Ekspertiz neticesine göre poliçe düzenlenmesine ve fiyata karar verilmektedir. Yıl içerisinde mutlaka serada ürün yetiştirilmelidir. Üretim yapılmayan seralar sigorta edilmemektedir.

Sigorta Bedeli Hesabı: Sera örtü malzemesi (cam/plastik), sera konstrüksiyonu, teknik donanım ve yetiştiren ürün değerinin toplamı ile hesaplanmaktadır. Her unsurun sigorta bedeli poliçede belirtilmelidir.

Fiyatlandırma; ürünler doluya karşı hassasiyetlerine göre 10 gruba ayrılmıştır. İl, ilçe ve köyler dolu yağışı sıklığına ve fırtına riskine göre risk bölgelerine ayrılmıştır. Yetiştirilen ürünün ne olduğu ve ürünün hangi köyde yetiştiği fiyatlandırmada temel unsurdur.

Muafiyet ve Müşterek Sigorta : Sigorta şirketlerine göre farklılık göstermekle beraber genel olarak sektörde;

Cam Seralarda;

Dolu, Fırtına (cam sera için), yangın, yıldırım, patlama, taşıt çarpması teminatları için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 1'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %10'u dur.*

Deprem, yer kayması, volkanik püskürme, G.L.H.H.K.N.H ve terör teminatları için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 1'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %20'si dir.*

Sel – Su Baskını için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 5'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %30'u dur.*

Cam Sera Sigortalarında Tazminat Ödemesi:

Dolu, Fırtına (cam sera için), yangın, yıldırım, patlama, taşıt çarpması, kar ağırlığı:

Tazminat Tutarı : 90% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 1%'i)

Deprem, yer kayması ve yanardağ püskürmesi, G.L.H.H.K.N.H. ve terör :

Tazminat Tutarı : 80% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 1%'i)

Sel - su baskını için :

Tazminat Tutarı : 70% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 5%'i)

Plastik seralarda;

Dolu, Fırtına (cam sera için), yangın, yıldırım, patlama, taşıt çarpması teminatları için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 5'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %10'u dur.*

Deprem, yer kayması, volkanik püskürme, G.L.H.H.K.N.H ve terör teminatları için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 5'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %20'si dir.*

Sel – Su Baskını için:

Muafiyet oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin % 5'i,*

Müşterek sigorta oranı: *Toplam Sigorta Bedelinin %30'u dur.*

Plastik Sera Sigortalarında Tazminat:

Dolu, Fırtına (cam sera için), yangın, yıldırım, patlama, taşıt çarpması, kar ağırlığı:

Tazminat Tutarı : 90% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 5%'i)

Deprem, yer kayması ve yanardağ püskürmesi, G.L.H.H.K.N.H. ve terör :

Tazminat Tutarı : 80% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 5%'i)

Sel - su baskını için :

Tazminat Tutarı : 70% x (Hasar Tutarı - Toplam Sigorta Bedelinin 5%'i)

7.10.1.3 Hayvan Hayat Sigortası

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) entegre edilmiş ön soy kütüğü, soy kütüğü ve Türkvet'e kayıtlı olmamak

Police Süresi: Bir yıl

Sigorta Kapsamı: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvanlar

Verilen Teminatlar: Ölüm, Zorunlu Kesim ve Yavru Atma

Prim Ödemesi: %25 peşin kalan 5 eşit taksitte.

Hasar İhbarı: Olay öğrenildiğinde ihbar yapılmalıdır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ihbarını alan acente sigorta şirketine sigorta şirketi de poliçe ve hasar bilgileri ile beraber TARSİM'e bildirir. Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır.

Police düzenlenmeden önce www.tarsim.org.tr adresinden işletmenin ÇKS' de kayıtlı olmadığını gösterir 'ÇKS Kayıt Sorgu Belgesi' alınmalıdır.

Police düzenlenmeden önce sigorta şirketi tarafından sigortalanacak olan işletmede ön ekspertiz yaptırılmaktadır. Ekspertiz neticesine göre police düzenlenmesine ve fiyata karar verilmektedir

Teminat: 1 yaşından 9 yaşına kadar (9 yaş dahil) besi ve süt sığırlarının;

- a) Her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar ve gebelik, doğum, iğdişleme veya ameliyat sebebiyle,
- b) Her türlü kazalardan, kurt parçalamasından, başkası tarafından kasden yapılan zehirlenmelerden veya yaralamalardan veya sakatlıktan,
- c) Güneş çarpması, soğuktan donma, tel, çivi, taş vb. gibi sert ve delici cisimlerin yutulması, zehirli çayır otlarından yeme ve ilaçlanmış mer'alarda otlama sebebiyle,
- d) Fırtına, yıldırım, yer sarsıntısı veya toprak kayması ve su baskını neticesinde,
- e) Yangın veya infilak sebebiyle meydana gelen zorunlu öldürmeler veya kestirmeler dahil, ölümlerinden sigortalının bu genel şartlara göre doğrudan doğruya uğradığı maddi zararı temin eder.

Yavru atma teminat miktarı; ölen hayvan ana sigorta bedelinin %5' i kadardır. Yavru atma teminatı 0,5 % fiyat ile teminat kapsamına dâhil edilebilir.

Fiyatlandırma: Sigortalanacak hayvan sayısı ve her bir hayvanın satış bedelinin çarpımı sigorta bedelini vermektedir

Muafiyet ve Müşterel Sigorta : Sigorta şirketlerine göre farklılık göstermekle beraber genel olarak sektörde;

Sigortalı hayvan sayısı 20'den az ise %20 müşterek sigorta uygulanır.

Sigortalı hayvan sayısı 20'den az fazla ise %5 muafiyet, %20 müşterek sigorta uygulanır.

7.10.1.4 Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) entegre edilmiş ön soy kütüğü, soy kütüğü ve Türkvat'e kayıtlı olmamak.

Police Süresi: Bir yıl

Sigorta Kapsamı: Kümes Hayvanları

Verilen Teminatlar: Ölüm, Zorunlu Kesim ve Yavru Atma

Prim Ödemesi: %25 peşin kalan 5 eşit taksitte.

Hasar İhbarı: Olay öğrenildiğinde ihbar yapılmalıdır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ihbarını alan acente sigorta şirketine sigorta şirketi de police ve hasar bilgileri ile beraber TARSİM'e bildirir. Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır.

Poliçe düzenlenmeden önce www.tarsim.org.tr adresinden işletmenin ÇKS' de kayıtlı olmadığını gösterir 'ÇKS Kayıt Sorgu Belgesi' alınmalıdır.

Poliçe düzenlenmeden önce sigorta şirketi tarafından sigortalanacak olan işletmede ön ekspertiz yaptırılmaktadır. Ekspertiz neticesine göre poliçe düzenlenmesine ve fiyata karar verilmektedir

Teminat:

Üretim işletmelerinde bulunan kümes hayvanlarının;

a) Her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar,

b) Her türlü kazalar, vahşi hayvan parçalaması, başkası tarafından kasden yapılan zehirlenmeler, yaralamalar veya sakatlıklar ile yem zehirlenmeleri,

c) Soğuktan donma, fırtına, yer sarsıntısı veya toprak kayması ve su baskını,

d) Yangın, yangına sebebiyet vermiş olsun olmasın yıldırım ve infilak neticesinde meydana gelen zorunlu ölümler veya kesmeler dahil, ölümlerinden sigortalının bu genel şartlara göre doğrudan doğruya uğradığı maddi zararları temin eder.

Sigorta süresi içerisinde meydana geldiği tespit edilen bir hastalık, sigorta bitim tarihinden itibaren iki hafta içinde ölümlere neden olursa teminata dahildir.

Fiyatlandırma: Sigortalanacak hayvan sayısı ve her bir hayvanın satış bedelinin çarpımı sigorta bedelini vermektedir

Muafiyet ve Müşterel Sigorta : Sigorta şirketlerine göre farklılık göstermekle beraber genel olarak sektörde;

%20 müşterek sigorta uygulanır.

7.10.1.5. Su Ürünleri Hayat Sigortası

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) entegre edilmiş Su Ürünleri Kayıt Sistemine (SKS) kayıtlı olmamak.

Poliçe Süresi: Bir yıl (Orkinos kısa süreli)

Sigorta Kapsamı: Akarsu ve denizde bulunan balık çiftlikleri

Verilen Teminatlar: Ölüm, Zorunlu Kesim

Prim Ödemesi: %25 peşin kalan 5 eşit taksitte.

Hasar İhbarı: Olay öğrenildiğinde ihbar yapılmalıdır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ihbarını alan acente sigorta şirketine sigorta şirketi de poliçe ve hasar bilgileri ile beraber TARSİM'e bildirir. Hasar ekspertizi TARSİM tarafından

görevlendirilen eksperler tarafından yapılır. İhtiyari poliçe ise reasürörün yönlendirmesi ile hareket edilir.

Sigorta şirketleri çiftlik sahiplerinin istekleri doğrultusunda riskin tamamını yurtdışına transfer ederek (fronting) poliçe düzenlemektedir. Her poliçe belirlenmiş olan özel şartları (fiyat, şart ve koşullar) ile teminat altına alınmaktadır.

Hasar olması durumunda sigorta şirketi yurtdışında bulunan reasürans şirketine haber verir ve hasar organizasyonu beraber gerçekleştirilir.

7.10.2. Devlet Destekli Tarım Sigortaları

5363 Sayılı Tarım Sigortası Kanunu ile Tarım Sigortaları Havuzu dahilinde 5 alt branşta Devlet Destekli Tarım Sigortası poliçesi düzenlenmektedir;

- Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası
- Devlet Destekli Sera Sigortası
- Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası
- Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası
- Devlet Destekli Su Ürünleri Sigortası

7.10.2.1. Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası:

Koşul: Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı olmak (üretim sezonu için)

Sigorta Kapsamı: Tüm Bitkisel Ürünler (Meyve, sebze ve tarla ürünleri, Sera Sigortalarına kabul edilmeyen seralarda bulunan ürünler).

Verilen Teminatlar: Dolu, yangın, fırtına, deprem, hortum, heyelan, sel ve su baskını teminatları paket olarak. Bu teminatlara ek olarak, meyveler için don teminatı, meyve - sebzeler için dolu hasarı nedeni ile meyve ve sebze meydana gelen kalite kaybı.

Prim Ödemesi : Poliçede yazılı primin %50'si Devlet tarafından karşılanacaktır. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %25'i peşin alınır; kalan prim tutarı da hasat sonunda tahsil edilir (poliçe bitiş tarihi).

İdari Masraf: Don teminatı olmayan poliçelerden 3 TL, don teminatı olan poliçelerden 5 TL idari masraf alınmaktadır.

Hasar İhbarı: En geç 5 işgünü içinde TARSİM veya acenteye ihbar yapılır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır

Tazminat Ödemesi: Tazminat miktarları en geç 30 gün içinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka kanalıyla ödenir.

Bitkisel ürünlerde fiyatlandırma yapılırken ürünler;

- Doluya karşı hassasiyetlerine göre; 140 ürün tür ve çeşidi 15 ürün grubu ve 22 tehlike bölgesine,
- Fırtınaya karşı hassasiyetlerine göre; 140 ürün tür ve çeşidi 8 ürün grubu ve 10 tehlike bölgesine,
- Don riskine karşı hassasiyetlerine göre 29 tür ve 120 çeşit 11 ürün grubu 13 tehlike bölgesine,
- Sel ve Su riskine karşı 10 ürün grubu 4 sınıf ve 15 tehlike bölgesine ayrılmıştır.

Sigorta edilen ürünün bulunduğu belirlenmiş olan köy risk fiyatı ile sigorta bedelinin çarpımı poliçenin prim tutarını vermektedir.

Adana / Ceyhan / Azizli Köyü'nde 100 da buğday bahçesi (verim : 500 kg/da, ürün kilogram satış fiyatı 0,50TL/kg) sigorta ettirilmek istenir ise;

Sigorta Bedeli: Alan (da) x verim (kg/da) x ürün satış fiyatı (TL/kg)

Sigorta Bedeli: 100 da x 500 kg/da x 0,50 TL/kg

Sigorta Bedeli: 25.000TL

Prim Tutarı: Sigorta bedeli x Fiyat

Prim Tutarı: 25.000 x 4,41%

Prim Tutarı: 1.102,5TL

Devletin Prim Desteği : 551.25 TL

Sigorta Ettirenin Ödeyeceği Prim Tutarı: 554,25 TL

Ahududu, çilek, İğde, keçiboynuzu, kızılıcık, turunç, zerdali meyvelerine don teminatı verilmemektedir.

Sigorta ettiren, bir hasar meydana gelmeden önce olmak kaydıyla verim yükseltme talebinde bulunabilir. Bu talebin Havuz tarafından uygun bulunması halinde verim artış miktarı kadar zeyil düzenlenir ve prim farkı poliçe başlangıç tarihinden itibaren hesaplanır.

Sigortalı bahçede meyve dönemindeki ağaç sayısının toplam ağaç sayısına oranının % 90'i aşması halinde don teminatının başladığına hükmedilir.

Turunçgiller ve Zeytin ürününde, ürünün hasat edilmeden ağaçta bırakılmasının talep edilmesi halinde, poliçede belirtilmiş olan son hasat tarihinden itibaren en fazla 30 gün ile sınırlı olmak üzere, yapılacak risk incelemesi sonucuna göre %100 ek prim uygulanarak fırtına ve hortum dışındaki teminatlar için süre uzatılabilir.

Bitkisel Ürünlerde Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları

Bitkisel ürün sigortalarında hasar nedenine göre uygulanacak olan muafiyet ve müşterek sigorta oranları aşağıdaki Çizelge 7.4.'de görülmektedir. Kesin ekspertiz sonucunda belirlenen hasar oranı tablodaki muafiyet oranının üzerindeyse aşan kısma müşterek sigorta uygulanarak tazminat hesaplanır. Üretim dönemi boyunca hasarın birden fazla riskten kaynaklanması ve hangi riskin ne oranda zarara sebebiyet verdiği ayrıştırılmaması durumunda, tazminatın hesabında hasara neden olan risklerden muafiyeti en yüksek olanın muafiyet ve müşterek sigorta oranları uygulanır.

Çizelge 7.4. Bitkisel Ürünlerde Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları (2010)

Paket İçindeki Teminatlar	Ürünler	Toplam Sigorta Bedeli Üzerinden Muafiyet Oranı (%)	Sigortalının Üzerinde Kalan Müşterek Sigorta Oranı (%)
Dolu	Tüm ürünler	10	0
Heyelan	Tüm ürünler	10	0
Deprem	Tüm ürünler	10	0
Yangın	Tüm ürünler	10	20
Fırtına	Tüm ürünler	20	20
Hortum	Tüm ürünler	20	20
Sel – Su Baskını	Tüm ürünler	20	30
Dolu Kalite Kaybı	Yaş meyve, sebze ve çiçekler	10	0
Don	Armut, Badem, Ceviz, Erik, Kayısı, Kiraz, Nektarin, Şeftali, Vişne,	20	40
Don	Altıntop, Limon, Mandalina, Portakal	20	25
Don	Antepfıstığı, Avokado, Dut, Kestane, Kivi, Muşmula, Nar, Trabzon hurması, Yenidünya	10	40
Don	Üzüm, Fındık, Ayva, Elma, İncir, Muz, Zeytin	10	30

Sovtaj: Meydana gelen bir hasar olayında satılarak değerlendirilen sigortalı ürünlerde belirlenen hasar miktarının en fazla % 15'i oranında sovtaj uygulanabilir.

Örnek Hasar Hesaplama;

Çizelge 7.5. Bitkisel Ürün Örnek Hasar Hesabı (Buğday için)

ÜRÜN	BUĞDAY	
Alan (da)	100	
Verim (kg/da)	400	
Ürün Satış Fiyatı (TL/kg)	0,5	
Sigorta Bedeli (TL)	20.000	
Hasar Nedeni	Dolu	
Hasar Oranı (%)	70	
Tazminata Esas Sigorta Bedeli (TL)	20.000	
Hasar Tutarı (TL) (Sigorta Bedeli x Hasar Oranı)	14.000	(20.000 x % 70)
Muafiyet Oranı (%)	10	
Muafiyet Tutarı (TL) (Sigorta Bedeli x Muafiyet Oranı)	2.000 TL	(20.000 x % 10)
Müşterek Sigorta Oranı (%)	0	
Müşterek Sigorta Tutarı (TL) [(Sigorta Bedeli - Muafiyet Tutarı) x Müşterek Sigorta Oranı]	0	
Ödenecek Tazminat Tutarı (TL) [(Hasar Tutarı - (Muafiyet Tutarı + Müşterek Sigorta Tutarı)]	12.000 TL	[14.000 -(2.000 + 0)]

Çizelge 7.6. Bitkisel Ürün Örnek Hasar Hesabı (Elma için)

ÜRÜN	ELMA	
Ağaç Sayısı (Adet)	200	
Verim (Kg/ağaç)	50	
Ürün Satış Fiyatı (TL/kg)	1	
Sigorta Bedeli (TL)	10.000	
Hasar Nedeni	Don	
Hasar Oranı (%)	100	
Tazminata Esas Sigorta Bedeli (TL)	10.000	
Hasar Tutarı (TL) (Sigorta Bedeli x Hasar Oranı)	10.000	(10.000 x % 100)
Muafiyet Oranı (%)	10	
Muafiyet Tutarı (TL) (Sigorta Bedeli x Muafiyet Oranı)	1.000	(10.000 x % 10)
Müşterek Sigorta Oranı (%)	30	
Müşterek Sigorta Tutarı (TL) [(Sigorta Bedeli - Muafiyet Tutarı) x Müşterek Sigorta Oranı]	2.700 TL	[(10.000 - 1.000) x % 30]
Ödenecek Tazminat Tutarı (TL) [(Hasar Tutarı - (Muafiyet Tutarı + Müşterek Sigorta Tutarı)]	6.300 TL	[10.000 -(1.000 + 2.700)]

Verim ile İlgili Prim İlave ve İade Esasları

Sigorta ettiren, bir hasar meydana gelmeden önce olmak kaydıyla verim değışiklik talebinde bulunabilir. Bu talebin Havuz tarafından uygun bulunması halinde zeyil düzenlenir ve varsa prim farkı hesaplanır.

Verim zeyli talebinin gerçeğe aykırı olduğunun tespiti durumunda masraflar sorumlulardan tahsil edilir.

Teminat başlamadan önce herhangi bir neden ile meydana gelecek verim kayıplarının teminat başlangıcından itibaren en geç 15 gün içerisinde bildirilmesi halinde ve Havuz eksper tarafından yapılacak tespit sonucunda belirlenen verim kaybı oranında prim iadesi yapılabilir. Bu tespit ve değerlendirmeler sonucunda, kalan ürünün ekonomik bir değer ifade etmediğinin anlaşılması halinde, poliçe Havuz tarafından sonlandırılabilir. Bu durumda, primin tamamı iade edilir.

Yukarıdaki 15 günlük süre aşıldıktan sonra yapılacak bildirimlerde aşağıdaki esaslar uygulanır:

Don teminatı primi her ne sebeple olursa olsun iade edilmez. Dolu paket teminatı için, indirim konu olan verim kaybı üreticinin elinde olmayan sebeplerle oluşmuşsa gün esas, diğer nedenlerle (aşkın beyan, bakım yetersizliği vb.) oluşmuşsa kısa dönem esasına göre prim iadesi yapılabilir. Prim iadesinde esas alınacak süre, ürün ile ilgili son poliçe kabul tarihi ile poliçe üzerinde yazılı poliçe bitiş tarihleri arasındır. Kısa dönem esas üzerinden prim iadesi yapılır. Her halükarda poliçe süresinin üçte ikisi geçtikten sonra yapılacak taleplere ilişkin prim iadesi yapılmaz. Verim artırım taleplerinde prim farkı poliçe başlangıcından itibaren hesap edilir.

İndirimler

a) Hasar önleyici ve azaltıcı önlemleri alınan ürünlerin prim fiyatlarında şu indirimler uygulanır:

- Dolu ağı örtülen ürünler için dolu teminatı prim fiyatının % 50'si
- Rüzgâr pervaneleri, sisleme-yağmurlama sistemi kullanılan ürünler için don teminatı prim fiyatının % 25'i

b) İlk defa sigorta ettirenler için dolu teminatı Tarife primleri üzerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.

- c) Hasarsız geçen bir dönemi takip eden yılda tarife primleri üzerinden % 10 nispetinde yenileme indirimi uygulanır.
- d) Son üç yılda en az iki kez don hasarına maruz kalmış olan parsellerde toplam ödenen hasarın alınan prime oranı %200'ü aşıyorsa %50 oranında don tarife primine zam yapılır.
- e) Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır (%10 peşin ödeme indirimi).

7.10.2.2. Devlet Destekli Sera Sigortası

Koşul: Kontrollü Örtü Altı Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olmak, Tarsim tarafından ön ekspertiz yapıp sigortalanabilirliğinin onayı.

Sigorta Kapsamı: Seralar (ürün, örtü malzemesi, konstrüksiyon, teknik donanım)

Verilen Teminatlar: Dolu, yangın, deprem, heyelan, taşıt çarpması, fırtına, hortum, kar ve dolu ağırlığı, sel ve su baskını

Prim Ödemesi: Devlet Destekli Sera Sigortalarında, poliçede yazılı primin %50'si Devlet tarafından karşılanacaktır. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %10'u peşin, kalan prim tutarı (%90) da vadeli olarak (1 Ağustos – 31 Aralık tarihleri arası tanzim eden poliçelerde takip eden yılın MAYIS ayı sonu ; 01 Ocak – 31 Temmuz tarihleri arası tanzim eden poliçelerde ise KASIM ayı sonu tahsilat) tahsil edilir.

İdari Masraf: Her bir poliçe için 5 TL

Hasar İhbarı : 24 Saat içinde TARSİM veya acenteye ihbar yapılır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler tarafından yapılır

Tazminat Ödemesi: Tazminat miktarları en geç 30 gün içinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka kanalıyla ödenir.

Tarım İl/ İlçe Müdürlüklerinde seranın ve sera içerisinde yetiştirilen ürünlerin ÇKS'ye (Kontrollü Örtü Altı Kayıt Sistemi) kayıt ettirilmesi gerekmektedir. Kayıtlı olan seraların ise her yıl yetiştirdiği ürünü beyan edip kayıt yenilemesi yapması gerekmektedir.

Sera sigortalarında risk kontrolü yapılmaktadır. Sigorta yaptırılmak istenilen sera için acente tarafından TARSİM sisteminde ÇKS bilgileri ile Ön Bilgi Formu (ÖBF) doldurulmaktadır. Doldurulan ÖBF, TARSİM'de onaya düşmekte, bölge koordinatörlüğü ön ekspertiz için eksper atamakta ve yapılan ön ekspertiz neticesinde seranın risk kategorisi belirlenmekte ve sigortaya kabul edilebilirliği, fırtına, hortum, dolu, kar ağırlığı, sel ve su

baskını risklerine karşı teminat verilir verilmeyeceği belirlenmektedir. Ayrıca, risk kategorisine göre aşağıda belirtilen indirimler uygulanmaktadır.

Çizelge 7.7. Sera Sigortası Örnek Fiyatlandırma

Unsur Teminat	Sigorta Bedeli (TL)	Risk Kategorisi 3 (İndirimsiz)		Risk Kategorisi 2	
		Fiyat (%)	Prim (TL)	Fiyat (%)	Prim (TL)
Ürün Dolu (TL)	8.820.000,00	0,45	39.690,00	0,41	35.721,00
Ürün Fırtına (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ürün Sel (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Örtü Dolu (TL)	1.050.000,00	0,85	8.925,00	0,77	8.032,50
Örtü Fırtına (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Örtü Sel (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Konstrüksiyon Dolu (TL)	5.460.000,00	0,05	2.730,00	0,05	2.730,00
Konstrüksiyon Fırtına (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Konstrüksiyon Sel (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tek. Donanım Dolu (TL)	6.091.000,00	0,05	3.045,50	0,05	3.045,50
Tek. Donanım Fırtına (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tek. Donanım Sel (TL)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM	21.421.000,00		54.390,50		49.529,00

Sera Sigortasının Risk Kategorisinin Belirlenmesinde Etkili Olan Faktörler:

- ✓ Seranın yaşı,
- ✓ Serada çatlak ve yamalı cam panellerin sayısı,
- ✓ Plastik örtü malzemesinde yırtık ve delikler,
- ✓ Plastik örtü malzemesinin garanti süresini aşma durumu,
- ✓ Cam ve plastik örtü malzemesinin iskeletle olan bağlantılarında kullanılan tutturucu elemanların görevini sağlıklı bir şekilde yerine getirecek tipte ve durumda olması,
- ✓ Cam örtünün kalınlığı,
- ✓ Konstrüksiyon malzemesi,
- ✓ Serada rüzgârlığın bulunması,
- ✓ Rüzgârkıranın varlığı,
- ✓ Serada çevre betonunun (temel duvarı) olması
- ✓ Sera sigortasında bir hasar halinde seranın hasarlı her bir unsuru için uygulanacak muafiyet ve müşterek sigorta oranları;

Çizelge 7.8. Sera Sigortasında Uygulanan Muafiyet Oranları

Sera Türü	Her Bir Unsurun Sigorta Bedeli Üzerinden Hasarlarda Uygulanacak Muafiyet Oranları (%)		
	Dolu, Yangın, Heyelan, Deprem, Taşıt çarpması,	Fırtına*, Hortum *	Sel-Su Baskını*
Cam Seralar	1	2,5	5
Plastik Seralar	3	6	5
Cam + Plastik Seralar	2,5	5	5

* Fırtına, Hortum, Kar ve Dolu Ağırlığı, Sel – Su basını teminatları risk inceleme sonucunda gerekli kriterleri taşıdığı belirlenen seralarda verilir.

Çizelge 7.9. Sera Sigortasında Uygulanan Müşterek Sigorta Oranları

Sera Türü	Hasarlarda Uygulanacak Müşterek Sigorta Oranları (%)		
	Dolu, Yangın, Heyelan, Deprem, Taşıt çarpması	Fırtına*, Hortum*, Kar-Dolu ağırlığı*	Sel-Su Baskını*
Cam Seralar, Sert plastik seralar	10	20	30
Yumuşak Plastik Seralar	10	20	30
Cam + Yumuşak Plastik Seralar	10	20	30

Sera sigortalarında yapılacak olan ön ekspertiz neticesinde eksperin değerlendirmesinde belirlenmiş olan sera risk kategorisine göre aşağıdaki indirimler uygulanmaktadır.

100.000TL Sigorta bedeli ile sigorta edilmiş olan seranın camında %40 oranında fırtına olduğu varsayılır ise; muafiyet ve müşterek sigorta örtü malzemesi (cam) sigorta bedeli üzerinden yapılacaktır. Diğer unsurlarda da hasar görüşmüş ise her bir unsur için ayrı ayrı tazminat hesabı yapılacaktır.

Çizelge 7.10. Sera Sigortası Örnek Hasar (Cam / Fırtına)

Sera Tipi	Cam	
Örtü Sigorta Bedeli (TL)	20.000	
Ürün Sigorta Bedeli (TL)	50.000	
Konstrüksiyon Sigorta Bedeli (TL)	20.000	
Teknik Donanım Sigorta Bedeli (TL)	10.000	
Hasar Nedeni	Fırtına	
Hasarlı Unsurlar	Örtü (Cam)	
Cam Hasar Oranı (%)	40	
Tazminata Esas Hasar Tutarı (TL)	8.000	
Muafiyet Oranı (%)	2,50	
Muafiyet Tutarı (TL)		
Muafiyet Tutarı (Sigorta Bedeli x Muafiyet Oranı)	500	(20.000 x 2,50%)
Müşterek Sigorta Tutarı (TL) [(Sigorta Bedeli - Muafiyet Tutarı) x Müşterek Sigorta Oranı]	1.500 TL	[(8.000 - 500) x %20]
Ödenecek Tazminat Tutarı (TL) [(Hasar Tutarı - (Muafiyet Tutarı + Müşterek Sigorta Tutarı)]	6.000 TL	[8.000 -(500 + 1.500)]

Sera Sigortalarında yapılan ekspertiz neticesinde belirlenen sera risk kategorisine göre indirim uygulanmaktadır. Birinci risk kategorisinde belirlenen bir seranın ürün ve örtü prim fiyatında %20 oranında indirim yapılmaz.

Çizelge 7.11. Sera Sigortalarında Risk Kategorilerine Göre Uygulanan İndirim Oranları (%)

Seranın Risk Kategorisi	Prim Fiyatında Yapılacak İndirim Oranı (%) (Ürün ve Örtüde)	Prim Fiyatında Yapılacak İndirim Oranı (%) (Ürün ve Örtüde)
		Dolu, Yangın, Heyelan, Deprem, Taşıt çarpması, Kar ve Dolu ağırlığı
1	20	40
2	10	20
3	İndirim uygulanmaz.	İndirim uygulanmaz.
4	3. risk kategorisindeki prim fiyatları uygulanır.	Fırtına ve hortum teminatı verilemez.

Seranın ekspertizinde seranın sel ve su baskını riskine göre değerlendirmesinde risk grubu 1 çıktı ise ürün ve örtü prim fiyatında %40 indirim sağlanmaktadır.

Çizelge 7.12. Sera Sigortalarında Sel-Su Baskını Risk Kategorisine Göre Uygulanan İndirim Oranları (%)

Seranın Sel-Su Baskını Risk Kategorisi	Prim Fiyatında Yapılacak İndirim Oranı (%)
	(Ürün ve Örtüde)
1	40
2	20
3	İndirim Uygulanmaz
4	Sel-Su Baskını Teminatı Verilemez

Diğer indirimler;

- İlk defa sigorta ettirilenler için tarife primleri üzerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.
- Hasarsız geçen bir dönemi takip eden yılda tarife primleri üzerinden % 10 nispetinde yenileme indirimi uygulanır.
- Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır (%10 Hasarsızlık indirimi).

7.10.2.3. Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası

Koşul : Ön soy kütüğü ve soy kütüğü ve Hayvan Kayıt Sistemi'ne (Türkvat) kayıtlı olmak) işletme numarası almak, Tarsim tarafından ön ekspertiz yapıp sigortalanabilirliğinin onayı.

Sigorta Kapsamı : Dördüncü aydan (4. ay dahil) itibaren 7 yaşına kadar (7. yaş dahil) süt sığırları

Verilen Teminatlar : Ölüm, Zorunlu Kesim, Yavru atma

Süt sığırlarında;

- a) Her türlü hayvan hastalıkları ve gebelik, doğum veya cerrahi müdahale sığır vebası, tüberküloz, bruselloz, şap ve BSE hastalıkları ve 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıta Kanunu'na göre ihbarı mecburi tüm bulaşıcı hastalıklar hariç (antrax ve kuduz hariç),
- b) Her türlü kazalardan, yılan ve böcek sokması,
- c) Zehirli çayır otları ve yeme bağlı zehirlenmeler,
- d) Her türlü doğal afetler ve güneş çarpması,
- e) Yangın veya infilak sebebiyle meydana gelen ölümler ve zorunlu kestirmeler,

Prim Ödemesi : Poliçede yazılı primin %50'si Devlet tarafından karşılanacaktır. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %25'İ peşin alınır; kalan prim tutarı en fazla 5 taksit ile tahsil edilir.

İdari Masraf: Her bir poliçe için 5 TL idari masraf alınmaktadır.

Hasar İhbarı : 24 Saat içinde TARSİM veya acenteye ihbar yapılır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler (veteriner hekim) tarafından yapılır

Tazminat Ödemesi: Tazminat miktarları en geç 30 gün içinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka kanalıyla ödenir.

Tarım İl/İlçe Müdürlüğünde ön soy- soy kütüğü ve Hayvan Kayıt Sistemi'ne (Türkvet) işletmede bulunan hayvanlar kayıt ettirilmeli, kayıtlı ise sigorta talebinden önce hayvan giriş ve çıkışları güncellenmelidir.

Sigortaya Kabul Şartları,

a) Hayvanların bulunduğu yerlerin (ahırlar, mera-sundurma, depo, silo, vb.) hayvan yetiştiriciliğine uygun fiziki şartları taşıması.

b) Aşağıda belirtilen ve benzeri aşı ve uygulamaların veteriner hekim tarafından gerekli görülenlerin belirlenen programa göre yapılması.

- Buzağı ve Düveler için; Yanıkara, IBR, Leptospirosis, Brucellosis, Pasteurella, Vibriosis, E.coli, Anthrax, Diarrhea, Şap

- İnek ve Boğalar için; IBR, Leptospirosis, Vibriosis, Trichomoniasis, Anthrax, Yanıkara, Anaplasmosis, Mastitis, E.coli, Şap

c) Damızlık süt sığırlarında miknatis yutturulması.

Yapılan uygulamalar, parazit mücadelesi, miknatis yutturulması ve aşılama, risk inceleme aşamasında görev alan veteriner hekim eksperlerce belgelenir. Gerçek dışı yapılan tespitlerden üretici sorumlu olup, sigorta edilmemesi gereken bir hayvan sigorta edilmişse sigorta ettiren tazminata hak kazanmaz.

İthal hayvanların sigortaya kabulü, Türkiye'ye giriş tarihinden itibaren 30 gün tamamlandıktan sonra başlar.

Kimliklendirme;

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarım İl/İlçe Müdürlükleri nezdinde takılan standart, çift taraflı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı logolu, ülke kodu, il kodu ve işletme kodunu ihtiva eden kulak küpesi olmayan ve/veya mikroçip ve benzeri unsurlar ile kimliklendirmesi yapılmayan hayvanlar sigortalanmaz.

Sigorta ettiren, sigorta süresi içinde herhangi bir nedenle Tarım ve Köyişleri Bakanlığı logolu, ülke kodu, il kodu ve işletme kodunu ihtiva eden, kulak küpesi düşen hayvanların kulak küpelerini Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği gereğince yeniden taktirmek ve aynı zamanda durumu Havuz Merkezine yazılı olarak derhal bildirmek zorundadır. Aksi takdirde küpesi düşen hayvanların hasarı ödenmez.

Yavru Atma Teminatı;

Teminatın Kapsamı:

Bu teminat, Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartlarının diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası yapılmış hayvanların;

- a) Genel şartlara göre teminat kapsamındaki her türlü adi ve bulaşıcı hastalıklar nedeni ile yavru atması,
- b) Güç doğum sebebiyle yavrunun geliş pozisyonundaki bozukluklara bağlı olarak veteriner hekim tarafından yapılan müdahale sonucu ölü alınması,
- c) Doğum esnasında yavrunun normalden büyük olması sebebiyle kanaldan çıkamadığı ve ananın hayatını tehdit etmesi hallerinde, ananın sağ kalmasını temin etmek amacıyla yavrunun parçalanarak ölü alınması,
- d) Yavrunun doğumunu müteakip, 7 gün içerisinde Genel Şartlara göre teminat kapsamındaki herhangi bir adi veya bulaşıcı hastalıklardan ölmesi, sebebiyle sigorta ettirenin uğrayacağı maddi ziya ve hasarları aşağıda yazılı haller dışında temin eder.

Teminat miktarı, ölen yavrunun ana sigorta bedelinin %10'u kadardır.

Teminat Dışında Kalan Haller:

- a) Poliçe başlangıç tarihinden itibaren iki haftalık (14 gün) bekleme süresi içinde meydana gelen hastalıklar (viral, mikrobiyel, paraziter) nedeniyle oluşan yavru atmalar sigorta teminatı dışındadır,
- b) Hayvanların nakliyesi sırasında veya nakliyat ertesi yol stresi nedeniyle meydana gelen ölü doğum ve yavru atmalar,
- c) Küçükbaş hayvanlarda yavru atma ve yavru ölümü teminat dışıdır.

Prim Fiyat Tablosu

- a) Hayvan Hayat Sigortasında poliçedeki hayvan sayısına ve seçilecek muafiyetlere göre aşağıdaki tabloda görülen prim fiyatları uygulanır. Poliçedeki hayvan sayısına karşılık gelen prim fiyatı poliçede belirtilen toplam sigorta bedeli ile çarpılarak ödenecek toplam prim tutarı bulunur.

b) Yukarıda belirtilen şekilde bulunacak prim bedeline her bir poliçe için ayrıca 5 TL idare harcı ilave edilir ve bu tutar hiçbir şart ve nedenle iade edilmez.

Hayvan Hayat Sigortasında fiyatlandırma işletmede bulunan hayvan sayısına göre belirlenmektedir. Hayvan sayısı çoğaldıkça prim fiyatı düşmektedir. Muafiyetsiz, %1,50 Muafiyetli ve %4 Muafiyetli ((hayvan sayısı 20'den fazla olan poliçelerde muafiyetli tarife kullanılmaktadır) olmak üzere üç tarife kullanılmaktadır.

Çizelge 7.13. Devlet Destekli Hayvan Hayat Sigortası Prim Fiyat Tablosu (2010)

Hayvan Sayısı	Prim Fiyatları			Müsterek Sigorta Oranı
	Muafiyetsiz	1,50% Muafiyetli	4,00% Muafiyetli	
1 – 6	11,00%			20%
7 – 20	9,50%			20%
21 -100	8,50%	6,50%	4,50%	20%
101- 200	8,00%	6,00%	4,00%	20%
201 – 500	7,50%	5,50%	3,50%	20%
501 ve üzeri	6,50%	4,00%	2,50%	20%

Batman, Bingöl, Bitlis, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Kırıkkale, Mardin, Muş, Sivas, Şırnak, Yalova, Yozgat illerinde yukarıda belirtilen fiyatlara %10 sürprim uygulanacaktır.

Çizelge 7.14. Hayvan Hayat Sigortası Prim Hesabı (örnek)

Hayvan Sayısı (adet)	Hayvan Bedeli (TL/adet)	Sigorta Bedeli (TL)	Muafiyetsiz Tatife		1,50% Muafiyetli Tatife		%4,0 Muafiyetli Tatife	
			Fiyat (%)	Prim (TL)	Fiyat (%)	Prim (TL)	Fiyat (%)	Prim (TL)
15	5.000	75.000	9,5	7.125,00	0,0	0	0,0	0
80	5.000	400.000	8,5	34.000,00	6,5	26.000	4,5	18.000
250	5.000	1.250.000	7,5	93.750,00	5,5	68.750	3,5	43.750
650	5.000	3.250.000	6,5	211.250,00	4,0	130.000	2,5	81.250

Tazminat Hesabı;

- a) Teminat kapsamına giren yavru hasarı hallerinde yavru bedeli, yavru sayısına bakılmaksızın muafiyetsiz olarak gebe hayvanın sigorta bedelinin % 10'u olarak hesaplanacaktır,
- b) Yavru atma hasarı bir hayvan için yılda bir defa ödenir,
- c) Ananın ölümünü müteakip yavru ölümü halinde ayrıca yavru tazminatı ödenmez, sadece ananın tazminatı

Sovtanj;

Hasarlı hayvanın derisinden yararlanılması halinde, sigorta bedelinin en az % 4' ü, hasarlı hayvanın etinden yararlanılması halinde hayvanın sigorta bedelinin en az % 30'u sovtanj olarak belirlenir.

Sigortalı hayvanın enfeksiyondan kaynaklanmayan genital bozukluklar ile damızlık vasfını yitirmesi nedeniyle kesime sevk edilmesi halinde, sovtanj bedeli sigorta bedelinin en az % 50'si olarak hesap edilir.

Muafiyet ve Müşterek Sigorta Uygulaması

Aşağıda belirtilen muafiyet oranları toplam sigorta bedeli üzerinden uygulanır. Muafiyetli tarifede önce muafiyet miktarı hasardan indirilir, sonra müşterek sigorta oranı düşülerek tazminat miktarı hesap edilir.

Örnek hasar; 5.000 TL sigorta bedelli hayvanın öldüğü var sayılır ise hayvanın etinde herhangi bir kusur bulunmuyor ise %4 sovtanj düşülüp daha sonra %20 müşterek sigorta uygulanacaktır.

Muafiyet (%4) : $5.000 \times \%4$: 200 TL

Müşterek Sigorta Tutarı: (Sigorta bedeli – Muafiyet) x 20%): $(5.000 - 200) \times 20\%$: 960 TL

Tazminat Tutarı: Sigorta Bedeli – (Muafiyet Tutarı + Müşterek Sigorta Tutarı)

Tazminat Tutarı: $5.000 - (200 + 960)$

Tazminat Tutarı: 3.840 TL

Kısa Dönem Prim Tablosu

Police süresinin herhangi bir döneminde hasar prim oranı % 100'i geçen poliçelerin, herhangi bir nedenle iptal edilmesi ve/veya hayvan çıkarma işleminin yapılması halinde prim iadesi yapılmaz. Hasar prim oranının % 100 ile % 70 arasında kaldığı durumlarda, iade edilecek primden gerçekleşen hasar prim oranına isabet eden prim mahsup edilerek kalanı iade edilir. Hasar prim oranının % 70'in altında olması durumunda hayvan çıkarma işlemlerinde gün esası, police iptal işlemlerinde aşağıdaki kısa dönem esası uygulanır.

Police Yenilemelerinde Hasar – Prim Dengesine G6re Prim Ayarlası

Beş ve daha fazla sayıda hayvana sahip poliçelerin yenilemelerinde Hasar-Prim dengesine g6re aşağıda g6r6len oranlarda prim artırımını veya indirimi uygulanır.

İşletme 2. yıl sigorta ediliyor ve ilk yıl hasar prim oranı sıfır ise tarife fiyatı 6zerinden %15 indirim yapılmaktadır. 3. Yıl poliçe d6zenleniyor ve hasar prim oranı ilk 2 yıl sıfır ise %17,5 indirim yapılmaktadır. Police 2. Yıl yenilenirken ilk yıl hasar prim oranı %300'den b6y6k ise %35s6rprim uygulanmaktadır.

Çizelge 7.15. Hayvan Hayat Sigortası Police Yenilemelerinde Hasar-Prim Dengesine G6re Prim Ayarlaması

K6m6lâtif Hasar Prim Oranı (%)	Primlerde Yapılacak Artış veya İndirim Oranı		
	2. Police Yılı	3. Police Yılı	4. Police Yılı
0	-15	-17,5	-20
1-25	-10	-12,5	-15
26-50	-5	-7,5	-10
51-65	-2,5	-5	-7,5
66-80	0	0	0
81-110	5	15	45
111-130	10	30	90
131-150	15	45	135
151 - 200	20	60	180
201 - 300	30	90	Sigortalalmaz
> 300	35	105	Sigortalalmaz

İndirimler ve Ek Prim Uygulaması

TEDGEM ve benzeri kuruluşlar tarafından ihale usul6 dağıtımı yapılarak m6teahhitlerce sigorta ettirilen hayvanlar hariç olmak 6zere,

- ✓ Kooperatif toplam sigortalananabilir hayvan sayısı 300 ve 6zerinde ise tarife 6zerinden % 10 indirim uygulanır.
- ✓ Hastalıklardan arış işletme belgesine sahip işletmeler için işletme bazında mevcut tarife 6zerinden % 10 indirim uygulanır.
- ✓ İlk defa sigorta ettirilenler için tarife primleri 6zerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.

- ✓ Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır (%10 peşin ödeme indirimi).
- ✓ Söz konusu grup poliçelerinde ve arılık belgesi sahibi işletme poliçelerinde yenileme işlemi (tecdit) yapıldığı takdirde;
- ✓ Gruba ait hasar prim dengesinin % 50'nin altında kalması halinde uygulanan grup indirimi oranı aynen devam eder.
- ✓ Hasar prim dengesinin % 51 - 70 olması halinde indirim oranı % 50 oranında azaltılır.
- ✓ Hasar prim dengesinin % 70' in üzerinde olması halinde grup indirim hakkı düşer.

Organik Hayvancılık yapılan işletmelerde prim fiyatına % 75 ilave yapılır.

7.10.2.4. Devlet Destekli Kümes Hayvanları Hayat Sigortası

Koşul : Ön soy kütüğü ve soy kütüğü ve Hayvan Kayıt Sistemi'ne (Türkvat) kayıtlı olmak işletme numarası almak, Tarsim tarafından ön ekspertiz yapıp sigortalanabilirliğinin onayı.

Sigorta Kapsamı:Kapalı sistemde üretimi yapılan, bio-güvenlik ve hijyen kuralları sağlanmış kümes hayvanları

Verilen Teminatlar :

- a) 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununa göre ihbarı mecburi bulaşıcı hastalıklar hariç olmak üzere, her türlü kanatlı hayvan hastalıkları,
- b) Her türlü kazalardan ve zehirlenmeleri,
- c) Her türlü doğal afetler,
- d) Yangın veya infilak sebebiyle meydana gelen ölümler, itlaf ve zorunlu kestirmeler

Prim Ödemesi: Poliçede yazılı primin %50'si Devlet tarafından karşılanacaktır. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %25'i peşin alınır; kalan prim tutarı en fazla 5 taksit ile tahsil edilir. Broiler sigortalarında primin tamamı peşin tahsil edilir.

İdari Msraf: Düzenlenen her bir poliçe için 5 TL

Hasar İhbarı: 24 Saat içinde TARSİM veya acenteye ihbar yapılır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler (veteriner hekim)tarafından yapılır

Tazminat Ödemesi: Tazminat miktarları en geç 30 gün içinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka kanalıyla ödenir.

Sigortalatılmak istenen tavuk çiftliği Tarım İl/ İlçe müdürlüğünde ÇKS'de kayıt ettirilmeli, kayıtlı ise kümes ve hayvan sayıları güncellenmelidir.

Teminat Dışında Kalan Haller:

Aşağıdaki haller dolayısıyla meydana gelen zararlar sigorta teminatının dışındadır:

- a) 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununa göre ihbarı mecburi tüm bulaşıcı hastalıklar.
- b) Kanibalizm, tüy ve yumurta yeme, gagalama veya benzeri kötü alışkanlıklar.
- c) Hayvanların kongenital sakatlıkları ve normal gelişmemeleri.
- d) Sigortanın başladığı tarihten önce mevcut hastalıklar, beslenme bozukluğu ve yetersizlikleri.
- e) Poliçe başlangıç tarihinden itibaren, viral hastalıklarda 5 gün, mikrobiyel ve paraziter hastalıklarda 8 günlük bekleme süresi içinde meydana gelen hastalıklar, nedeniyle sigortalı hayvanların ölmesi, itlafı ve mecburi kesimi.
- f) Sigortalının veya fiilinden sorumlu olduğu kişilerin kasıtlı veya ağır kusurlardan meydana gelen ölüm, itlaf ve mecburi kesimler.
- g) Hırsızlık, kaybolma ve yer değiştirme halleri.
- h) Teknik şartlarda belirtilen aşı programındaki aşuların yaptırılmaması, karantina tedbirlerine uyulmaması ve gerekli tedbirlerin alınmaması sonucunda meydana gelebilecek hastalıklar sonucu ölüm, itlaf ve mecburi kesimler.
- i) Sigortalı hayvanlarda bulaşıcı hastalık çıktığı zaman, eksperlerce onaylanmadığı takdirde, sirayete maruz hayvanların durumu ile ilgili hayvan sahibi tarafından alınacak kararlar sonucu, meydana gelen ölüm, itlaf veya mecburi kesimler.
- j) Grev, lokavt, kargaşalık ve halk hareketleri ve kötü niyetli hareketler ve bunların gerektirdiği askeri ve inzibati hareketlerin sebep olduğu tüm hasarlar.
- k) Biyolojik ve/veya kimyasal kirlenme, bulaşma veya zehirlenmeler nedeniyle oluşacak zararlar dahil olmak üzere, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve bu eylemlerden doğan sabotaj ile bunları önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucunda meydana gelen zararlar.
- l) Savaş, her türlü savaş olayları, istila, yabancı düşman hareketleri, savaş ilan edilmiş olsun olmasın çarpışma, iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma ve bunların gerektirdiği inzibati ve askeri hareketler nedeniyle meydana gelen bütün zararlar.
- m) Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu, nükleer artıklardan veya bunlara atfedilen sebeplerden kaynaklanan radyasyon veya radyoaktivite bulaşmalarının ya da bunların gerektirdiği askeri ve inzibati tedbirlerin sebep olduğu hasar ve kayıplar. (Bu bentte geçen yanma deyimi, kendi kendini idame ettiren herhangi bir nükleer ayrışım olayını da kapsar.)

- n) Kamu otoritesi tarafından alınan kararlar sonucunda, sigortalı hayvan üzerinde yapılacak tasarruflardan, meydana gelen ölüm, itlaf ve mecburi kesimler.
- o) Teminat kapsamındaki riskin gerçekleşmesine bağlı olarak ortaya çıkan dolaylı zararlar.
- p) Çiftlik ekipmanları ile ilgili (Jeneratör, fan, otomatik yemlik vb.) arızalardan direkt veya endirekt kaynaklanan kanatlı hayvan hasarları.

Sigorta Edilecek Hayvanlar ve Yaşları

Sigortaya kabul edilebilecek hayvanların yaşları aşağıdaki gibidir:

- a)1 günlükten 45 günlüğe kadar broiler civciv ve tavukları.
- b)1 günlükten 16 haftalığa kadar yumurta tavuğu civcivleri.
- c)17 haftalıktan 18 aylığa kadar yumurta tavukları.
- d)1 günlükten 26 haftalığa kadar damızlık ve ana damızlık civcivler.
- e)27 haftalıktan 20 aylığa kadar damızlık ve ana damızlık tavuklar.
- f)1 haftalıktan 57 haftalığa kadar damızlık hindiler.
- g)1 günlükten 16 haftalığa kadar dişi besi hindileri.
- h)1 günlükten 20 haftalığa kadar erkek besi hindileri.
- i)3 aylıktan 15 yaşa kadar deve kuşları.

Bio-güvenlik

Sigorta edilecek kümes hayvanları ve işletmelerde aşağıda belirtilen bio-güvenlik şartlarının yerine getirilmesi gereklidir:

1. Kümes hayvanlarının bulunduğu riziko adresindeki üretim faaliyeti gösterilen kümes, depo, silo ve benzeri yerlerin hayvan yetiştiriciliğine uygun fiziki şartları taşıması.
2. Çiftliğe sadece, ziyaret amaçları ve giriş çıkış kayıtları tutulan ve ziyareti gerekli olan kişilerin girmesine izin verilmesi.
3. Hayvanların sağlığını etkileyecek bir durum olduğunda ziyaretçi giriş çıkışının önlenmesi.
4. Çiftliğin etrafının tamamen kapatılmış ve çitle çevrilmiş olması.
5. Çiftlikte 7 gün 24 saat görevli bulunması.
6. Binaların girişinde ayak batırmak için çözelti veya ayak temizleme ekipmanları olması
7. Kullanılan dezenfektanların periyodik olarak yenilenmesi ve kaydedilmesi.
8. Hayvanlarla ilgilendikten sonra çiftlik giriş çıkışlarında el yıkamaya yönlendirilmesi.
9. Çiftlikte özel personel giysisi olması.
10. Sürü değişimlerinde personel giysileri yıkanması veya değiştirilmesi.

11. Çiftlik girişlerinde araçların tekerleklerinin yıkanması ve dezenfekte edilmesi.
12. Çiftlik ve binalara girebilecek diğer hayvanlar için gerekli önlemlerin alınması.
13. Kemirgen, sinek ve parazitlerle gerekli mücadele yöntemlerinin uygulanması.

Fiyatlandırma

Kümeslerde bulunan hayvan sayısı ve her bir hayvanın fiyatının çarpımı sigorta bedelini vermektedir. Sigorta edilen hayvan türleri ve fiyatları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Örnek; 50.000 yumurta tavuğu 3 TL'den sigorta ettirmek istenmektedir. Sigorta bedeli : $50.000 \times 3 = 150.000$ TL'dir.

Prim: Sigorta bedeli x prim

Prim: $150.000 \times 3,5\%$

Prim: 5.250 TL olacaktır.

Çizelge 7.16. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Prim Tablosu (2010)

Kategori (Yetiştirme Amacı)	Prim (%)
Broiler	1,3
Yumurta Tavuğu Cıvıvi	2,75
Yumurta Tavuğu	3,5
Damızlık ve Ana Damızlık Cıvıv	2,25
Damızlık ve Ana Damızlık Tavuk	3,25
Hindi	3,5
Devekuşu	7,5

Muafiyet ve Müşterek Sigorta

Devekuşu'nda %5, diğer türlerde %3 muafiyet uygulanmaktadır. Sigorta sözleşmesi kapsamında meydana gelecek hasarların % 20'si sigorta ettirenin sorumluluğundadır.

Çizelge 7.17. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Muafiyet Tablosu (2010)

Kategori (Yetiştirme Amacı)	Muafiyet Oranı (%)	Hasar Olayı Süresi	
		Hastalık	Diğer (Kaza, doğal afet v.b.)
Broiler	3	1 hafta	48 saat
Yumurta Tavuğu Cıvcivi	3	2 hafta	48 saat
Yumurta Tavuğu	3	1 ay	48 saat
Damızlık ve Ana Damızlık Cıvciv	3	2 hafta	48 saat
Damızlık ve Ana Damızlık Tavuk	3	1 ay	48 saat
Besi Hindisi (Dişi)	3	2 hafta	48 saat
Besi Hindisi (Erkek)	3	2 hafta	48 saat
Damızlık Hindi	3	2 hafta	48 saat
Devekuşu	5	3 hafta	72 saat

Tazminat Hesabı:

Broiler sistemde üretim yapan bir tavuk çiftliğinde 3 TL bedelli hayvanlardan 20.000 tanesi ölmüştür. Aşağıdaki gibi muafiyet (%3) ve müşterek sigorta (%20) uygulaması ile 15.600TL hasar ödemesi yapılacaktır.

Kümes Hayvanları Hayat Sigortası poliçesinde hasar gören hayvanların hasar olduğundaki yaşları tazminat ödemesinde etkilidir. Örnek olarak hasar olduğunda 3 haftalık ise sigorta bedelinin %40 oranı üzerinden hasar ödemesi gerçekleştirilecektir. Hayvan yaşlarına göre hasar olduğunda ödemeye esas alınacak sigorta bedeli oranları genel şartlarda belirtilmiştir. Ayrıca, hasar ekspertizi esnasında çiftlik kayıtları esas alınmaktadır.

Çizelge 7.18. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Hasar (örnek)

	BROILER
SİGORTALI HAYVAN SAYISI	50.000
BİR HAYVANIN SİGORTA BEDELİ	3 TL
TOPLAM SİGORTA BEDELİ	150.000 TL
ÖDENECEK PRİM TUTARI	1.950 TL (Sigorta Bed.* %1,30)
HASARLI HAYVAN SAYISI	20.000
HASAR ANINDAKİ BROILERİN YAŞI	3 HAFTALIK
(3 Haftalık broiler tavuğu genel şartlara göre ulaşacağı maksimum değer %40'dır.)	
HASARLI HAYVAN TOPLAM BEDELİ	24.000 TL (1,20*20.000)
MUAFİYET ORANI	Sigorta Bedelinin %3'ü
MUAFİYET TUTARI	4.500 TL (150.000,00*%3)
HASAR ŞEKLİ	Ölüm
MÜŞTEREK SİGORTA ORANI	20%
MÜŞTEREK SİGORTA TUTARI	3.900 TL [(24.000 - 4.500) * %20]
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı) * %20	
ÖDENECEK TAZMİNAT TUTARI	15.600 TL (24.000 - 4.500 - 3.900)
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı)*%80	

.İndirimler

- ✓ İlk defa sigorta ettirilenler için tarife primleri üzerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.
- ✓ Hasarsız geçen bir dönemi takip eden yılda tarife primleri üzerinden % 10 nispetinde yenileme indirimi uygulanır.
- ✓ Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır (%10 peşin ödeme indirimi).

7.10.2.5. Devlet Destekli Su Ürünleri Sigortası

Koşul : Çiftçi Kayıt Sistemine entegre edilmiş, Su Ürünleri Kayıt Sistemine (SKS) kayıtlı olan, deniz ve iç su tesislerinde yetiştirilen su ürünleri Tarsim tarafından risk inceleme ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

Sigorta Kapsamı : Alabalık, levrek, çipura, orkinos balıkları sigorta edilebilmektedir.

Yumurta ve larva dönemindeki su ürünleri stokları teminat kapsamı dışında olup; teminat, Alabalıklar, Çipura ve Levrek balıkları için 5 gr büyüklüğe ulaştıktan sonra başlar.

Teminat Bakanlık tarafından verilen kapasite ile sınırlıdır.

Teminatlar :

- a) 14 Günlük bekleme süresinden sonra çıkan her türlü hastalık
- b) Yetiştiricinin kontrolü dışındaki kirlenme ve zehirlenmeler,
- c) Her türlü doğal afetler,
- d) Kazalar,
- e) Predatörler,
- f) Alg patlaması sebebiyle meydana gelen ölümler

Prim Ödemesi: Poliçede yazılı primin %50'si Devlet tarafından karşılanacaktır. Sigortalı tarafından ödenecek olan primin %25'İ peşin alınır; kalan prim tutarı en fazla 5 taksit ile tahsil edilir. Broiler sigortalarında primin tamamı peşin tahsil edilir.

İdari Msraf: Düzenlenen her bir poliçe için 5 TL

Hasar İhbarı: 24 Saat içinde TARSİM veya acenteye ihbar yapılır.

Hasar Organizasyonu: Hasar ekspertizi TARSİM tarafından görevlendirilen eksperler (veteriner hekim) tarafından yapılır

Tazminat Ödemesi: Tazminat miktarları en geç 30 gün içinde yine TARSİM tarafından sigortalıya banka kanalıyla ödenir.

Sigortalatılmak istenen balık çiftliği, İlçe Müdürlüğünde ÇKS'de (Su Ürünleri Kayıt Sistemi) kayıt ettirilmeli, kayıtlı ise güncellenmelidir.

Teminat Kapsamındaki Stok Gelişimi Dönemi

Yumurta ve larva dönemindeki su ürünleri stokları teminat kapsamı dışında olup; teminat, Alabalıklar, Çipura, Levrek Sinarit, Kırmızı bantlı mercan, Sargoz, Sivriburun karagöz, Minakop, Antenli mercan, Mandagöz mercan, Litrini mercan ve Trança balıkları için 5 gr büyüklüğe ulaştıktan sonra başlar. Bunların dışındaki türlerde teminatın başlama evresi Havuz Kurulu tarafından belirlenir. Teminat Bakanlık tarafından verilen kapasite ile sınırlıdır.

Su Ürünleri Yetiştiricilik Planı

Sigorta ettiren/Sigortalı, başvuru sırasında Su Ürünleri Yetiştiricilik Planını (EK9) sigorta şirketine eksiksiz olarak doldurarak bildirir. Tarsim ekspertizi yetiştiricilik planı değerlerine göre yapmaktadır.

Prim ve Tazminatın Hesabında Esas Alınacak Birim Sigorta Bedeli

Prim ve tazminata esas birim sigorta bedeli, satış büyüklüğüne ulaşmış ürünün poliçede yazılı olan birim fiyatı ile poliçe ekinde belirtilen değerlendirme tablosundaki birim ağırlıklara karşılık gelen oranın çarpılması suretiyle bulunur.

Prim Hesabı:

- a) Depo-geçici-prim, yetiştirme planında beyan edilen aylık ortalama sigorta bedeli ile prim fiyatının çarpılmasıyla hesaplanır.
- b) Kesin prim tutarı, yetiştirme süresi gerçekleşen aylık ürün stoku listeleri üzerinden hesaplanacak ortalama sigorta bedeline sigorta prim fiyatının uygulanması ile bulunur. Poliçe bitiminde sigortacı veya sigortalı için lehte veya aleyhte oluşacak prim farkı tahsil veya iade edilir. Son aya ait stok beyanı nedeniyle iade edilecek prim tutarının depo-geçici prim tutarının %10'unu aşması durumunda; son ay stok bilgilerinin doğruluğu sigortalı tarafından belgelenmediği takdirde, depo-geçici prim tutarının %10'unu aşan kısmı iade edilmez. Aylık ürün stok listeleri gönderilmemiş ve poliçe iptal edilmemiş ise, sigortacı, prim hesabını yetiştirme planında beyan edilen en yüksek sigorta bedeli üzerinden yapar.
- c) Yukarıda belirtilen şekilde bulunacak prim bedeline her bir poliçe için ayrıca 3 TL idare harcı ilave edilir ve bu tutar hiçbir şart ve nedenle iade edilmez.

Prim Fiyatı, Muafiyet ve Müşterek Sigorta Oranları

Su Ürünleri Sigortasında toplam sigorta bedeli veya kafes başı muafiyet olmak üzere iki farklı muafiyet (2 ayrı tarife) kullanılmaktadır. Kullanılacak olan tarifeyi (muafiyet oranını) sigorta ettiren tercih etmektedir. Ekspertiz neticesinde balık çiftliği 4 ayrı risk grubuna göre değerlendirilir.

Çizelge 7.19. Ürünleri Sigortası Toplam Sigorta Bedeli Üzerinden Muafiyet Uygulanan Poliçeler (Tarife 1)

TÜR	Risk Kategorisi ve Prim Fiyatı (%)				Muafiyet (%) (Toplam Sigorta Bedeli Üzerinden)	Müşterek Sigorta (%) (Sigortalı Üzerindeki Pay)
	1	2	3	4		
Deniz, Göl Çiftlikleri (Çipura, Levrek, Alabalık- Kafeste üretim)	3	4,5	5,5	Sigortalanmaz	10	20
Kara Çiftlikleri (Alabalık- Havuzda üretim)	4	5,5	6,5	Sigortalanmaz	10	20
Orkinos	3,5	4	5	Sigortalanmaz	25	0
Deniz Çiftlikleri Sinarit, Sargoz, Kırmızı bantlı mercan, Sargoz, Sivriburun karagöz, Minakop, Antenli mercan, Mandagöz mercan, Litrini mercan, Traňa	3,5	5	6	Sigortalanmaz	10	20

*Muafiyetler tanımlanan her bir hasar olayı süresi için ayrı ayrı uygulanır.

Çizelge 7.20. Su Ürünleri Sigortası Kafes Bazında Muafiyet Uygulanan Poliçeler (Tarife 2)

Türü	Risk Kategorisi ve Prim Fiyatı (%)				Muafiyet (%) (Her bir Kafesin Sigorta Bedeli Üzerinden)
	1	2	3	4	
Deniz, Göl Çiftlikleri (Çipura, Levrek, Alabalık- Kafeste üretim)	3,5	5	6	Sigortalanmaz	20
Orkinos	4	4,5	5,5	Sigortalanmaz	30
Deniz Çiftlikleri (Sinarit, Sargoz, Kırmızı bantlı mercan, Sargoz, Sivriburun karagöz, Minakop, Antenli mercan, Mandagöz mercan, Litrini mercan, Traňa)	4.0	5,5	6,5	Sigortalanmaz	20

Karada Kafeste Levrek yetiştiriciliği yapan bir balık çiftliğinde 140.000TL'lik bir balık hasar görmüş olsun. Tarife 1 üzerinden sigortalanmış ise %10 muafiyet, %20 müşterek sigorta uygulanarak 97.600 TL tazminat ödenecektir.

Çizelge 7.21. Su Ürünleri Sigortası Hasar (Tarife1)

SU ÜRÜNÜ	LEVREK
HASAR NEDENİ	FIRTINA
TOPLAM SİGORTA BEDELİ	200.000 TL
HASARLI HAYVAN SAYISI	20.000
HASAR TARİHİNDE ESAS ALINACAK STOK BİLDİRİMİNDEKİ SİGORTA BEDELİ	180.000 TL
HASARLI SU ÜRÜNLERİNİN TOPLAM BEDELİ	140.000 TL
MUAFİYET ORANI	Sigorta Bedelinin %10'u
	18.000 TL
MUAFİYET TUTARI	(180.000 *%10)
HASAR ŞEKLİ	Ölüm
MÜŞTEREK SİGORTA ORANI	20%
MÜŞTEREK SİGORTA TUTARI	24.400 TL
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı) * %20	[(140.000 - 18.000) * %20]
ÖDENECEK TAZMİNAT TUTARI	97.600 TL
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı – Müşterek Sigorta)	(140.000 - 18.000 - 24.400)

Aynı, çiftlikte aynı hasar olması durumunda 2. Tarife seçilmiş ise (kafes başı) muafiyet sıfırdır. %20 müşterek sigorta uygulanacaktır.

Çizelge 7.22. Su Ürünleri Sigortası Hasar (Tarife2)

SU ÜRÜNÜ	LEVREK
HASAR NEDENİ	FIRTINA
TOPLAM SİGORTA BEDELİ	200.000 TL
HASARLI HAYVAN SAYISI	20.000
HASAR TARİHİNDE ESAS ALINACAK STOK BİLDİRİMİNDEKİ SİGORTA BEDELİ	180.000 TL
HASARLI SU ÜRÜNLERİNİN TOPLAM BEDELİ	140.000 TL
MUAFİYET ORANI	Sigorta Bedelinin %10'u
MUAFİYET TUTARI	18.000 TL (180.000 *%10)
HASAR ŞEKLİ	Ölüm
MÜŞTEREK SİGORTA ORANI	0,0%
MÜŞTEREK SİGORTA TUTARI	0 TL
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı) * %20	[(140.000 -0) * %20]
ÖDENECEK TAZMİNAT TUTARI	112.000 TL
(Hasar Tutarı – Muafiyet Tutarı – Müşterek Sigorta)	(140.000 - 0- 28.000)

HASAR OLAYI SÜRELERİ

Teminat kapsamındaki hastalıklar için 45 gün diğer riskler için 3 gün her bir hasar olayının süresi olarak değerlendirilmektedir.

İndirimler

- ✓ İlk defa sigorta ettirilenler için tarife primleri üzerinden % 5 nispetinde başlangıç indirimi uygulanır.
- ✓ Hasarsız geçen bir dönemi takip eden yılda tarife primleri üzerinden % 10 nispetinde yenileme indirimi uygulanır.
- ✓ Prim tutarının tamamının peşin ödenmesi durumunda uygulanacak prim indirimi Havuz Yönetim Kurulunca kararlaştırılır (%10 peşin ödeme indirimi).

7.10.2.6 Devlet Destekli Tarım Sigortalarında Uygulanan Müşterek Sigorta ve Muafiyetler Sigortacının üstlendiği riskleri belirli bir oranda kısıtlayarak sigorta priminin ucuzlatılmasını hedefleyen uygulamalardır. Sigortalının hasarını eksik alması sonucunu doğurduğu için başlangıçta aleyhte bir uygulama olarak gibi algılanabilmesine karşın aslında bu

uygulamalar sigortalının muhtemel riskler karşılığında ödeyeceği primi çok ciddi bir oranda düşürdüğü için sigortalının lehine uygulamalardır.

Müşterek Sigorta: Teminat kapsamındaki risklerin gerçekleşmesi sonucunda meydana gelen bir hasarın belli bir bölümünü veya belli bir yüzdesini sigortacının üzerinde tutmasıdır.

Muafiyet: Poliçede yazılı önceden belirlenmiş bir miktara kadar olan hasarların sigortacı tarafından ödenmemesi ve/veya belirlenmiş o miktardan daha yüksek hasarların o miktar tenzil edildikten sonra ödenmesi şekline muafiyet uygulaması denir.

Devlet Destekli Tarım Sigortaları Genel Şartları, Teknik Şartlar, Tarife ve her yıl bakanlar Kurulu kararı ile değişmekle birlikte güncel hali www.tarsim.org.tr adresinde mevzuatlar menüsünde yer almaktadır.

7.10.2.7. Devlet Destekli Tarım Sigortaları Üretim Rakamları

İstemde 2007, 2008, 2009,2010 Yıllarında elde edilen rakamlar özet olarak aşağıdaki gibidir;

2010 Yılında TARSİM’de 371.116 adet poliçe tanzim edilmiş, teminat altına alınan ürünlerin toplam sigorta bedeli 3.987.866.529,00 TL , sigorta neticesinde prim üretimi 185.433.744,00 TL, toplam ödenen hasar ise 121.399.481,00 TL olmuştur.

Çizelge 7.23. Temel Veriler

	(TL)			
	2007	2008	2009	2010
Poliçe Sayısı	218.938	260.944	306.770	350.281
Toplam Sigorta Bedeli	1.478.414.653	2.224.971.605	2.900.559.616	3.987.866.529
Toplam Prim Üretimi	64.103.578	98.443.549	120.348.681	185.433.744
** Toplam Ödenen Hasar	43.905.528	44.100.874	95.231.940	121.399.481

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2007 yılından 2010 yılına değin poliçe sayısı %69,5 artarak 371.116 adete ulaşmıştır. Bitkisel ürünler branşında üretilen poliçe sayısı sistemde üretilen poliçe sayısının %94,39’unu oluşturmaktadır.

Çizelge 7.24. Poliçe Sayısı

Branş Adı	(Adet)				2010 Pay (%)
	2007	2008	2009	2010	
Bitkisel Üretim	207.328	250.225	285.243	350.281	94,39
Sera	1.456	2.489	3.622	3.456	0,93
Hayvan Hayat	10.113	8.099	17.806	17.200	4,63
Su Ürünleri	6	13	13	20	0,01
Kümes Hayvanları	35	118	86	159	0,04
Toplam	218.938	260.944	306.770	371.116	100,00

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 yılında tanzim edilen poliçelerde toplam 3.987.866.529,00TL teminat verilmiş olup; bitkisel ürünler %62,75, sera %10,38, hayvan hayat %24,06, su ürünleri %1,68, kümes hayvanları %1,12 pay almıştır.

Çizelge 7.25. Sigorta Bedelinin Branşlara Göre Dağılımı

Branş Adı	(TL)				2010 Pay (%)
	2007	2008	2009	2010	
Bitkisel Üretim	1.094.986.778	1.573.804.574	2.000.811.283	2.502.511.446	62,75
Sera	184.314.485	315.508.650	421.836.052	414.072.957	10,38
Hayvan Hayat	168.442.569	264.314.417	410.542.266	959.597.418	24,06
Su Ürünleri	18.471.999	46.341.370	46.738.519	67.094.745	1,68
Kümes Hayvanları	12.198.822	25.002.594	20.631.496	44.589.963	1,12
Toplam	1.478.414.653	2.224.971.605	2.900.559.616	3.987.866.529	100,00

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılı prim üretimi 185.433.744,00 TL'dir. Prim üretiminin %51,28'ini bitkisel ürünler, %3,11'ini sera, %43,55'ini hayvan hayat, %1,36'sını su ürünleri, %0,69'unu kümes hayvanları branşlarından elde edilen primler oluşturmaktadır.

Çizelge 7.26. Prim Üretimine Branşlara Göre Dağılımı

Branş Adı	(TL)				2010 Pay (%)
	2007	2008	2009	2010	
Bitkisel Üretim	46.775.113	72.668.851	81.076.489	95.090.574	51,28
Sera	1.990.538	3.758.149	4.472.491	5.775.840	3,11
Hayvan Hayat	14.197.460	20.089.686	32.838.346	80.763.074	43,55
Su Ürünleri	798.243	1.166.332	1.448.539	2.520.767	1,36
Kümes Hayvanları	342.224	760.531	512.816	1.283.489	0,69
Toplam	64.103.578	98.443.549	120.348.681	185.433.744	100,00

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında çiftçiye ödenen hasar tutarı 121.399.481,00 TL'dir. Ödenen hasarın %74,80'i bitkisel ürün, %1,45'i sera, %23,28'i hayvan hayat, %0,46'sı su ürünleri, %0,01'i kümes hayvanları branşında tanzim edilen poliçelerden tanzim edilmiştir.

Çizelge 7.27. Ödenen Hasarın Branşlara Göre Dağılımı

Branş Adı	(Adet)				2010 Pay (%)
	2007	2008	2009	2010	
Bitkisel Üretim	41.051.817	28.567.061	70.463.109	90.812.875	74,80
Sera	509.947	1.114.018	841.819	1.757.858	1,45
Hayvan Hayat	2.343.159	14.386.644	23.902.835	28.256.701	23,28
Su Ürünleri	525	0	4.917	554.417	0,46
Kümes Hayvanları	80	33151	19.260	17.630	0,01
Toplam	43.905.528	44.100.874	95.231.940	121.399.481	100,00

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında il bazında en çok poliçe üretilen 3 il %14,6 Tekirdağ, %8,5 Edirne, %4,8 Konya'dır, Sigorta bedelinde ilk üç il %10,0 Tekirdağ, %8,8 Edirne, %6,8 Konya'dır. Prim üretiminde ilk üç il, %10,3 Manisa, %9,8 Bursa, %6,9 Edirne'dir,

Tekirdağ poliçe sayısında ilk sırada yer almasına rağmen prim üretiminde 5. Sırada yer almaktadır. Parsellerin küçük olması, sigorta edilen ürünün buğday, kanola, arpa ve ayçiçeği ağırlıklı olması nedeni ile sigorta bedeli düşük olmakta ve risk primi meyvelere göre düşük olan bu oranların prim tutarı da düşük olmaktadır. Tersine durum Manisa ili için geçerlidir. Manisa ili poliçe sayısında 12. Sırada olmasına rağmen prim üretiminde 1. Sırada

yer almaktadır. Sigortalı ürünün üzüm olması, parsellerin sigorta bedellerinin ve risk primlerinin yüksek olması primin de yüksek olmasına neden olmaktadır.

Çizelge 7.28 İl Branş Bazında Üretim Değerleri (2010)

İL	BRANŞ	POLİÇE SAYISI	TOPLAM PRİM (TL)	TOPLAM SİGORTA BEDELİ (TL)	HAYVAN SAYISI	ALAN	ÖDENEN TAZMİNAT
ANTALYA	BİTKİSEL ÜRÜNLER	2.157	2.523.076,62	44.697.800,56	0	25.768,45	4.265.477
	HAYVAN HAYAT	128	590.831,80	6.639.096,00	1.248	0	81.302
	SERA	2.211	4.078.554,57	284.118.827,98	0	5.093,31	1.608.746
	SU ÜRÜNLERİ	1	189.435,66	7.795.706,00	0	60	0
BALIKESİR	BİTKİSEL ÜRÜNLER	15.937	2.942.756,10	119.243.280,60	0	186.417,08	653.324
	HAYVAN HAYAT	736	4.108.230,10	48.622.146,00	9.701	0	1.259.490
	KÜMES	51	513.023,49	18.269.842,50	0	0	0
	SERA	1	243,53	61.454,00	0	1,92	0
BURSA	BİTKİSEL ÜRÜNLER	10.442	9.344.276,43	154.596.469,89	0	81.784,10	4.492.891
	HAYVAN HAYAT	559	5.088.480,27	56.518.100,00	11.302	0	1.580.057
	KÜMES	4	21.404,65	1.028.160,00	0	0	0
	SERA	13	42.096,68	4.371.209,88	0	41	4.257
DENİZLİ	BİTKİSEL ÜRÜNLER	5.845	2.515.374,16	54.633.769,10	0	57.416,26	2.982.834
	HAYVAN HAYAT	1.187	4.213.694,49	52.873.585,00	11.832	0	2.008.395
	SERA	6	156.103,08	11.574.688,00	0	89,61	2.783
DIYARBAKIR	BİTKİSEL ÜRÜNLER	9.610	3.523.969,03	87.046.154,27	0	404.921,77	1.935.470
	HAYVAN HAYAT	362	594.181,24	5.304.809,00	1.158	0	726.160
KONYA	BİTKİSEL ÜRÜNLER	16.666	4.065.191,52	168.924.622,21	0	747.110,64	5.071.692
	HAYVAN HAYAT	528	3.666.876,01	47.441.724,00	9.296	0	1.319.328
	KÜMES	2	22.806,84	805.920,00	0	0	0
MALATYA	BİTKİSEL ÜRÜNLER	3.971	2.349.741,53	20.552.974,87	0	58.913,52	1.332.824
	HAYVAN HAYAT	73	384.750,81	4.407.370,00	858	0	109.343
MANİSA	BİTKİSEL ÜRÜNLER	9.524	9.769.585,97	141.544.769,56	0	109.707,57	21.893.911
	HAYVAN HAYAT	800	2.803.649,21	34.245.830,00	6.729	0	831.342
	KÜMES	2	750,88	60.800,00	0	0	0
	SERA	16	173.210,06	17.212.200,00	0	8.812,70	0
MERSİN	BİTKİSEL ÜRÜNLER	3.278	3.614.933,70	53.432.291,10	0	38.509,85	3.275.778
	HAYVAN HAYAT	306	1.082.795,88	12.102.450,00	2.424	0	227.564
	KÜMES	22	73.744,35	2.399.670,00	0	0	0
	SERA	1.063	918.497,62	66.789.456,15	0	1.674,95	23.920
TEKİRDAĞ	BİTKİSEL ÜRÜNLER	51.152	5.331.440,46	251.186.371,05	0	897.926,56	556.989
	HAYVAN HAYAT	504	4.383.327,84	54.898.120,00	10.571	0	1.361.106
DİĞER İLLER	BİTKİSEL ÜRÜNLER	216993	49.110.228,58	1.325.307.629,00	0	3938376,15	39.845.768
	HAYVAN HAYAT	12017	53.846.256,63	636.544.188,00	123322	0	15.663.771
	KÜMES	78	651.758,66	22.025.570,87	0	0	14.400
	SERA	146	407.134,18	29.945.120,86	0	416,74	94.589
	SU ÜRÜNLERİ	19	2.331.330,96	59.299.038,63	0	194072	552.332
GENEL TOPLAM		366.410	185.433.743,59	3.906.521.214,60	188.441	6.757.114,12	113.775.832

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında 93 tür ürün için 345.676 poliçe tanzim edilmiştir. Diğer bir deyişle 345.676 adet parselde yetişen ürün teminat altına alınmıştır. Buğday ürünü tanzim edilen poliçe sayısının %47,58'ini, prim tutarının %24,47'sini sigorta bedelinin %36,86'sını, ödenen hasarın %16,98'ini oluşturmaktadır. İlk 10 sırada bulunan ürünler poliçe sayısının %77,7'sini, prim tutarının %74,7'sini sigorta bedelinin %74,6'sını, ödenen hasarın %86,08'ini oluşturmaktadır.

Ürün bazında tablo incelendiğinde özellikle prim üretiminde üst sıralarda yer alan meyvelerde (Elma, prim üretiminde % 4,83 paya sahip iken hasarda %8,45 paya sahiptir. Meyvelerde don teminatının da kapsam içinde olması hasar oranını artırmaktadır.

Çizelge 7.29 Bitkisel Ürünler - Ürün Bazında Üretim Değerleri (2010)

Ürün Adı	Poliçe Sayısı	Poliçe Sayısı Oranı	Toplam Prim (TL)	Prim Oranı	Toplam Sigorta Bedeli (TL)	Sigorta Bedeli Oranı	Hasar Tutarı (TL)	Hasar Oranı
Buğday	164.414	47,58%	23.270.960	24,47%	892.392.218	36,86%	15.417.500,00	16,98%
Üzüm	11.974	3,46%	11.241.146	11,82%	158.785.459	6,56%	23.380.242,00	25,75%
Çeltik	32.309	9,35%	10.652.669	11,20%	329.957.693	13,63%	1.706.181,00	1,88%
Elma	5.922	1,71%	4.590.819	4,83%	71.256.499	2,94%	7.675.599,00	8,45%
Armut	2.679	0,78%	3.640.600	3,83%	65.104.538	2,69%	3.090.918,00	3,40%
Kiraz	4.697	1,36%	3.625.206	3,81%	44.811.391	1,85%	3.903.273,00	4,30%
Fındık	12.280	3,55%	3.579.840	3,76%	53.557.087	2,21%	10.509.577,00	11,57%
Kayısı	5.119	1,48%	3.537.251	3,72%	30.625.350	1,26%	3.927.852,00	4,33%
Portakal	1.654	0,48%	3.449.936	3,63%	52.277.867	2,16%	3.547.075,00	3,91%
Arpa	27.418	7,93%	3.402.887	3,58%	108.082.262	4,46%	5.009.587,00	5,52%
Diğer Ürünler (83 tür)	77.109	22,31%	24.099.260	25,34%	614.315.768	25,37%	12.645.071,00	13,92%
Genel Toplam	345.575	100,00%	95.090.574	100,00%	2.421.166.132	100,00%	90.812.875,00	100,00%

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında ödenen hasarın %57,61'i dolu, %35,63'ü don, %4,38'i fırtına, %1,85'i sel ve su baskını nedeni ile ödenmiştir. Yangın, heyelan, hortum deprem hasarlarının hasar yüzdeleri %1 ve altındadır. Sel ve su baskını teminatı 2010 yılında verilmeye başlanmıştır.

Çizelge 7.30. Bitkisel Ürünler Ödenen Hasarların Hasar Nedenine Göre Dağılımları

Hasar Nedeni	2009 Hasar Tutarı (TL)	2009 Hasardaki Payı	2010 Hasar Tutarı (TL)	2010 Hasardaki Payı	Değişim)
Dolu	28.781.738	40,85%	52.312.860	57,61%	81,76%
Don	35.435.741	50,29%	32.360.520	35,63%	-8,68%
Fırtına	5.270.514	7,48%	3.976.604	4,38%	-24,55%
Sel ve Su Baskını	0	0,00%	1.683.478	1,85%	0,00%
Yangın	863.715	1,23%	384.480	0,42%	-55,49%
Heyelan	83.825	0,12%	55.761	0,06%	-33,48%
Hortum	27.404	0,04%	33.744	0,04%	23,14%
Deprem	172	0,00%	5.425	0,01%	3054,07%
TOPLAM	70.463.109	100,00%	90.812.875	100,00%	28,88%

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

Sera sigortasında risk inceleme kriterlerine uygun sera sayısının az olması nedeni ile sigortalılık oranı düşüktür. Sera sigortalarındaki başlıca problemler; üretim yapılan seranın Kontrollü Örtü Altı Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıt ettirilmemesi, garanti süresi dolmuş plastik ile üretime devam edilmesi, seranın planlı bir şekilde yapılmaması, bağlantı noktalarının standartlara uymaması sayılabilir. 2010 yılında sera sigortaları branşında 3.456 adet poliçe tanzim edilmiş olup 5.776.000,00 TL prim üretimi gerçekleştirilmiştir.

Çizelge 7.31. Sera Sigortası Üretim Değerleri

	2007	2008	2009	2010
Poliçe Sayısı	1.456	2.489	3.622	3.456
Prim Üretimi (1.000 TL)	1.991	3.758	4.472	5.776
Sigorta Bedeli (1.000 TL)	184.314	315.509	421.836	414.073

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

Büyükbaş hayvanlar için 2010 yılında 17.200 adet poliçe tanzim edilmiş olup 80.763.000,00 TL prim üretimi gerçekleştirilmiştir. Sigortalanan işletmelerin yarıya yakın kısmı kredi kullanmaları, Tarım Bakanlığının projeli işleri nedeni ile alınan hayvanlar olduğu için Dain-i mürtehin şerhli poliçelerdir.

Çizelge 7.32. Hayvan Hayat Sigortası Üretim Değerleri

	2007	2008	2009	2010
Police Sayısı	10.113	8.099	17.806	17.200
Prim Üretimi (1.000 TL)	14.197	20.090	32.838	80.763
Sigorta Bedeli (1.000 TL)	168.443	264.314	410.542	959.597

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılı Hayvan hayat sigortası branşında prim üretimine göre sıralamada İzmir %8,00 pay ile ilk sırada, %6,30 pay ile Bursa 2. sırada, 5,40 pay ile Tekirdağ 3. sırada yer almaktadır.

Çizelge 7.33 İl Bazlı. Hayvan Hayat Sigortası Üretim Değerleri

	2009 (TL)	2009	2010 (TL)	2010	Değişim
İzmir	2.724.888	8,30%	6.436.942	7,97%	136,23%
Bursa	2.016.041	6,14%	5.088.480	6,30%	152,40%
Tekirdağ	1.327.375	4,04%	4.383.328	5,43%	230,23%
Denizli	2.820.392	8,59%	4.213.694	5,22%	49,40%
Balıkesir	1.128.341	3,44%	4.108.230	5,09%	264,09%
Konya	1.985.033	6,04%	3.666.876	4,54%	84,73%
Aydın	1.880.874	5,73%	3.637.751	4,50%	93,41%
Kırklareli	1.395.584	4,25%	3.221.294	3,99%	130,82%
Manisa	1.104.621	3,36%	2.803.649	3,47%	153,81%
Isparta	491.429	1,50%	2.616.540	3,24%	432,44%
Burdur	551.562	1,68%	2.473.780	3,06%	348,50%
Sivas	77.915	0,24%	1.978.291	2,45%	2439,04%
Uşak	464.039	1,41%	1.949.154	2,41%	320,04%
Kastamonu	245.350	0,75%	1.626.195	2,01%	562,81%
Ankara	321.018	0,98%	1.560.273	1,93%	386,04%
Diğer İller	14.303.884	43,56%	30.998.597	38,38%	116,71%
Genel Toplam	32.838.346	100,00%	80.763.074	100,00%	145,94%

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında hayvan hayat branşında ödenen hasarların hasar nedenine göre dağılımında mecburi kesim %44,66 ile ilk sırayı almakta olup %33,12 ile ölüm 2. sırada, yavru atma ve yavru ölümü payları ise %22,22'dir.

Çizelge 7.34. Ödenen Hasarların Hasar Nedenine Göre Dağılımları (Hayvan Hayat)

Hasar Nedeni	2009 Hasar Tutarı (TL)	2009 Hasardaki Payı	2010 Hasar Tutarı (TL)	2010 Hasardaki Payı	Değişim)
Ölüm	6.561.080	27,45%	9.358.044	33,12%	42,63%
Yavru Atma	2.237.276	9,36%	3.245.822	11,49%	45,08%
Yavru Ölümü	1.975.199	8,26%	3.032.825	10,73%	53,55%
Mecburi Kesim	13.129.280	54,93%	12.620.010	44,66%	0,00%
TOPLAM	23.902.835	100,00%	28.256.701	100,00%	18,21%

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında kümes hayvanları hayat branşında 159 adet poliçe tanzim edilmiş olup 1.283.000,00 TL prim üretilmiştir.

Çizelge 7.35. Kümes Hayvanları Hayat Sigortası Üretim Değerleri

	2007	2008	2009	2010
Poliçe Sayısı	35	118	86	159
Prim Üretimi (1.000 TL)	342	761	513	1.283
Sigorta Bedeli (1.000 TL)	12.199	25.003	20.631	44.590

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında su ürünleri branşında 20 adet poliçe tanzim edilmiş olup 2.521.000,00 TL prim üretilmiştir.

Çizelge 7.36. Su Ürünleri Sigortası Üretim Değerleri

	2007	2008	2009	2010
Poliçe Sayısı	6	13	13	20
Prim Üretimi (1.000 TL)	798	1.166	1.449	2.521
Sigorta Bedeli (1.000 TL)	18.472	46.341	46.739	67.095

Kaynak: (2011).Tarsim Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2010, İstanbul.

2010 Yılında tarım branşında üretilen primin %15,69'u Geleneksel Tarım Sigortasından %84,31'i Devlet Destekli Tarım Sigortası branşından elde edilmiştir. Direkt prim üretimi toplam prim üretiminin %91,23'ünü endirekt prim üretimi %8,77'sini oluşturmaktadır.

Çizelge 7.37. Tarım Branşı Direkt – Endirekt Prim Üretimi

ALT BRANŞ	DIREKT	ENDIREKT	TOPLAM	PAY
Dolu Sera	14.759.315	9.746.776	24.506.091	10,39%
Hayvan Hayat	2.976.671	9.420.239	12.396.910	5,26%
Kümes Hayvan Hayat	73.218	20.193	93.411	0,04%
Geleneksel Toplam	17.809.205	19.187.208	36.996.413	15,69%
Devlet Destekli Sera	9.415.067	387.880	9.802.947	4,16%
Devlet Destekli Bitkisel Ürün	91.398.768	6.783.549	98.182.317	41,63%
Devlet Destekli Su ürünleri	2.679.992	187.059	2.867.051	1,22%
Devlet Destekli Hayvan Hayat	80.785.005	5.955.054	86.740.059	36,78%
Devlet Destekli Kümes Hayvan Hayat	1.203.157	44.999	1.248.156	0,53%
Devlet Destekli Toplam	185.481.989	13.358.541	198.840.530	84,31%
Genel Toplam	203.291.194	32.545.749	235.836.943	100,00%

Kaynak: (2010). T.S.R.Ş.B. Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu, <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/2010-yili-istatistikleri-aralik> (erişim tarihi, 10.04.2011).

8. TÜRKİYE'DE ve AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TARIM SİGORTALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

8.1. Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Tarım Destekleri ve Tarım Sigortaları Uygulamaları

Türkiye'de genel ekonomi içerisinde GSMH'da tarımın yeri %8,3'e (2010)kader gerilemesine rağmen Avrupa Topluluğu'nda (AB) bu oran %1,5 civarındadır. Türkiye nüfusunun %24,5'ı barındırmakta, sivil istihdamın %24,7'si tarımda çalışmakta ve ihracat da ki payı %11,0'dir. AB'de tarım kesiminde çalışanların toplam istihdama oranı %4,2'dir.

2006 Tarihinde çıkarılan Tarım Kanunu'nda tarım sigortaları tarımsal destekleme aracı olarak belirtilmiş ve “ üreticilerin üretim materyallerini ve ürünlerini sigorta ettirmelerini teşvik etmek üzere, sigorta prim bedellerinin bir kısmı Devlet tarafından karşılanacaktır. 2006 yılı için bu oran %50 olarak belirtilmiş olup aynı oranda prim desteği devam etmektedir.

Tarım Kanunu ile beraber tarıma verilecek asgari destek miktarı GSMH'nın %1'i olarak belirlenmiştir. Söz konusu sınır bugünkü milli gelir düzeyinde yaklaşık 7,36 milyar USD olmaktadır. Ancak, AB ilerleme raporunda tarım destekleri için gerekli miktarın 11,3 milyar EUR olması gerektiği belirtilmiştir. Belirlenen tarım desteklerinin %25'i ancak tarım desteği olarak verilebilmektedir. Tarım Reformu Uygulama Projesi'ne (ARİP) göre tarım destekleme gruplarında diğer desteklerde yer alan tarım sigortası ödemelerinin bütçe payı %5'tir. Mevcut destekleme tutarı olan 7,36 milyar USD'nin %5'i 368 milyon USD olmakta ve 644 milyon TL'ye karşılık gelmektedir (1 USD: 1,75 TL). Devlet, Tarım Sigortaları Havuzu'nda düzenlenen poliçelerde prim desteği ve hasar fazlasına desteği vermektedir. Devletin 644 milyon TL tarım sigortası ödemesi desteği verebileceği bir sistemde 2010 yılında 92,7 milyon TL prim desteği yapılmıştır.

Çizelge 8.1. TARSİM (Devlet Destekli Tarım Sigortası) Prim Üretimi

PRİM (TL)	YILLAR		
	2007	2008	2009
Prim Üretimi (TL)	64.103.578	98.443.549	120.348.681
Devletin Prim Desteği (TL)	32.051.789	49.221.775	60.174.341

Kaynak: (2010).TARSİM Tarım Sigortaları Havuzu 2009 Faaliyet Raporu

Devletin hasar fazlası desteği yapılan reasürans anlaşmasına göre tüm teminatlar için; yerli sigorta şirketleri için hasar prim oranının (H/P) %150'yi geçmesi durumunda, Tarım Sigortaları Havuzu'nun üzerinde tuttuğu oran için %90'ı geçtiği anda başlamaktadır. Don

teminatı için reasürans şirketleri, sigorta şirketleri ve Tarım Sigortaları Havuzu için H/P oranının %180'i geçmesi durumunda devlet hasar fazlası koruması başlamaktadır. Bu sebeple Tarım Sigortaaları Havuzu'ndan retrosesyon yapan sigorta şirketlerinin büyük hasarlardan kendilerini korumaları için devlet hasar fazlası reasürans koruması oranlarına değin olan kısım için stop loss koruması satın almaları sistemin uzun süre sağlık yürümesi için faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, verilen rakamlardan da görülebileceği gibi tarımsal destekler programlarda yer alan/ yer alması istenilen rakamların çok altında kalmaktadır. Aynı şekilde, tarım sigortası ödemelerinde de daha fazla pay alabilecek olan TARSİM üretimin yetersiz olması nedeni ile belirlenen bütçenin çok altında prim desteği almaktadır. Hasar fazlası desteği istenilen bir destek değildir. H/P oranının TARSİM için %90'ı geçtiği bir yıl anlamına gelmekte ve hasarın yoğun olarak yaşandığının işaretidir.

Türkiye'de tarımın GSMH'daki ve nüfustaki oranı uygulanan politikalarla sürekli düşürülürken, tarım destekleri ve tarım sigortaları destekleri belirlenen rakam ve oranların altında gerçekleşirken üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği'nde (AB) kuruluş felsefesine de uygun olarak tarım ve tarım nüfusu sürekli desteklenmiştir. AB'nin Ortak Tarım Politikaları (OTP) tarım sektörüne 1990'lara kadar bütçesinin %80-90'ını günümüzde ise %40'ını ayırmaktadır. AB 1990'lı yıllardan itibaren üretim sorununu çözmüş ve arz fazlasını ortadan kaldırmaya yönelik olarak destekleme politikalarını uygulamaya koymuştur.

Gündem 2000 reform süreci doğrultusunda AB destekleri verimi artırmaya yönelik değil, üreticinin refah düzeyini yükseltmek, kırsal kalkınma, çevre ve kalite politikalarını öne çıkarma doğrultusunda tedbirler almaktadır. Üretimden bağımsız olarak doğrudan gelir desteği (DGD) uygulanmaktadır. Bu destek işletme başına 8-9 bin USD seviyesindedir. AB, 2008 yılında tarıma yaptığı sübvansiyonlar 45 milyar EUR (ABD aynı dönemde 74 milyar EUR sübvansiyon sağlamıştır). ile toplam bütçenin %40'ını oluşturmaktadır (Anonim 2009a).

AB'de mevcut uygulanan tarım desteklerinin yanında tarım ürünlerinin maruz kalacağı afet zararlarını karşılamak için AB finansal yardımı yanında üreticilere AB'nin ilgili fonlarından da yardım yapılmaktadır.

Avrupa'da ilk tarım sigortası olarak dolu sigortası poliçesi düzenlenmiştir. İlk Dolu Sigortası Birliği Almanya'da 1797 yılında kuruldu ve bunu diğer Avrupa ülkeleri takip etti. Bugün bakıldığında Avrupa tarım sigortaları prim üretiminin %30'unu gerçekleştirmekte olup Amerika kıtasından sonra 2. Sırayı almaktadır (İçer 2008).

AB’de tarım ürünleri için bitkisel ürün sigortası, çiftlik hayvanları hayat sigortası, sera sigortası, su ürünleri sigortası, at sigortaları ve diğer tarım ürünleri için değişik teminatların verilmektedir. Tarım sigortası yapılmayan AB ülkesi bulunmamaktadır. Tek riske karşı da olsa, sadece hayvan hayat sigortası da yapılırsa mutlaka AB ülkelerinde tarım sigortası uygulaması gerçekleşmektedir.

Avrupa’da uygulanan tarım sigortaları, doğal afet fonları ve bütçesel yardımlarla beraber risk yönetim aracı olarak kullanılmaktadır. Ülkelere göre değişmekle birlikte sigorta uygulamasına göre özel sektör, devlet, özel sektör – devlet uygulamaları görülmektedir.

Özel sektör tüm AB ülkelerinde tarım sigortası poliçesi düzenlemektedir. Özel sektörün bulunduğu ve destek bulunmayan ülkeler; Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Almanya, Macaristan, İrlanda, Hollanda, Polonya, İsveç, İngiltere’dir.

Özel sektörün bulunduğu ve desteklenen ülkeler; Avusturya, Çek Cumhuriyeti, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksembur, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya’dır. Belirtilen ülkelerde ürün ve teminata bağlı olarak destekleme kısmen veya tamamen desteklenmektedir.

Verilen devlet destekleri incelendiğinde Portekiz %68, İtalya %67, G, Kıbrıs, Letonya, Lüksemburg, Romanya, Slovakya %50, Avusturya %46, Slovenya %45, İspanya %41, Çek Cumhuriyeti %30, Fransa %24 destekleme yapmaktadır. Diğer ülkelerde destek bulunmamaktadır (Çizelge 6.2).

Kamunun bulunduğu ve desteklenen ülkeler; G. Kıbrıs, Yunanistan,

AB’de tarım sigortalarının bir diğer ortak özelliği de (Yunanistan’da MPCİ sigortası hariç) çiftçinin sigorta yaptırmadaki serbestliğidir. Zorunlu tutulmamaktadır. Sadece Yunanistan’da birleşik risklere dayalı sigortada zorunluluk bulunmakta, devlet poliçe düzenletmekte ve destek sağlamaktadır.

Estonya, Finlandiya’da sadece hayvan hayat sigortası yapılmaktadır.

AB’de tarım sigortaları uygulamaları, verilen destek ve teminatlar sürekli değişim içerisinde olup gelişmektedir. Verilen destek ve teminatları ihtiyaçlar doğurmaktadır. Çiftlik hayvanlarında görülen salgın hastalıkların artması nedeni ile teminatların genişletilmesi sebebiyle “ölü hayvanların yakılması ve giderleri (sığırlar için)” teminatında sigortalanabilir hayvan sayısı 2001 yılında 155.119 adet iken 2004 yılında 5.404.722 olmuştur. Aynı teminat 2001 yılında diğer hayvanlar için yok iken 2004 yılında 69.900.335 adet sigortalanabilir hayvana çıkmıştır.

AB ülkelerinde değişik ürünlerde mevcut sigorta uygulamalarına alternatif olarak değişik sigorta uygulamaları geliştirmek için projeler sürdürölmektedir. Fransa ve Avusturya'da dolaylı endeks sigortası, Lüksemburg'da hasılat sigortası(sadece hayvanlar için) proje aşamasındadır. Fransa'da hasılat sigortası, Polonya'da tek riske dayalı sigorta pilot uygulama olarak devam etmektedir. Elbette denenen projeler içerisinde başarısız olanları da oldu. Örnek olarak, İspanya'da hasılat sigortası, İngiltere'de dolaylı endeks sigortası başarısız olarak sonuçlanmıştır.

AB tarım sigortası prim üretimine bakıldığında 1,538 milyar EUR prim üretimi gerçekleştirildiği görölmektedir. Bu prime karşılık 1,061 milyar EUR hasar ödenmiş olup H/P oranı %69'dur. Toplam devlet desteği 479 milyon EUR olmuştur. En fazla prim üretimi yapan 5 ülke sırası ile İspanya (564,7 milyon EUR), İtalya (271,2 milyon EUR), Fransa (211 milyon EUR), Almanya'dır (129,2 milyon EUR).

AB tarım sigortalarına devlet desteğine bakıldığında 497 milyon EUR destek yapıldığı görölmektedir. En fazla destek yapan 5 ülke sırası ile İspanya (232 milyon EUR), İtalya (180 milyon EUR), Portekiz (32 milyon EUR) Avusturya (24 milyon EUR), Çek Cumhuriyeti ve Romanya (7 milyon EUR) destek vermiştir (Çağatay 2008).

Çizelge 8.2. AB Tarım Sigortaları Verileri (2006)

Ülke	Prim Miktarı (M EUR)	Prim / Sigorta Değeri (%)	Ortalama Ödeme (M EUR)	Hasar Pirim Oranı (%)	Sigorta Desteği (M EUR)	Sigorta Desteği (%)
Avusturya	52,0	2.6%	32	72%	24	46%
Belçika	49,0	veri yok	veri yok	65%	0	0%
Bulgaristan	6,6	4.8%	4,5	65%	0	0%
G. Kıbrıs	8,7	7.2%	4,5	95%	4,4	50%
Çek Cum.	32,0	1.8%	24	73%	7	30%
Danimarka	veri yok	veri yok	veri yok	veri yok	0	0%
Estonya	0,1	veri yok	veri yok	veri yok	0	0%
Finlandiya	1,8	veri yok	1,1	67%	0	0%
Fransa	211,0	1.7%	veri yok	veri yok	5	2,40%
Almanya	129,2	1.2%	104,5	83%	0	0%
Yunanistan	veri yok	2.5%	218	veri yok	veri yok	veri yok
Macaristan	43,5	veri yok	30,7	73%	0	0%
İrlanda	veri yok	veri yok	veri yok	veri yok	0	0%
İtalya	271,2	7.4%	166,2	63%	180	67%
Letonya	0,1	veri yok	veri yok	veri yok	0,05	50%
Litvanya	1,1	4.3%	1,1	100%	0,55	50%
Lüksemburg	1,3	2.3%	0,4	29%	0,65	50%
Hollanda	75,0	veri yok	30,7	41%	0	0%
Polonya	9,9	veri yok	6,3	64%	0	0%
Portekiz	46,9	8.4%	30,2	60%	32	68%
Romanya	14,0	veri yok	4,4	32%	7	50%
Slovakya	veri yok	veri yok	veri yok	veri yok		50%
Slovenya	9,5	7.6%	13,8	148%	4,3	45%
İspanya	564,7	6.3%	388,3	69%	232	41%
İsveç	veri yok	veri yok	veri yok	veri yok	0	0%
İngiltere	11,1	0.8%	veri yok	veri yok	0	0%
TOPLAM	1,537.7		1,061		497	

Kaynak: Çağatay 2008.

Türkiye’de tarım sigortaları 1957 yılında Şeker Sigorta’nın Dolu Sigortası Poliçesi düzenlemesi ile başlamış, 1969 yılında Başak Sigorta, Hayvan Hayat Sigortası poliçesi düzenlemiş ve 2006 yılına değin özel sigorta şirketleri devlet desteği olmadan tarım sigortası poliçesi düzenlemiştir. Bitkisel ürün ve sera sigortasında tek riske dayalı sigorta, hayvan hayat sigortasında ölüm, zorunlu kesim ve sığırlarda yavru atma teminatı verilerek büyükbaş, küçükbaş, kümes hayvanları su ürünleri teminat altına alınarak sigorta edilmiştir.

Sigorta şirketleri, tarım sigortaları hasar organizasyonlarını 1995 yılına değin kendi tarım servisi çalışanları ile gerçekleştirmiş 1995 yılında hasar organizasyonunda birlikteliğin sağlanması amacıyla Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur.

Tarım sigortalarında Devlet desteği 2000 yılında Tarım Reformu Uygulama Projesi'nde (ARIP) belirtilmiş ve tarım desteklerinin %5'i olarak belirlenmiştir. Devlet Destekli Tarım Sigortasının başlaması öngörülmüştür.

2001 Yılında, 5254 Sayılı Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi hakkındaki kanun kaldırılmış, 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar hakkındaki kanun yürürlükte olmasına rağmen fonda yeterli kaynak bulunmadığı için etkili olarak kullanılamamaktadır. Doğal afetlere karşı devlet yardımının olmaması Devlet Destekli Tarım Sigortaları sisteminin kurulmasını hızlandırmıştır (Dinler 2005).

2005 yılında 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu TBMM'de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Kanun, özel sigorta şirketlerinin kurulacak olan havuz sistemi ile tarımda don, del, kuraklık gibi doğal afetlerin sigortalanmasını sağlamakta ve yine havuz sistemi ile özel sektör, Devlet ve diğer ilgili tarafları bir araya getirmiştir.

1 Haziran 2006 tarihinde Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamaya girmiş ve ilk poliçe düzenlenmiştir.

İspanya'da 1978 yılında kurulan sistem uygulamaları ve başarısı ile dünyada tarım sigortalarında örnek gösterilen bir sistemdir. Türkiye'de Devlet Destekli Tarım Sigortaları sistemi kurulurken İspanya tarım sistemi örnek alınmıştır.

8.2. Türkiye’de Tarım Sigortalarının SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Türkiye’de tarım sigortaları için misyon, vizyon, hedef, faaliyet ve strateji belirleyebilmek için tarım sigortalarının güçlü ve zayıf yönlerini ve tarım sigortaları uygulamalarında karşılaşılan fırsat ve tehditleri iyi belirlemek gerekmektedir. Bu nedenle tarım sigortaları sektörüne SWOT Analizi uygulanmıştır.

<p>Güçlü Yönleri;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uygulama gücünü kanundan (5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu) alması ve sigortacılık gibi karmaşık bir sektörün (5684 sayılı Sigortacılık Kanunu) kanunu ile işleyişte desteklenmesi. - Tarım ve sigortacılıkla ilgili kurumların (Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Şirketleri, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği) Tarım Sigortaları Havuzu vasıtası ile bir araya gelmeleri, - Çiftçi Kayıt Sistemi’nin (ÇKS) kullanılabilmesi. Kayıtlı olan çiftçilerin gerçek tarım ürünleri gerçek bedellerle (TARSİM’in belirlediği referans verim ve fiyatlar ile) sigortalatabilmeleri, - Sistemde yer alan kurumların işbirliğine açık olmaları, - 2,7 milyon tarım işletmesinin bulunması ve her birinin sigortalanabilir potansiyel olması, - Denetim, Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenmektedir, - Sistemin, üretim tarafında mevcut sigorta şirketlerinden, hasar organizasyonu ve ekspertizi açısından Tarım Sigortaları Vakfı’ndan edindiği bilgi ve tecrübe bulunmaktadır, - 2006 Yılına değin tarım sigortalarında %1’in altında bir sigortalılık oranı da olsa Türkiye genelinde kısmı de olsa elde edilmiş bir veri	<p>Zayıf Yönleri;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çiftçilerin eğitim düzeyinin düşüklüğü, sigorta ve tarım sigortaları konusundaki bilgi eksikliği, - Çiftçilerin sigorta alışkanlığının olmaması, - Sigorta şirketlerinin tarım sigortaları için gerekli kaynak, personel ve mesai harcamaması, - Dağıtım kanallarının (sigorta şirketi acenteleri, bankalar v.b.) tarım sigortaları konusunda genelde bilgisinin yetersiz olması, - Belirli ürün ve bölgelerde yoğunlaşıldığı için teknik dengesizliklerin yaşanması, - Yeniliklerde ve değişikliklerde geç kalınması (pilot proje ve yeni teminatlar verilmesi), - %50 Devlet desteği olmasına rağmen çiftçilerin primleri yüksek bulması, - Acentelerin komisyonları düşük bulması, - Bir bölgede hasar olması durumunda hemen hemen tüm sigortalıların aynı anda hasar ihbarında bulunması, - Yetersiz sayıda ve hasarlı ürün hasar ekspertizinde uzman olmayan eksperlerin sistemde yer alması, - Tarım Sigortaları Havuzu İşletici Şirketi’ne
---	---

<p>bulunmaktadır,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yeterli sayıda ve hasarlı ürün hasar ekspertizinde uzman eksperlerin sistemde yer alması, - Hasar organizasyonunun tek elden yapılması ve tek elden değerlendirilmesi ve ödenmesi, - Kurulmuş olan bilgi işlem sistemi. İnternet bağlantısının olduğu her yerden sisteme giriş yapılabilmekte, poliçe işlemleri ve hasar takip işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. - Sigorta şirketlerinin yaygın dağıtım kanalı ağına sahip olması (acente, banka, broker) 	<p>üye olan bazı sigorta şirketlerinin tarım departmanlarının olmaması,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tahsilat yükünün tümü ile acentede olması ve acentenin tahsilat kaygısı nedeni ile tarım sigortası poliçesi düzenlememesi veya çok az sayıda poliçe üretmesi, - Sistemin suistimale açık olması, - Teknik işlemler ve hasar organizasyonun Tarım Sigortaları İşletici şirketi tarafından yapılması, - Özel sigorta şirketlerinin tarım branşına yeterli desteği vermemesi, - Siyasi risk, - Bitkisel ürün tür ve çeşitlerinin çokluğu, gelişim ve özelliklerinin farklı olması ve ayrı uzmanlık istemesi, - Hayvan işletmelerinin belirli bir standardının olmaması, - Riskli bölgelerde yoğunluk yaşanabilmesi, - Çiftçinin risksiz gördüğü ürününü sigorta ettirmek istememesi, - Homojen olmayan alan ve iklimler,
<p>Fırsatlar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Devletin kurumları ile sistemde yer alması, - Devletin prim desteği sağlaması, - Devletin hasar fazlası desteği sağlaması, - Sigorta işlemlerinin kolaylaşması için Çiftçi Kayıt Sistemi'nin kullanılması, - DTÖ kararlarınca sınırlandırılan tarım desteklerinin kullanılması açısından fırsat sağlaması, 	<p>Tehditler;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tarım sigortaları sistemine olması muhtemel politik baskılar, -Risk seçimi yapılırken sigortacılık tekniğinin kullanılmaması, - Gerek dağıtım kanalları (acente v bankalar v.b.) gerekse çiftçilere gerekli eğitimin verilmemesi, - Sistemin gelişme döneminde birden fazla

<ul style="list-style-type: none"> - Dolu dışında diğer risklerinde poliçeye dahil edilip MPCİ poliçesinin düzenlenebilmesi, - Farklı uluslar arası reasürlerin Türk sigorta sistemine gelmesi, mevcut reasürlerin de kapasite ayırması, - Hasar olması durumunda çiftçilerin gelir düzeyini koruması, - Hasar olması durumunda yurt dışından döviz girişi sağlanması, - Medya tanıtım için kullanılabilir,	<p>yıl beklenenin üzerinde hasar görmesi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primlerin yüksek olması, - Özel sigorta şirketlerinin tarım branşını karlı görmemesi,
--	---

9. SONUÇ ve ÖNERİLER

Tarım sektörü barındırdığı nüfus, üretim gücü ve beslenmedeki hayati önemi nedeni ile devlet tarafından desteklenmekte ve korunmaktadır. Her ne kadar DTÖ, tarım desteklerinin kademeli olarak azaltılmasını istese de devletler destekleri sürdürebilmenin yollarını aramaktadır. Tarım sigortaları destekleri, DTÖ Tarım anlaşması ile devletin tarım sigortalarına mali katılımı uygulaması serbest bırakılan yeşil kutu politikalar içerisinde yer almıştır. Devletler diğer tarım desteklerini azaltırken tarım sigortaları desteği ile tarım sektörüne destek olma yolunu artan oranda deneyecektir.

Devletin sistemden beklentisi, orta vadede sigortalanma alışkanlığının yaygınlaşarak yerleşmesi sonucunda sigorta sisteminin tarımsal üretimin istikrara katkıda bulunması ve devlet bütçesi üzerindeki sürpriz yüklerin azaltılmasıdır.

Sigorta şirketlerinin sistemden beklentisi çok uzun vadede bir beklentidir. Uzun süredir sürdürülen çabalara rağmen bir türlü tatmin edici bir büyüklüğe ulaşamayan tarım branşı prim üretiminin bu sistem sayesinde artacağı daha önce sigorta ile tanışmamış kitlelerin sigortalanma alışkanlığına kavuşacağı ve bu sayede yeni bir müşteri segmenti oluşacağı varsayılmaktadır. Sektörün diğer bir beklentisi ise kanun kapsamında olsun olmasın tüm tarım sigortalarının Tarsim tarafından yapılmasıdır. Bu gerçekleştiği takdirde hem sistemin sağlıklı yürütülmesi için gerekli bütünlük sağlanmış olacak hem de kaynakların rasyonel kullanımı gerçekleşmiş olacaktır.

Çiftçilerin sistemden beklentisi ise düşük ve rahat ödenebilir primlerle ürünlerini ve çiftlik hayvanlarını mümkün olan en geniş teminatla sigortalatabilmek, gerçekleşen bir hasar durumunda oluşan zarar bedelini zamanında tahsil edebilmektedir (Bora 2006).

Ülkemizde Devlet Destekli Tarım Sigortaları uygulamalarının başarılı olabilmesi için Tarım Sigortaları Havuzu'nda yer alan kurumların görevlerini eksiksiz yerine getirmeleri gerekmektedir. Özellikle sigorta şirketleri sistemin kurulduğu ilk yıllarda tarım sigortaları branşından pay alabilmek için çaba sarf etmektedirler. Tarım sigortaları potansiyelinin %1-2'inden elde edilen 150.000TL'lik prim, payın kısa vadede %20'lere çıkarılması düşünüldüğünde 1.500.000 TL'ye ulaşacaktır. Bu gün üretilen hayat dışı prim üretiminin %15'i kadar küçümsenmeyecek bir prim üretimine tekabül etmektedir. Ancak, %1-2 gibi alt sınırdaki sigortalanma oranı kısa vadede arttırılmaz ise sigorta şirketlerinin olumlu bakışı ve gayreti son bulabilir.

Türkiye’de uygulanan tarım sigortalarında ÇKS’de kayıtlı alanlar Devlet Destekli Tarım Sigortası ile ÇKS’de kayıtsız alanlar ise Geleneksel Tarım Sigortası poliçesi ile teminat altına alınmaktadır. Bu durum pazarlama ve satış baskısında bulunan sigorta şirketlerinin Geleneksel Tarım Sigortasını avantajlı hale getirmek için teminatı az da olsa fiyat indirimi sağlamasına neden olmakta ve Devlet Destekli Tarım Sigortası üretimini olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple ÇKS’de kayıtlı olmayan tarımsal varlıklarda Tarım Sigortaları Havuzu sisteminde sigorta edilmeli ancak kayıtsız olduğu için destek verilmemelidir. Bu durum bir sonraki yıl kayıtsız olan varlıkların kayıt altına alınmasını sağlayacaktır.

Tarım Sigortalarının tanıtımı konusunda medya daha aktif olarak kullanılmalı gerek ulusal medya gerek ise yerel medyada tarım sigortalarının tanıtımının yapıldığı sürekli yayınlar olmalıdır. Tarım Sigortaları Havuzu’nda yer alan Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, tanıtım ve eğitim işlemlerini mevcut personeli ile köylere değin yayabilir ve ürünlerin gelişme dönemlerine göre daha etkin eğitim programları hazırlayabilir.

Tarım Sigortaları Havuzu, 2010 yılında acente sertifikalandırma çalışmalarına başlamış olup tarım sigortası poliçesi düzenleyen tüm acentelere sigorta şirketlerinin dışında Devlet Destekli Tarım Sigortası eğitimi vermektedir. Acentelerin, poliçe şart ve koşullarını sigortalıya eksiksiz anlatmalı, muafiyet ve müşterek sigorta oranları örneklerle izah edilmelidir. Kimi sigortalılar herhangi bir hasar olması durumunda (teminat harici de olsa) poliçe üzerinde yazan sigorta bedelini hasar tazminatı olarak alacağını düşünmektedir.

Mevcut sistemde tahsilat acentelerin sorumluluğunda bulunmaktadır. Tarım sigortası potansiyeli bulunan acentelerden bir kısmı tahsilat kaygısı yüzünden tarım sigortası yapmamaktadır. Tahsilat yükünün acente üzerinden alınması gerekmektedir. Gerekli kanuni değişiklik yapılarak çiftçinin tarım sigortası prim borcu, Devletin çiftçiye vereceği diğer devlet desteklerinden mahsup edilebilmesi imkanı sağlanmalıdır. Tarım sigortasının gelişmesi için atılacak önemi adımlardan biri budur.

Ziraat Bankası’nın tarım kredisi vermesi ve aynı zamanda özel 2 sigorta şirketinin acentesi olması nedeni ile yerelde acenteler prim üretimi yapamamakta. Banka kredi karşılığı poliçenin şubesinden düzenlenmesi koşulunu getirmektedir. Aynı şekilde Tarım Kredi Kooperatifleri’nin de özel bir sigorta şirketinin acentesi olması ve çiftçinin poliçesini kooperatiften yaptırmasını istemesi çiftçinin serbest acenteden poliçe düzenlemesini zorlaştırmakta. Özel sigorta şirketlerinin prim üretimi kısıtlı kalmaktadır. Yeterli prim üretimi olmamasından dolayı özel sigorta şirketi Tarım Sigortaları Havuzu İşletici Şirketi’ne ortak da olsa tarım sigortaları konusunda aktif rol almamakta. Pazarlama ve satış stratejisi

belirlememektedir. Üye olan sigorta şirketlerinin önemli bir bölümünün tarım departmanı bulunmamaktadır.

Sigorta şirketleri ve de acenteler genellikle kısıtlı olan tarım sigortaları pazarından pay alabilmek için fiyat ve koşulları belli olan Devlet Destekli Tarım Sigortaları ürünlerinde komisyonlarından feragat etmektedirler. Bu durum karlılıklarının düşmesine neden olacaktır. Kimi büyük işlerde (prim tutarı >10.000 TL) acentenin komisyonu dahi kalmamaktadır.

Türkiye’de tarım sigortaları sisteminin başarı olabilmesinin aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir;

- Sistem hiçbir şekilde politik baskıya maruz kalmamalıdır. Sistemin başarılı olabilmesindeki en önemli etken. Devlet Destekli Tarım Sigortaları ile verilen teminatlardan dolayı bir hasar meydana gelmesi durumunda poliçesi olmayan çiftçiye devletin yardım etmemesi gerekir. Ancak, özellikle 2010 yılında yardımlar yapılmaya devam edilmektedir. Bu durumda çiftçinin sigorta yapma isteği kalmayacaktır. Örnek; Malatya’da kayısı ürününde 2010 yılında çiçeklenme döneminde don hasarı oldu. Çiçeklenme dönemi teminat harici olduğu için tarım poliçesi yaptıran çiftçiler hasar alamadı. Devlet, hasar gören çiftçiler dekar başına 150 TL destek verdi. Toplamda 90.000.000 TL destek verildi. Aynı şekilde Eskişehir’de dolu ve aşırı yağış nedeni meydana gelen hasarlarda zarar gören çiftçilere destek verildi. Mevcut başka örnekler de bulunmaktadır. Devlet bu tip hasarlara destek olacak ise hasara neden olan riskler sigorta teminatına dahil edilmeli ayrılan kaynak prim desteği aktarılmalıdır. Böylelikle sigortalılık oranı artacak, prim üretimi artacak ve değişik teminatlar verilebilmesinin önü açılmış olacaktır. Aksi takdirde sigortalılık oranını artırmak hayal olacaktır.
- Yapılan çalışmalar ve alınan kararlarda çiftçi örgütleri ve sigorta şirketleri gibi özel sektör temsilcilerinin ve çiftçilerin direkt görüşleri alınmalı kararlara ortak edilmelidir,
- Dolu teminatı ile başlayan tarım sigortaları sistem ve destek sayesinde don, fırtına, hortum, yer kayması, deprem, sel ve su baskını gibi teminatları da kapsama almıştır. Talep edilen diğer teminatlarında da gecikmeden sağlanması gerekmektedir.
- Sistem içerisinde yer alan kuruluşların koordinasyonu sağlanmalı ve sürekli diyalog halinde olunmalıdır,
- Tarım Sigortaları Havuzu’nda toplanan risk ve ürünlere ait veriler iyi değerlendirilmeli ve fiyatlandırma sigortacılık tekniği ile yapılmalıdır,

- Prim desteğinin ürün ve risk basında farklılaştırılması sağlanmalıdır. Örneğin devletin üretimini teşvik ettiği ürünlerde prim desteği fazla, üretimini azaltmak istediği ürünlerde ise daha az destek uygulanması sağlanmalıdır,
- Kısa sürede küçükbaş hayvanların kayıt işlemleri ve Birlik kurarak örgütlenme çalışmaları bitmeli ve ayrı bir ürün olarak teminata dahil edilmelidir,
- Ayrıca, kayıt sistemi düzenli, profesyonel çalışan besi çiftliklerinde bulunan sığırlar da teminata dahil edilmelidir.
- Kuraklık teminatı ile ilgili çalışmalar hızlandırılıp ülke çapındaki veriler değerlendirilmeli ve pilot uygulamaya geçilmelidir.
- Sistemin devamlılığında risk kabul ve hasar ekspertiz organizasyonunda yer alan eksperlerin bilgi ve tecrübeleri önem arz etmektedir. Eksper eğitimleri sürekli olmalı ve ekspertiz kontrol ve denetimleri sürekli yenilenmelidir,
- Sera sigortalarında, üretimde kullanılan tüm elektronik cihazlar ve işletme binaları, hayvan işletmesi binaları makineleri (süt sağma ve süt makineleri v.b.) ve kümes ve işletme binaları, su ürünleri çiftlikleri işletme binaları, kafesler, ağlar ve diğer teknik ekipmanlar da poliçeye dahil edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Acar O (2007). Gelişmiş Ülkelerin Sigorta Sektöründe Doğal Afet Risklerinin Finansmanı ve Katastrofik Tahliller 2005 Yılı Analizi, Bilim Kurulu Onaylı Eserler, TSRŞB, İstanbul.
- Altınözlü H ve İçer N (2010). Meteorolojik Kaynaklı Riskler ve Tarım Sigortası, İstanbul.
- Agah H (2007). Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP) ve Tarımsal Destekleme Politikalarını Gelişimi, Dünya Bankası Ankara Ofisi, Ankara.
- Anonim (2003). T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı, Ankara.
- Anonim (2007). The Spanish Agricultural Insurance System, Agroseguro, Spain.
- Anonim (2007a). Muhasebe ve Finansman Sigorta Kuruluşları İşlemleri, Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi), Ankara.
- Anonim (2009). Dünya’da Tarım Sigortaları, Tarsim, İstanbul.
- Anonim (2009a). Avrupa Topluluğu Ortak Tarım Politikası ve Türkiye’nin Durumu Özet, VII. Kamu Yönetimi Forumu.
- Anonim (2010). Sigortanın Tarihi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul. <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortanın-tarihi> (erişim tarihi 07.02.2012).
- Anonim (2011). Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Ankara.
- Anonim (2011a). Sigortanın Tarihi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul.
- Anonim (2011b). (2011). Tarım Sigortaları Havuzu Faaliyet Raporu 2006, İstanbul.
- Barış Ö (2007). Türkiye’de ve AB Üyesi Ülkelerde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortalarının AB’ne Uyumu”, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Birimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.
- Bora B (2006). Tarım Sigortaları Havuzu, Temel Amaç, Beklentiler, Sorun ve Öneriler, Birlikten Dergisi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, Sayı 5/2006, Sayfa: 66-69
- Barona (2005). Tarımsal Doğal Afet Risk Yönetiminde İspanyol Modeli, Doğal Afet Riskleri İçin Sigorta ve Reasürans, I. Uluslararası Sigorta Sempozyumu, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, İstanbul, sayfa: 371-390.
- Çağatay S (2008) Tarım ve Tarım Sigortalarının Geleceği, Sigorta ve İnceleme Yayınları: 15, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, İstanbul.
- Çetin B (2007). Tarım Sigortaları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, Ocak 2007
- Dinler T (2000) Tarım’da Risk Yönetimi ve Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulamaları, Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, Ankara
- Dinler T (2005). Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları, İstanbul.
- İçer N (2008). Tarımda Risk Yönetimi ve Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, İstanbul.
- İçer N (2008a). Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulamaları, Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı, İstanbul.
- Kadioğlu M. (2008) Sel ve Çığ İçin Risk Yönetimi JICA Türkiye Ofisi Munich Re Special and Financial Riks SFR6, Agro Yayınları, Ankara, 2008, sayfa 3
- Meuwissen ve ark 1999). Income Insurance in European Agriculture, European Economy Reports and Studies, Office for Official Publications of the EC, Luxemburg.
- Mumcu İ (2009). Tarımı Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye’de Tarımsal Destekleme Uygulamalarında Tarım Sigortalarının Yeri, Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Birimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.

- Tanrıvermiş H. (2005) Türkiye’de Tarım, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara, sayfa: 94 – 117.
- Utkueri O (2005). Tarım Sigortalarında Yeni Başlangıçlara Doğru. Birlikten Dergisi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayınları, Sayı 2/2005, Sayfa: 24-35.
- Yalçınkaya ve ark (2006). Avrupa Birliği’ne Yönelik Düzenlemeler Çerçevesinde Türk Tarım Politikaları ve Sektörün Geleceği Üzerine Etlisi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi, yıl 2006, cilt 13, sayı 2, Manisa.

ÖZGEÇMİŞ

Rifat DOĞAN, 10.06.1973 tarihinde Tokat ili Merkez ilçesi Güzelce Köyü'nde doğdu. İlkokulu Ayvacık İlkokulu'nda, ortaokulu Ayvacık Ortaokulu'nda, liseyi Çarşamba Lisesi'nde okudu. 1995 Yılında Cumhuriyet Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü'nden mezun oldu. 1996 Yılında askerliğini 251. Kısa Dönem Er olarak tamamladı.

1997 Yılında Aksigorta A.Ş.'de başlamış olduğu çalışma hayatını tarım servisi müdürü olarak devam ettirmektedir. Aynı zamanda Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Tarım Komitesi Üyesi'dir. Evli ve 2 çocuğu vardır.